

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**YETİŞKİNLERDE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE
KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİDE ALEKSİTİMİNİN ARACI ROLÜ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan

Nursena DEMİR

İstanbul, 2025

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**YETİŞKİNLERDE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE
KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİDE ALEKSİTİMİNİN ARACI ROLÜ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan

Nursena DEMİR

Öğrenci No

2220039030

ORCID ID

0009-0000-2041-7098

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Furkan Onur EKEN

İstanbul, 2025

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Travmaları ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkide Aleksitiminin Aracı Rolü**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 29/05/2025

Nursena DEMİR

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

29/05/2025

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim Dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 2220039030 numaralı *Nursena DEMİR*'in "*İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Travmaları ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkide Aleksitiminin Aracı Rolü*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 20/05/2025 tarih ve 2025/22 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında "*OYBİRLİĞİ*" ile "*KABUL*" kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Fu*** On*** EK***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Mu*** En*** KA***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Nu*** NA***
(İstanbul Gelişim Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Nursena DEMİR
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Furkan Onur EKEN
Derecesi ve Tarihi : Yüksek Lisans (Tezli), 2025
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Çocukluk Çağı, Travma, Karanlık Üçlü, Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati, Aleksitimi

ÖZ

YETİŞKİNLERDE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ALEKSİTİMİNİN ARACI ROLÜ

Mevcut çalışma, çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolünü incelemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda yaşları 18 ile 70 arasında değişen 400 yetişkin (227 kadın ve 173 erkek) gönüllü olarak araştırmaya katılmıştır. Araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (ÇÇTÖ), Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (SD3) Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ-20) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Sosyodemografik ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada analizler IBM SPSS 26 yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Değişkenler arası ilişkilerin belirlenmesi için Pearson Korelasyon Testi ve Spearman Korelasyon Analizi, demografik bilgilere göre değişkenlerin farklılığının ortaya konması için Bağımsız gruplar t-Test ve Mann-Whitney U Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Aleksitimin aracı rol etkisinin belirlenmesi amacıyla da Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) oluşturulmuştur. Modelden yola çıkılarak çalışmada elde edilen bulgulara göre çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aleksitiminin kısmi aracı değişken olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular tartışılmış ve ilgili literatüre katkı sağlayacak öneriler sunulmuştur.

Name and Surname : Nursena DEMİR
Supervisor : Asst. Prof. Dr. Furkan Onur EKEN
Degree and Date : Master's (Thesis), 2025
Major : Clinical Psychology
Keywords : Childhood, Trauma, Dark Triad, Machiavellianism,
Narcissism, Alexithymia

ABSTRACT

THE MEDIATING ROLE OF ALEXITHYMIA IN THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDHOOD TRAUMA AND DARK TRIAD PERSONALITY TRAITS IN ADULTS

The present study aimed to examine the mediating role of alexithymia in the relationship between childhood trauma and dark triad personality traits. In this context, 400 adults (227 women and 173 men) aged between 18 and 70 voluntarily participated in the research. To collect data, the Childhood Trauma Questionnaire (CTQ), the Dark Triad Scale, the 20-Item Toronto Alexithymia Scale (TAS-20), and a Demographic Information Form prepared by the researcher were used. Analyses were conducted using IBM SPSS 26 software. To determine the relationships between variables, Pearson Correlation Test and Spearman Correlation Analysis were employed. To identify differences in variables based on demographic data, Independent Samples t-test, Mann-Whitney U Test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA) were utilized. In order to determine the mediating effect of alexithymia, a Structural Equation Model (SEM) was established. Based on the model and findings obtained in the study, alexithymia was found to be a partial mediator in the relationship between childhood trauma and dark triad personality traits. The findings were discussed, and suggestions contributing to the relevant literature were presented.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

TABLolar LİSTESİ.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
KISALTMALAR	vii
SÖZLÜK	viii
GİRİŞ.....	1

1. RUHSAL TRAVMA

1.1. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları	6
1.1.1. Fiziksel İstismar	7
1.1.2. Duygusal İstismar.....	8
1.1.3. Cinsel İstismar.....	10
1.1.4. Fiziksel İhmal.....	11
1.1.5. Duygusal İhmal	12
1.1.6. Çocukluk Çağı Travmaları Risk ve Koruyucu Faktörleri	12

2. KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

2.1. Kişilik	14
2.2. Kişiliğin Gelişimi.....	14
2.3. Kişiliğin Oluşumuna Etki Eden Faktörler	15
2.4. Kişiliği Açıklayan Temel Yaklaşımlar	17
2.4.1. Psikanalitik Yaklaşım	17
2.4.2. Neo-Analitik Yaklaşım	17
2.4.3. Psikososyal Gelişim Yaklaşımı	19
2.5. Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Genel Bakış	20
2.5.1. Narsisizm.....	22
2.5.2. Psikopati	24
2.5.3. Makyavelizm.....	25

3. ALEKSİTİMİ

3.1. Aleksitiminin Tanımı, Tarihçesi ve Etiyolojisi.....	26
3.2. Kuramsal Yaklaşımlara Göre Aleksitimi.....	28
3.2.1. Psikoanalitik Yaklaşım	28
3.2.2. Bilişsel Yaklaşım	28
3.3. Aleksitimi ve Çocukluk Çağı Travmaları	29
3.4. Aleksitimi ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri	30

4. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ALEKSİTİMİNİN ARACI ROLÜ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

4.1. Yöntem	31
4.1.1. Araştırmanın Modeli	31
4.1.2. Araştırma Evren ve Örneklemi.....	32
4.1.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları.....	33
4.1.3.1. Sosyodemografik ve Kişisel Bilgi Formu	34
4.1.3.2. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ)	34
4.1.3.3. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (SD3)	34
4.1.3.4. Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ-20)	35
4.1.4. Verilerin Analizi	35
4.2. Bulgular	36
4.2.1. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler	36
4.2.2. Korelasyon Analizi Bulguları.....	38
4.2.3. Karşılaştırma Analizi Bulguları.....	41
4.2.4. Yapısal Aracılık Modeline İlişkin Analizler	45
4.2.5. Ölçüm Modeline İlişkin Analizler.....	45
4.2.6. Aracı Modele İlişkin Analizler	48
4.2.6.1. Çocukluk Çağı Travmalarının Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Üzerindeki Etkisinde Aleksitiminin Aracı Rolü	48

5. TARTIŞMA

SONUÇ	65
KAYNAKÇA	67
EKLER	
Ek-1: Etik Kurul Onay Yazısı	90

Ek-2: Sosyodemografik ve Kişisel Bilgi Formu	91
Ek-3: Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği (CTQ)	92
Ek-4: Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (SD3)	93
Ek-5: Toronto Aleksitimi Ölçeği	94



TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgilerin Dağılımı	33
Tablo 2. Katılımcılara Yaş ve Gelir Düzeyi Bilgilerinin Betimsel İstatistikleri.....	33
Tablo 3. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeğine Ait Betimsel İstatistiklerin ve Basıklık, Çarpıklık, Cronbach Alpha Katsayılarının Değerlendirilmesine Ait Bulgular	36
Tablo 4. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati), Toronto Aleksitimi Ölçeği Arasındaki İlişki	38
Tablo 5. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati), Toronto Aleksitimi Ölçeği ile Yaş ve Gelir Durumu Arasındaki İlişki.....	40
Tablo 6. Cinsiyete Göre Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması.....	41
Tablo 7. Medeni Duruma Göre Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması.....	41
Tablo 8. Cinsiyete Göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanlarının Karşılaştırılması.....	42
Tablo 9. Medeni Duruma Göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanlarının Karşılaştırılması.....	43
Tablo 10. Eğitim Düzeyine Göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	44
Tablo 11. Uyum İyiliği İndeks Değerleri	45
Tablo 12. Çocukluk Çağı Travmaları, Aleksitimi ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ile Kurulan Ölçme Modeline Ait Parametre Değerleri	46

Tablo 13. Çocukluk Çağı Travmaları, Aleksitimi ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ile Kurulan Ölçüm Modeli İçin Uyum İyiliği Değerleri.....	48
Tablo 14. Çocukluk Çağı Travmaları, Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ve Aleksitimi ile Kurulan Yapısal Model İçin Uyum İyiliği Değerleri	49
Tablo 15. Yapısal Modeldeki Değişkenlere Ait Doğrudan, Dolaylı ve Toplam Etkiler.....	50



ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri	20
Şekil 2. Araştırma Modeli.....	32
Şekil 3. Çocukluk Çağı Travmaları, Aleksitimi ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Değişkenleri ile Kurulan Ölçme Modeline Ait Standardize Edilmiş Değerler	47
Şekil 4. Çocukluk Çağı Travmalarının Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Üzerindeki Etkisinde Aleksitiminin Rolüne Ait Yapısal Model.....	49



KISALTMALAR

ALKS	: Aleksitimi
ÇÇT	: Çocukluk Çağı Travmaları
CIS	: Cinsel İstismar
CTQ	: Childhood Trauma Questionnaire (Çocukluk Çağı Travma Ölçeği)
DIH	: Duygusal İhmal
DIS	: Duygusal İstismar
FIH	: Fiziksel İhmal
FIS	: Fiziksel İstismar
MAK	: Makyavelizm
PSK	: Psikopati
SD3	: The Short Dark Triad (Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği)
TAÖ-20	: Toronto Aleksitimi Ölçeği
TASA	: Duyguları Tanımada Güçlük Alt Boyutu
TASB	: Duyguları Söze Dökmede Güçlük Alt Boyutu
TASC	: Dışa Dönük Düşünce Alt Boyutu
vd.	: ve diğerleri

SÖZLÜK

Aleksitimi: Duyguların söz yokluğu anlamına gelmektedir. Aleksitimi duyguları tanıma, anlama ve ifade etmede zorluk çekmek olarak tanımlanabilir (Batıgün ve Büyükşahin, 2008).

Çocukluk Çağı Travmaları: Çocukluk çağı travmaları kişilerin on sekiz yaşından önce cinsel istismar, fiziksel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmale maruz kalması ve bunların yanı sıra ebeveyn kaybı, ebeveyninden ayrı kalma, boşanma, göç, şiddete tanıklık etme, kazalar ve doğal afetler olarak tanımlanabilir (Çelik ve Hoccoğlu, 2018).

Karanlık Üçlü: Sorumsuzluk ve uyumsuzluk boyutlarında benzer özellikler gösteren subklinik narsisizm, makyavelizm ve subklinik psikopati yapılarını karanlık üçlü olarak tanımlamışlardır (Paulhus ve William, 2002).

GİRİŞ

Çocukluk çağı bireylerin gelişimsel sürecinde son derece önemli bir rol oynamaktadır. Bireyler bu dönemde birçok fiziksel, sosyal ve psikolojik deneyimler yaşamaktadır ve bu deneyimlere göre de kişilikleri şekillenmektedir. Bu dönemde yaşanan travmaların bireylerin yetişkinlik dönemlerindeki sosyal ve duygusal yaşamları üzerinde kritik bir etkisi olabilmektedir. Çocukluk çağı travmaları genelde aile içi ya da bakım veren tarafından uygulanan fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal içerir. Çocukluk çağında yaşanan bu olumsuzluklar hem duygusal düzeyde hem de fiziksel ve bilişsel gelişim üzerinde önemli etkiye sahiptir. Bu tür travmaları içeren deneyimler ilerleyen zamanlarda bireylerin güven duygularını zedelerken kendilik algılarını, duygusal düzenlemelerini ve toplumla kurdukları sosyal ilişkileri de olumsuz etkileyebilmektedir. Travmatik deneyimlere sahip olan çocuklar kendilerini güvensiz ve değersiz hissedebilirler, bununla sebeple de öz saygılarının düşük olmasına ve çevreleriyle sağlıklı iletişim kurmakta zorlanmalarına sebep olabilmektedir. Travmalar çocukların dünyayı ve diğer bireyleri algılayış biçimlerini de değiştirir ve bu da toplumsal becerilerinin gelişmesini engelleyebilir. Çocukluk çağında yaşanan travmaların etkileri yetişkinlik dönemlerinde de görülmektedir ve uzun vadede ciddi psikolojik rahatsızlıkların gelişmesine sebep olabilir.

Karanlık üçlü kişilik özellikleri narsisizm, makyavelizm ve psikopatiyi içerir ve bu özellikler genel olarak bireylerin toplumla kurduğu ilişkilerdeki olumsuzlukları tanımlamaktadır. Narsisizm bireylerin kendisini aşırı değerli görmesi ve bencillik ile birlikte gelen büyüklenmecilik olarak tanımlanabilir. Büyüklenmecilik beğenilme ihtiyacı, empati yoksunluğuyla birlikte doğrulanma ve onaylanma ihtiyacı da getirir. Kırılgan narsisizmde güvensiz bir büyüklenmecilik bulunur ve başkalarının yargı ve düşüncelerine karşı fazla duyarlılık göstermeye sebep olur. Makyavelizm, bireylerin hedeflerine ve amaçlarına ulaşmak için kullandıkları her yolun mübah olduğu anlayışıyla özdeşleşmiştir. Makyavelist kişiler ahlaki kuralları önemsemeden gerektiğinde yalana, hileye ve manipülasyona başvurabilmektedirler, aynı zamanda duygusal sonuçlara önem vermeden kendi zayıf yönlerini saklarken etrafındaki insanların zayıf yönlerini kullanarak pratik sonuçlara varmak isteyebilirler. Psikopati, kontrol dışı davranışlar gösteren, etik ve ahlaki açıdan zayıf bireyleri tanımlamak için kullanılmıştır. Bu bireylerde pişmanlık, suçluluk veya sorumluluk duygularında eksiklik bulunabilmektedir. Bu özellikler yüksek suç eğilimini ve toplumsal normlara karşı duyarsızlığı beraberinde getirmektedir. Psikolojik açıdan bu özellikler

bireylere duygusal iyileşme zorlukları yaşatabilir ve bastırılan duygularla birlikte empati kurmakta da zorluk çekebilirler. Karanlık üçlü uzun vadede hem kişisel hem de toplumsal bağlamda olumsuz etkilere yol açabilmektedir.

Aleksitimi, bireylerin duygusal deneyimlerini tanımlama, ifade etme ve anlamada yaşadıkları zorlukları tanımlamaktadır. Bu durumun duygusal farkındalık ve duygusal düzenleme eksikliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Aleksitimik bireyler kendi duygularını anlamakta güçlük çektikleri gibi başkalarının duygularını anlamakta da güçlük çekerler ve yaşadıkları durumlara uygun duygusal yanıtlar veremeyebilirler. Bu eksiklikler bireylerin sosyal hayatlarında da zorluk ve uyumsuzluk yaratabilir çünkü sağlıklı iletişim ve empatik bağ kurmakta zorlanabilirler. Aleksitiminin genellikle duygu düzenleme bozuklukları, psikolojik stres ve gelişimsel zorluklarla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Çocukluk çağı travmalarının bireylerin duygusal, psikolojik ve fiziksel gelişimleri üzerinde uzun vadeli olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir. Bu travmalar hem bireylerin kişilik özelliklerini hem de duygusal farkındalıklarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin etiyolojisine bakıldığında çocuklukta yaşanan ihmal ve istismarların da buna sebep olduğu düşünülebilir. Aynı zamanda çocukluk çağına yaşanan travmalar bireylerin duygularını tanımlama, ifade etme ve anlama becerilerini de etkileyebilir çünkü travmalar çocuklarda kendilerini ifade etme yollarının engellenmesine, duyguların bastırılmasına ve travma sonrası bazı duyguların duyarsızlaşmasına sebep olabilmektedir.

Alan yazın taramasında, çocukluk çağı travmaları konusu ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi aleksitimi aracılığı ile inceleyen araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Çocukluk çağı travmalarının bireylerin psikolojik gelişim üzerindeki etkilerine bakıldığında duygusal farkındalık ve kişilik bozukluklarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda çocukluk çağı travmaları ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında aracı rolü olarak aleksitiminin etkisi olup olmadığı araştırılmak istenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolü olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Aynı zamanda çalışmada çeşitli demografik özelliklere göre yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve aleksitiminin farklılık gösterip göstermediğini saptamak da bir diğer amacıdır.

Bu çalışmanın amacı, ilgili konuda kapsamlı bilgilere erişmek, bilimsel veriler elde etmek ve literatüre yeni katkılar sağlamaktır.

Araştırmanın Önemi

Çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide, aleksitiminin aracı rolünün incelenmesi gerektiği düşünülmüştür. Çocuklukta yaşanan olumsuz deneyimler bireylerin duygularını anlama ve tanımlama yetilerini olumsuz etkileyebilir. Bu durumun, karanlık üçlü kişilik özellikleri olarak açıklanan narsisizm, makyavelizm ve psikopati gibi kişilik özelliklerinin gelişimine zemin hazırlayabileceği düşünülmektedir. Aleksitimi duyguları tanımlama ve açıklama konusunda yetersizlik ile karakterize olmuştur ve bu eksiklik de travma sonrası psikolojik süreçlerde ortaya çıkabilmektedir. Alan yazınında bu değişkenlerin ilişkilerine dair sınırlı sayıda çalışma bulunmakta olup, bu araştırmanın literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Hipotezleri

H1: Yetişkin bireylerde çocukluk çağı travmaları, narsisizm, makyavelizm, psikopati ve aleksitimi değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Yetişkin bireylerde çocukluk çağı travmaları ile narsisizm, makyavelizm ve psikopati arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolü vardır.

H3: Yetişkin bireylerde çocukluk çağı travmaları ölçek puanları cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H4: Yetişkin bireylerde narsisizm ölçek puanları cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H5: Yetişkin bireylerde makyavelizm ölçek puanları cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H6: Yetişkin bireylerde psikopati ölçek puanları cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

H7: Yetişkin bireylerde aleksitimi ölçek puanları cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Araştırmanın Sayıtları

Araştırmada katılımcılara uygulanan Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği ve Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği maddelerini doğru, içten ve kendi istekleriyle doldurdukları varsayılmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin örneklem olarak evreni temsil ettiği varsayılmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yapılmıştır ve araştırma için güvenilir olduğu varsayılmaktadır. Araştırmada kullanılan istatistiksel analiz ve yöntemlerin geçerli olduğu varsayılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği ve Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği ile elde edilen verilerle sınırlıdır.

1. RUHSAL TRAVMA

Travma, Yunanca kökenli bir kelime olup ‘yara’ anlamına gelmektedir ve ‘delik açmak’ veya ‘sürtmek’ kelimelerinden türemiştir. Tıp biliminde dışarıdan gelen bir müdahale sonucu ortaya çıkan ve vücudun bir bölümünün biçimini bozan bölgesel yara anlamına gelir. Ruh biliminde ise kişilerin başlarından geçen vücutlarına ve psikolojik iyi oluşlarına zarar veren mühim bir yaralama bırakan olaydır (Oxford Languages, t.y). Ancak 19. Yüzyıla kadar travma kelimesi sadece fiziksel anlamda kullanılmıştır. Daha sonraları dünyada çıkan savaşların da etkisiyle psikolojik travmanın gerçekliği kamu bilincine yerleşti. Savaşta zor durumlarda kalan erkeklerin histerik kadınlar gibi davranmaya başlamasıyla yaşanan bu durum psikiyatrik vaka olarak ele alınmaya başlandı (Herman, 1992, s. 13).

Psikolojik travma, kaçılması mümkün olmayan bir tehlike ile karşı karşıya kaldıktan sonra yaşanan teslimiyet ile başlar. Travma yaşayan bireylerde önce öz-yansıtma kapasitesinde bozulma görülür, ardından kendini korumaya yönelik bilişsel işlevleri geçici olarak devre dışı kalır (Krystal, 1978, s. 113).

Psikodinamik kurama göre travma, yaşanan travmatik durumun bireylerin iç çatışmalarını tetiklemesiyle ortaya çıkmaktadır. Travma bütün savunma mekanizmalarını atlatarak acı vermeye başlar ve egoda bununla baş edecek güç kalmamasıyla devam eder. Bilinçdışına yerleşen travmalar ve anılar yeni bir tetikleyici olayla yeniden ortaya çıkabilir (Özgen ve Aydın, 1999, s. 38).

Bilişsel ve davranışsal kurama göre, yaşanan yoğun stres bilgi işlemede bozulmaya yol açmakta; bireyler sarsıcı bir olay yaşadıktan sonra, olağan yaşantılarından farklı bir deneyim yaşadıkları için stres ve anksiyete süreklilik kazanabilmekte ve bu durum genel bir uyarılmışlık hali yaratabilmektedir. Ortaya çıkan ilk tepki olağan bir durum olarak görülür ve bireylerin yerleşik zihinsel şemaları ile eşleşmemesiyle travma belirtileri ortaya çıkarabilmektedir. Davranışsal kurama göre bireyler çift etkili bir öğrenme sonucunda travma edinir. İlk olarak travmatik bir olay yaşayan kişi travmayı yaratan olaydan, durumlardan, düşüncelerden ya da yakınında olan durumlardan etkileneceğini düşünmektedir. İkinci olarak ise dolaylı öğrenme ile birlikte travma ile ilgili olgulardan kaçınma sürekli hale gelip kaygıyı azaltmayı hedefleyebilir. Bunun sonucunda travmatik olay çok fazla uyaranla genelleştirilebilir (Erzen ve Dikkatli,2019, s. 55; Özgen ve Aydın, 1999, s. 38).

1.1. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları

Çocukluk çağı travmaları (ÇÇT), ayrılıklar ve kayıplar, fiziksel ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar ya da saldırı, cinsel istismar ya da saldırı, şiddete tanıklık etme gibi birbirleriyle tutarlı ama farklılaşmış travma türlerini ifade eder (Fink, 1995, s. 1333). Çocukluk çağında yapılan ihmaller ve istismarlar anne, baba veya çocuğa bakım veren bir erişkinin çocuğa karşı uygun olmayan ya da zarar verici olarak açıklanan, çocuğun gelişimsel sürecine ket vuran ya da sınırlandıran davranış ya da bu durumu önlemek için hiçbir şey yapmamasıdır. Çocuğa karşı yapılan bu ihmal ve istismarın sonucunda çocukta duygusal, fiziksel, cinsel ya da sosyal açıdan zarar oluşması, sağlık ve güvenlik açısından tehlike altında olması söz konusudur (Taner ve Gökler, 2004, s. 82).

Yaşı on sekizin altında olan çocuğun bir ebeveyni ya da kendisine bakım veren ve ebeveyni yerine geçen kişi tarafından elleriyle veya başka bir nesne kullanarak çocuğa vurması, tekmelemesi gibi fiziksel hasar oluşturmaları fiziksel istismar olarak adlandırılmaktadır. Fiziksel ihmal, yetersiz beslenme, özensiz giyim, hijyen eksikliği sonucunda zarar görmeyi veya tehlikeye atılmayı ifade eder (Sedlak and Broadhurst, 1996, s. 39). Duygusal istismar ise sözlü istismarı, bağlanma gibi fiziksel olmayan sert cezaları veya kötü muamele tehditlerini içerir. Duygusal ihmal yeterli şefkat ve duygusal desteğin sağlanmamasını veya çocuğun aile içi şiddete maruz kalmasına izin verilmesini kapsamaktadır (Sedlak and Broadhurst, 1996, s. 42). Cinsel istismar bir çocuğa cinsel saldırıda bulunulması ya da cinsel istismara uğramasına izin vermeyi kapsar (Sedlak and Broadhurst, 1996, s. 37).

Çocuk ihmal ve istismarını ayıran en önemli fark istismarın aktif bir eylem olması ve ihmalin ise ebeveynin etkisiz kalmasıyla ortaya çıkmasıdır. Çocuk ihmali de istismarı da çocuğun olağan fiziksel ve zihinsel gelişimini engeller ama bunları birbirinden ayırmak zordur (Aral ve Gürsoy, 2001, s. 2). Bu tür travmaları içeren deneyimler ilerleyen zamanlarda bireylerin güvenli bağlar kurmakta zorlanmasına, duygu düzenleme güçlüğü çekmelerine ve toplumla kurdukları sosyal ilişkileri de olumsuz etkilenmelerine sebep olmaktadır (Shipman vd., 2007, s.279; Çelebi ve Polar, 2018, s.33).

Bilişsel davranışçı bakış açısına göre çocukluk çağı travmaları yüzünden gelişen ‘ben değersizim’ ya da ‘ben yeteneksizim’ gibi olumsuz inançlar yetişkinlik döneminde psikozlara neden olabilmektedir (Bentall vd., 2001; Garety vd., 2001; Morrison, 2001).

Çocukluk çağında yaşanan travmaların etkileri yetişkinlik dönemlerinde de görülmektedir ve uzun vadede ciddi psikolojik rahatsızlıkların ve kişilik bozukluklarının gelişmesine sebep olabilir (Çakır ve Bilge, 2022, s.1519). Literatüre bakıldığında birçok çalışmada çocukluk döneminde yaşanan travmaların birçok psikopatoloji ile ilişkili olduğunu ve bireylerin psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkilediği görülmüştür (Bakım vd., 2011, s. 173; Bülbül, 2013, s. 96; Bora, 2019, s. 165; Aydın, 2022, s. 1622; Farina vd., 2018, s. 13; Heim vd., 2008, s. 704).

1.1.1. Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar, çocuğa kaza dışı ağır, hafif ya da ölümle sonuçlanabilecek düzeyde zarar verilmesidir (Bilir vd., 1991, s. 2). Fiziksel istismara uğrayan çocuklar daha çok dışarıdan belli olabilir ve diğer kişiler tarafından fark edilebilir. Çürükler, kızarıklıklar, yaralar gibi belirtiler fiziksel istismarın diğer kişiler tarafından fark edilmesine yol açabilir ve bu da travmanın daha kapsamlı bir şekilde bütünleşmesine yol açabilir (Pelcovitz vd., 1994, s. 310).

Fiziksel istismar, aile içinde yaşanan bir fiziksel istismar ise genellikle çocuğun günlük yaşamının bir parçası olarak ortaya çıkar. Bu gibi durumlarda çocuklar fiziksel istismarı hayatlarının normal bir bileşeni olarak görmektedirler (Pelcovitz vd., 1994, s. 310).

Çocuklara uygulanan fiziksel istismarın yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında en çok 3 yaş altındaki çocukların ve daha sonra 4-7 yaşındaki çocukların fiziksel istismara uğradığı görülmüştür. 11-12 yaşındaki çocuklarda bu oranın azalmasıyla birlikte, çocukların yaşı büyüdükçe ters orantılı olarak uygulanan fiziksel istismar oranının azaldığı görülmüştür. Fiziksel istismara uğrayan çocukların üçte ikisinin okul çağı öncesinde olduğu görülmektedir ve bunun sebebinin de bu yaş gruplarının daha savunmasız ve kendini ifade edebilmelerinin daha zor olması olduğu düşünülmektedir (Bilir vd., 1991, s. 4).

Kız çocuklarındaki oranın biraz daha fazla olmasıyla birlikte hem erkek hem de kız çocuklarının fiziksel istismara uğradığı görülmektedir. Kız çocuklarının daha çok evlerinde ve erkek çocuklarının da daha çok ev dışındaki yerlerde fiziksel istismara uğradıkları görülmektedir (Geçkil, 2017, s. 132).

Çocuklarda muayene sırasında görülen ekimozlar, ısırik izleri, yanıklar, kırıklar, iç organ yaralanmaları ve kafa travmaları fiziksel istismar ihtimalini düşündürmelidir (Koç vd.,

2014, s. 2). Aynı zamanda fiziksel istismar tanısı koyabilmek için aileden ve çocuktan iyi bir öykü alınması, buna göre bir fiziki muayene yapılması ve bu bulguların laboratuvar sonuçlarıyla desteklenmesi gerekmektedir. Aileden ve çocuktan alınan öyküyle tezat bir bulgu bulunması fiziksel istismar tanısının konulması için önemli bir bulgudur (Koç vd., 2014, s. 4).

Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda fiziksel hasarlar kadar psikolojik hasarlar da meydana gelebilir. İstismara uğrayan çocukların bazı olağan dışı davranışlarının hayatta kalmak adına geçirdikleri adaptasyonlar ile birlikte geliştiğini söyleyebiliriz. Bununla birlikte bu adaptasyonlar çocuklarda gelişimsel bir gecikmeye de sebep olabilmektedir. Fiziksel istismara uğrayan çocukların ortamlarda diğer çocuklara kıyasla daha az kabul edilebilir davranışlarda bulunması beklenebilir (Martin ve Rodeheffer, 1976, s. 15).

Fiziksel istismar deneyimleyen çocukların yetişkinliklerinde fiziksel istismar deneyimlemeyenlere göre daha fazla şiddet eğilimli davranışlarda bulunduğu görülmüştür (Rummell ve Hansen, 1993, s. 72). Bununla birlikte çocukken istismara uğramış olan yetişkinlerde; şiddet içermeyen suç olarak isimlendirilecek davranışlarda bulunma, kendine zarar verme ve intihar, madde kullanımı, kazalar ve başkalarına zarar verici eylemde bulunma yatkınlığı olabilmektedir (Cavaola ve Schiff, 1988, s. 187).

Yapılan pek çok araştırmaya göre fiziksel istismara maruz kalmış çocuklarda negatif etkiler görülmüştür. Bu araştırmalara göre fiziksel istismara uğrayan çocuklarda; korku, uyku bozuklukları, konuşma bozuklukları, tikler, tuvalet problemleri, alışkanlık bozuklukları ve davranış bozuklukları gibi problemler görülebilmektedir (Bilir vd., 1991, s. 12).

1.1.2. Duygusal İstismar

Duygusal istismarı tanımlamak fiziksel istismarı tanımlamaktan çok daha zor olsa da Dünya Sağlık Örgütü (1999) duygusal istismarı, 18 yaşından küçük çocuğun kendi potansiyeli ve içinde yaşadığı toplumun bağlamında yeterli ve düzenli duygusal ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması için çocuğun birincil bağlanma figürüyle birlikte çocuğun gelişimsel sürecine uygun gerekli ortam ve desteğin sağlanmaması olarak tanımlamıştır. Çocuğa karşı, çocuğun ruhsal, ahlaki ve sosyal gelişimine zarar veren ya da zarar verme potansiyeli yüksek olan eylemleri de içermektedir. Bu eylemler çocuğun ebeveyni ya da çocuğa bakım veren kişinin kontrolünde olmalıdır (WHO,1999).

Kaplan ve Thompson (1996, s. 143) duygusal istismarı yaygın olarak kabul gören ve kapsamlı bir biçimde tanımlamanın zor olduğunu belirtse de sosyal bilimler, psikoloji ve tıp literatüründeki tanımlar incelendiğinde, savunmasız bir çocuğa, çocuğun duygusal ve sosyal gelişimine zarar veren sürekli bir etkileşim örüntüsü içinde olan olumsuz ebeveyn davranışları şeklinde bir tanım yapmışlardır.

Runyan ve arkadaşları (2002, s. 60), duygusal istismarın çocuğa bakım verenin uygun ve destekleyici bir ortam sağlamama durumunu içerdiğini ve çocuğun duygusal sağlığı ve gelişimi üzerinde olumsuz etkiler yaratabilecek davranışları kapsadığını belirtmiştir. Bunlar; çocuğun hareketlerini kısıtlama, aşağılama, alay, tehdit ve zorbalık, ayrımcılık, reddetme ve fiziksel olmayan başka zarar verici davranışlardır. Aynı zamanda bir belirti olmasa bile fiziksel veya cinsel saldırı ya da istismar girişimini veya potansiyelini ve saldırgan/sömürücü davranışları içermektedir (Sedlak and Broadhurst, 1996, s. 39). Çocuk gelişimi hakkında yetersiz bilgisi olan ebeveynlerin çocukların yaşlarına uygun olmayan beklentiler içinde olması da bir ihmaldir (Helfer vd., 1997, s. 352).

Yapılan araştırmalara bakıldığında duygusal istismara uğrayan çocuklarda bazı gelişimsel, duygusal, sosyal ve davranışsal bozukluklar görülebilmektedir (Kaplan ve Thompson, 1996, s. 146). Çocukluk döneminde yaşanan duygusal ihmal ve duygusal istismarın fiziksel ihmal ve fiziksel istismardan daha fazla yetişkinlikte ortaya çıkabilecek psikolojik sonuçlarla ilişkili olduğu bulunmuştur (Wright vd., 2009, s. 63).

Çocukluk döneminde yaşanan istismarlar, çocukların yalnızca çocukluk dönemlerindeki fiziksel ve psikolojik sağlıklarına zarar vermekle kalmaz, aynı zamanda yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde de etkilerini sürdürür (Baskak,2023, s. 62). Çocukluk çağında yaşanan duygusal istismar hem çocuklukta hem de yetişkinlikte birçok olumsuz etkiye sebep olmaktadır. Bu etkiler depresyon, kaygı, travma sonrası stres gibi birtakım psikolojik rahatsızlıkları içermektedir (Spertus, 2003, s. 1256).

Duygusal istismarın toplumda görülme oranlarına bakıldığında, cinsiyet değişkeni açısından kız ve erkek çocuklarında neredeyse eşit oranlarda görüldüğü belirlenmiştir. Yaş açısından değerlendirildiğinde ise, duygusal istismarın en sık 6-8 yaş aralığında görüldüğü ve çocukların ergenlik dönemine kadar benzer oranlarda devam ettiği saptanmıştır (Kaplan vd.,1999, s. 1215; Powers vd., 1990, s. 95).

2002 yılında yapılan bir araştırmaya göre annelerin %93'ünün çocuklarını duygusal istismara maruz bıraktıkları bulgularına ulaşılmıştır. Ülkemizde sevgi belli etmemeyi

çocukların terbiye edilmesi amacıyla kullanıldığı görülmüştür. Bununla birlikte bağırma, azarlama gibi davranışları çocuklarını eğitmek amaçla yaptıkları düşünülebilmektedir. Ailelerin yaşı ve ekonomik durumlarına göre duygusal istismar uygulama oranlarının değişmediği bulunmuştur. Her aile yapısında benzer nedenlerle duygusal istismar yapıldığı görülmüştür (Güler vd., 2002, s. 133).

Duygusal istismar ve fiziksel istismar üzerinde yapılan bir araştırmada raporlanan fiziksel istismar vakalarının %90'ının aynı zamanda duygusal istismar vakası olduğunu ancak raporlanan duygusal istismar vakalarının sadece %25'inin aynı zamanda fiziksel istismar vakası olduğu belirtilmiştir (Claussen ve Crittenden, 1991, s. 9). Türkiye'de çocukluk çağı travmaları üzerine yapılan araştırmalarda tüm istismar çeşitleri içinde duygusal istismarın %78 gibi yüksek bir orana sahiptir ve bu oranla birinci sırada yer almaktadır (Turhan vd., 2006, s. 154). Bununla birlikte ihmal çocukluk çağı travmaları arasında en çok bildirilen ruhsal travma türüdür (Zoroğlu vd., 2001, s. 72). Duygusal istismar ve duygusal ihmalin en çok yaşanan istismar türleri olma olasılığı yüksektir ancak duygusal istismar üzerine yapılan araştırmalar fiziksel istismar üzerine yapılan araştırmalara göre daha kısıtlıdır ve nicel olarak değerlendirmesi daha zordur (Kaplan vd., 1999, s. 1218).

1.1.3. Cinsel İstismar

Cinsel istismar, yaşça küçük olan, psikolojik ve sosyal gelişimini tamamlamamış olan bir çocuğun bir yetişkin tarafından cinsel uyaran olarak kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Cinsel istismarın istismar türleri arasında anlaşılması en zor olanı olduğu söylenebilir (Turla, 2002, s. 294).

Cinsel istismarın birçok farklı şekli vardır. Bunlardan ilki temas içermeyen cinsel istismarlardır ve bu türü cinsel konuşmalar ve teşhircilik gibi davranışları kapsamaktadır. Cinsel dokunma da bu şekillerden birisidir ve istismarcı çocuğa dokunabilir ya da kendisine dokunmasını isteyebilir. Bir diğer tür ise interfemoral ilişkidir ve bu tür penetrasyon olmadığı fakat sürtünme gibi davranışların dahil olduğu istismar türüdür. Cinsel penetrasyon; genital veya anal yolla, parmak ya da nesne kullanılarak gerçekleştirilen müdahaleleri kapsamaktadır. Son olarak cinsel sömürü; çocukların pornografik materyallerde kullanılması ve çocuk fuhuş içeriğini kapsayan bir cinsel istismar türüdür (Avcı ve Tahiroğlu, 2007 Akt., Aktepe, 2009, s. 98).

Cinsel istismara maruz kalan çocuklarda travma sonrası stres bozukluğu görülme oranının yüksek olduğu yapılan araştırmalarda bulunmuştur. Bununla birlikte çocuklarda sosyal yetkinlikte düşüş, kendini küçümseme, yaşanan şeylerin tekrarlanacağı inancı ve olumsuz şeyler yaşamaya yatkınlığı olduğunu düşünme bulunmaktadır (Wolfe vd., 1989, s. 225). Cinsel istismara maruz kalan çocuklarda görülen diğer problemler de anksiyete bozuklukları, fobik tepkiler, depresyon, saldırganlıkta artma, cinsel davranış ve cinsiyet rolünde bozulmalardır (Green,1993, s. 892).

Çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalan yetişkinlerde madde kötüye kullanımı, travma sonrası stres bozukluğu, şizofreni gibi psikolojik problemler görülebilmektedir. Psikolojik problemlerin yanında aynı zamanda fiziksel hasarlara da yol açabilmektedir (Hailes vd., 2019, s. 835).

Yapılan araştırmalara göre kadınların çocukluk döneminde cinsel istismara uğrama risklerinin iki ya da üç kat daha fazla olduğu bulunmuştur ve yaklaşık her on kadından biri bu deneyimle karşı karşıyadır (Barth vd., 2013, s. 478). Bununla birlikte cinsel istismara uğramış çocukların stres faktörlerinin fazla olduğu ve cinsel istismarın bunlardan sadece biri olduğu ve ailelerinin de daha düşük gelirli, daha az eğitilmiş ve bekar ebeveynlere sahip olma olasılıklarının da yüksek olduğu belirtilmiştir (Friedrich vd., 2001, s. 45).

1.1.4. Fiziksel İhmal

Fiziksel ihmal, 18 yaşından küçük çocukların yetersiz beslenme, giyim, hijyen ve gözetim sonucunda zarar görmesini veya ebeveynlerinin ya da bakım verenlerinin çocuğu riske atan tehlikeyi engellememesi olarak tanımlanabilir (Kaplan vd., 1999, s. 1215). Çocuk ihmali aslında çocuğun asgari düzeydeki ihtiyaçlarını karşılamamaktır ve sadece ekonomik yetersizlikten dolayı ortaya çıkmaz (McCoy ve Keen, 2014, s. 4).

Yapılan araştırmalara fiziksel ihmalin fiziksel istismardan çok daha yüksek oranda yaşandığını göstermektedir (Taner ve Gökler, 2004, s.83). Fiziksel ihmalin fiziksel istismardan daha fazla zararlı olabileceği zamanlar vardır (Turla, 2002, s. 297).

Fiziksel ve duygusal etkilerin yanında çocuğun sosyal gelişimini de etkileyebilmektedir. Fiziksel olarak ihmal edilen çocuklarda sosyal olarak geri çekilme, damgalanma ya da içe kapanıklık gibi durumlar görülebilmektedir (Bifulco vd., 2002, s. 254)

1.1.5. Duygusal İhmal

Duygusal ihmal, ebeveynlerin ya da bakım verenlerin çocuklara yeterli şefkat ve duygusal desteği sağlanmamasını ve çocuğun aile içi şiddete maruz kalmasına izin verilmesini kapsar (Kaplan vd., 1999, s. 1215). Aynı zamanda gerekli durumlarda çocuğa gereken psikolojik desteğin sağlanmaması da bir duygusal ihmal olarak sayılabilir (Yüksel ve Yüksel, 2014, s. 4). Erken duygusal ihmale maruz kalan çocuklarda bağlanma problemleri görülebilmektedir ve bu da ilköğretim yıllarında akranlarına göre daha başarısız olmalarına sebep olabilmektedir (Egeland ve Sroufe, 1982, s. 87).

Yapılan çalışmalara göre duygusal ihmalin sonuçlarının yetişkinlikte de devam ettiği ve gün geçtikçe azalmadığı görülmüştür. Duygusal ihmale maruz kalan çocuklarda ruh sağlığı bozukluğu gelişme ihtimali yüksektir. Depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu bunlardan birkaçıdır. Ebeveynleri tarafından duygusal ihmale uğrayan çocuklar aynı zamanda yetişkinliklerinde de başka kişilerle yakınlık kurma konusunda zorlanabilmektedirler (Spertus vd., 2003, s. 1251; Cankardaş, 2018, s. 48).

1.1.6. Çocukluk Çağı Travmaları Risk ve Koruyucu Faktörleri

Çocukluk çağı travmaları risk faktörleri çocukluk çağı travmalarının yaşanmasına direkt sebep olmasa da ortaya çıkmasına kolay bir ortam sağlamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün belirttiğine göre çocukluk çağı risk faktörleri ailesel, toplumsal ve kişisel olarak üçe ayrılmaktadır. Toplumsal faktörler bireylerin içinde bulunduğu toplumun çevresi, yaşam şartları gibi faktörlerle şekillenir. Bireysel risk faktörleri çocuğun karakteri, yetenekleri ve özelliklerini içerirken ailesel risk faktörleri; ailenin şekli, aile içindeki iç ilişkileri, ailenin maddi ve sosyal konumunu içermektedir (DSÖ, 2015).

Yapılan araştırmalara göre ailelerin ekonomik düzey olarak dezavantajlı grupta yer alması fiziksel istismar ve ihmal ile ilişkili bulunmuş ve çocukluk çağı travmaları için en önemli risk faktörlerinden biri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Güler vd., 2002, s. 134; Yang ve Maguire, 2018, s. 296). Aynı zamanda ebeveyn ya da başka bir bakım verenin psikolojik fiziksel iyi oluşunu etkileyen depresif ruh hali, partner şiddeti, sosyal destek eksikliği, alkol veya madde kötüye kullanımı, öğrenme güçlükleri, çocuğun bir kronik hastalığının olması ve buna bağlı olarak çocuğun bakımı konusunda endişe içinde olmak, ailenin öğrenim düzeyi, bakmakla yükümlü olunan çocuk sayısının fazla olması da ailesel risk faktörlerinin

örnekleri olarak gösterilebilmektedir (Yang ve Maguire, 2018, s. 297; Güler vd., 2002, s. 133; Armağan, 2007, s. 173).

Kişisel risk faktörleri yani çocuğa bağlı risk faktörlerinde ise istenmeyen bir evlilik sonucunda dünyaya gelmek, ebeveynlerinin karakterlerinin istediği gibi olmaması gibi faktörler vardır. Bu risk faktörlerin hem fiziksel hem duygusal istismara sebep olduğu görülmüştür (Armağan, 2007, s. 173).



2. KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde karanlık üçlü kişilik özelliklerine -narsisizm, makyavelizm, psikopati- ilişkin literatürde yer alan kuramsal çerçeve ve önceki araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kişilik

Literatüre bakıldığında kişilik için birçok tanım yapıldığı görülmektedir. Allport 1937 yılında kişilik ile ilgili literatür taraması yaptığında çok fazla kişilik tanımına ulaşmıştır. Kişilik ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında bir fikir birliği sağlanmadığı görülse de birçok araştırmada yer alan ortak özellikler bulunmaktadır. Bunlar kalıtımla birlikte kişilerin çevresinden edindiği bireysel farklılıklarıdır. Kişiliği açıklamakta ve tanımını yapmakta zorlanılıyor olmasının sebeplerinden biri kişilik kavramının geniş bir alanı kapsaması ve bu geniş kapsam içinde birey hakkında sağlıklı sonuçlara ulaşmanın zor olmasıdır. İnsanlar farklı ve çok sayıda özelliğe sahip oldukları için bu özelliklerin hepsini aynı anda tanımlamak zordur (Tatlılıoğlu, 2013, s. 130).

Kişilik kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarının farklılaşmasına sebep olan ve sadece genetik ya da sosyal çevre ile açıklanamayan bir faktördür çünkü aynı zamanda süreklilik göstermektedir. Bununla birlikte birçok kuramcıya göre kişilik, duygu, düşünce, davranış, fiziksel ve sosyal birçok etkenin birleşimiyle ortaya çıkmaktadır ve bunların hepsini kapsamaktadır (Berens ve Nardi, 1999, s. 1). Kişilik özellikleri, zaman içinde sabit kalan, bireyin davranışlarının nedenlerini açıklayan ve psikolojik nitelikte olan özelliklerdir. Bu özellikler, kim olduğumuzu yansıtır ve sonuç olarak kişilerin duygusal, bilişsel ve davranışsal tarzını belirler. Kişilik, bireyin çevresiyle etkileşimde bulunmasına olanak tanır ve benzer durumlar karşısında tutarlı tepkiler göstermesini sağlar (Mount vd., 2005, s. 449; Çiçek ve Aslan, 2020, s. 139).

2.2. Kişiliğin Gelişimi

Gelişim; kişilerin zihinsel, fiziksel, sosyal ve ahlaki gelişimini kapsayan belirli eksenlerden oluşan karmaşık bir evredir ve bu evredeki eksenlerin hepsi birbirleriyle ilişki içerisinde. Gelişim bazı yönlerini kalıtım bazı yönlerini de çevreden edinirken birçok yönünü hem çevreden hem de kalıttan etkilenerek sürdürmektedir (Türker, t.y). Kişiliğin temelleri hayatın ilk yıllarında atılır. Altı yaşından sonra ana hatlar belirginleşirken tam

olarak oturması gençlik döneminin sonlarına doğru gerçekleşir. Kişiliğin gelişiminde kişinin çevresiyle sürekli etkileşim içinde olması ve çevresine uyum sağlama gayretiyle oluşur (Tatlilioğlu, 2013, s. 132)

2.3. Kişiliğin Oluşumuna Etki Eden Faktörler

Bu bölümde kişiliğin oluşumunda etki eden faktörlere ilişkin literatürde yer alan kuramsal çerçeve ve önceki araştırmalara yer verilmiştir.

Kalıtım faktörü açısından bakılınca genetik bilimi üzerine yapılan araştırmalar kişiliğin oluşumunda etki eden ve bir kişiyi diğerinden ayıran bireysel özelliklerin kalıtım yoluyla ortaya çıktığını ortaya koymuştur. Dış görünüş, fiziksel yapı, bilişsel kapasite bireylerin genetik miras ile elde ettiği özelliklerdir ve kişiliği etkilemektedir (Plomin ve Nesselroade, 1990, s. 191; Tatlilioğlu, 2013, s. 133).

Kişinin yaşamına tesir eden iki farklı çok önemli etken vardır. Bunlarda birisi kalıtım diğeri ise çevredir. Kalıtım fiziksel özellikleri etkilerken çevre de kişilik özellikleri üzerinde etkiler yaratır. Zayıf olmak, şişman olmak, uzun boylu olmak, renkli göze sahip olmak gibi fiziksel özellikler kişilik üzerinde farklı etkilere yol açabilir ve kişilik oluşumunda farklılık yaratabilir. Kısaca çevrenin kişinin dış görünüşüne verdiği tepkiler bireyin kişilik gelişimi üzerinde etkilidir (Kulaksızoğlu, 1999, s. 109; Parlak ve Sazkaya, 2018, s. 150). Kalıtımın kişilik özelliklerini etkilemesinin bilinmesiyle birlikte bu etkileme miktarının kişiden kişiye değiştiği de yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte değer yargıları ve ideallerin üzerinde genetik mirasın etkisi ise daha azdır (Türkel, 1992, s. 29).

Fiziksel yapı ve çevresel faktörler açısından bakılınca yaşanılan yerin iklim şartları ve fiziki şartlar da bireylerin kişiliğinin oluşumu üzerinde etkilidir (Parlak ve Sazkaya, 2018, s. 150). Daha soğuk ya da karasal iklim bölgelerinde yaşayan kişilerin daha sert karakterde oldukları ve daha sıcak iklimli yerlerde yaşayan kişilerin daha yumuşak karakterde olduklarına yönelik bir düşünce vardır (Demircioğlu, 2014, s. 2).

Aile, kişilik üzerinde en çok etkisi olan çevresel etkenler birisidir. Kişilerin büyüdüğü aile yapısı ve aile içi ortam ya da çocukların ailenin diğer üyeleriyle kurdukları iletişim kişiliklerin oluşumu üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Çocukların küçük yaşta ailelerinden aldıkları övgüler ve cezalar kişiliklerinin oluşması üzerinde son derece etkilidir. Bunun birlikte çocuklar bazı tutumları ve bazı davranışları anne ve babalarını izleyerek

öğrenirler (Tatlılıoğlu, 2013, s. 134; Türkel, 1992, s. 30). Yapılan araştırmalarda anne ve babaların dışadönüklük, olgunluk ve zeka gibi kişilik özelliklerinin çocuklarını etkilediği görülmüştür (Nakao vd., 2000, s. 95).

Otoriter, aşırı korumacı ve aşırı serbest aile tutumları olumsuz etkiler yaratırken, demokratik aile tutumları ise olumlu bir etki gösterir. Demokratik tutumlar dışındaki tüm aile tutumları, çocukların kişilik gelişimini olumsuz yönde etkiler (Özdemir vd., 2012, s. 569). Anne ve babalar çocuklarını yetiştirirken demokratik bir tutum sergileyip çok baskıcı ya da rahat bir tavır sergilemediklerinde çocuklarının kişilikleri üzerinde olumlu etki yarattığı görülmüştür. Anne ve babaların bazı tutumları çocukları için olumlu birer pekiştirici olurken bazıları da cesaretlerini zedeleyebilmektedir bu şekilde de bazı alışkanları ve değerleri öğrenmelerine yardımcı olurlar (Türkel, 1992, s. 30).

Kişiliğin gelişimine etki eden faktörlere baktığımızda sosyokültürel faktörler de son derece kritiktir. Kişiliği etkileyen en önemi iki faktör çevre ve kalıtım olsa da bu iki öğeyi birbirine sentezleyerek oluşan kişilik gün geçtikçe içerisinde bulunduğu olguların sayesinde de bütünlük kazanır. Kişi içinde yaşadığı toplumun kültüründen, dilinden, toplumsal ve ailesel travmalardan, insanların birbirleriyle arasındaki ilişkiden, toplumsal ve ailesel travmalardan ve toplumsal değerler gibi birçok bileşenden etkilenir ve bu da kişiliğinin oluşmasında etkilidir (Koç ve Bayraktar, 2019, s. 23). Kişiliği etkileyen çevresel faktörler arasında en önemlilerinden biri kişilerin içerisinde bulundukları toplumun sosyokültürel özellikleridir. Her birey kendi toplumunun sosyokültürel özelliklerinden çok fazla etkilenmektedir (Türkel, 1992, s. 29).

Mevcut sosyal yapılar içerisinde her bireyin eşit gelişim fırsatı bulduğu söylenemez. Bireylerin içerisinde bulundukları sosyal sınıf ve bununla birlikte gelen imkanların farklılığı kişilik üzerinde son derece etkilidir. Bunlarla birlikte bireylerin içinde bulundukları sosyal gruba göre de kişilikleri etkilenmektedir (Türkel, 1992, s. 29).

Kişiliğin gelişimi ve oluşumu sadece çevresel, kalıtsal, yapısal ve ailesel faktörlerle sınırlı değildir. Bunlarla birlikte zamanın iletişim araçları, bireyin etrafında bulunan yetişkinler grubu ve doğum sırası da kişiliğin oluşumu üzerinde etki etmektedir. Adler'e göre doğum sırasının bireylerin kişilikleri üzerindeki etkisi önemlidir (Tatlılıoğlu, 2013, s. 134; Bozkurt, 2006, s. 98).

2.4. Kişiliği Açıklayan Temel Yaklaşımlar

Bu bölümde kişiliği açıklayan temel yaklaşımlara ilişkin literatürde yer alan kuramsal çerçeve ve önceki araştırmalara yer verilmiştir.

2.4.1. Psikanalitik Yaklaşım

Psikanalitik teoride kişilik kavramı, kişilik gelişimi ve organizasyonunun tüm yönleriyle ilgilidir (Meissner, 1970, s. 565). Freud kişilik gelişimi üzerine kurduğu teoriyle kişilik gelişimi konusunda yirminci yüzyılın ilk yarısında oldukça etkili olmuştur. Freud'a göre özellikle çocukluğun ilk beş yılı bireylerin yetişkinlikteki kişilikleri üzerinde büyük ölçüde etkilemektedir. Yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkan cinsel dürtülerle bağlantılı olarak psikososyal çatışmalar kişilik gelişimine etki eden ana faktörlerden biridir. Freud cinsel dürtülerle birlikte çevresel, biyolojik ve sosyal faktörleri de vurgulayarak psikoseksüel gelişim süreçlerini tanımlamıştır. Bu süreçler beş tane olup sırasıyla oral, anal, fallik, latent ve genital olarak isimlendirilmektedir (Freud, 1905 Akt., Simanowitz ve Pearce, 2003, s. 3).

Freud kişiliği üç yapı şeklinde açıklamaktadır: İd, ego ve süpereo. İnsanların doğduğunda kişilikleri en basit halindedir ve sadece id vardır. İd içgüdüler ve dürtülerle hareket etmeyi sağlar ve haz ilkesiyle çalışırken isteklerin hemen gerçekleştirilmesini istemeye sebep olan bir ilkeliktir. Bireyler dış dünyayla iletişim kurdukça ego ortaya çıkar ve bilinç aracılığıyla bireyleri gerçeklikle ilişkilendirir ve idin ihtiyaçlarını dengeleyerek bir problem çözme etkinliği oluşturur. Süpereo ise yaklaşık yedi yaşına kadar tamamlanmaz. Süpereo kişiliğin ahlaki yönünü temsil eder ve özellikle çocuğun dünyasındaki en etkili olan iki nesne anne-babanın ödül ve cezaları ile oluşmaktadır. Yapılması ve yapılmaması gereken şeyler için tutulan bu kayıt süperegoyu oluşturur. Süpereo toplumun temsilcisidir ve id ile sürekli çatışma halindedir. Ego aynı zamanda id ve süpereo arasında denge kurar (Freud, 1905 Akt., Boeree, 2025, s. 5).

2.4.2. Neo-Analitik Yaklaşım

Neo-analitik yaklaşım, Freud'un psikanalitik teorisinin bir devamı olmakla birlikte, Freud'un vurguladığı kadar cinselliğin merkezi bir rol oynamadığını savunur. Carl Jung ve Alfred Adler neo-analitik yaklaşımın akla gelen ilk isimlerindendir. Jung "Persona" ve

“Gölge” kavramlarını açıklarken Adler ise çocuklukta yetersizlikle birlikte aşağılık duygusunun geliştiğini belirtmiştir (Songar, 1977 s. 136).

Jung’a göre kişilik üç farklı bilinç düzeyine göre şekillenir. Bunlar; bilinç, kişisel bilinçdışı ve kollektif bilinçdışıdır. Kişisel bilinçdışı hem kolayca hatırlanabilen hem de bir şekilde bastırılmış anıları içerir bununla birlikte Freud’un dahil edilmesini istediği içgüdüleri dahil etmez. Kollektif bilinçdışı ise ki buna “psşik miras” da diyebiliriz tüm insanlığın deneyimlerini içeren bir bilgi kaynağıdır. Doğuştan sahip olunan bir bilgidir. Birey doğrudan bunun farkında olmasa da dolaylı yollardan etkilerinin görülmekte olduğu savunulmaktadır (Jung Akt., Boeree, 2025, s. 4)

Jung içe dönüklük ve dışadönüklük kişilik özelliklerini temel alarak duyum, duygu, sezgi ve düşünme gibi işlevlerine göre toplamda sekiz farklı kişilik değerlendirmesi yapmıştır. Bireylerin zihinsel gelişimi ve içerisinde bulundukları ortama göre bu işlevlerden biri ön plana çıkarken bir diğeri ise yardımcı rol oynamaya başlar. Geri kalan iki işlevden bir tanesi zayıf kalır, diğeri ise gelişmeden denetim dışı kalır. Bu dört işlevden bir tanesinin gelişmesi ergenlik döneminin ortalarına ya da sonlarına kadar sürmektedir ve bu yüzden de o dönemde hangi işleve yönelmesi gerektiğini bilemeyen birey dengesiz ve düzensiz olmakla birlikte sürekli değişkenlik içindedir (Köknel, 1986, s. 90). Jung bu şekilde kişilik teorisinde analitik yaklaşımından farklı olarak tipoloji rolünü vurgulamıştır (Taymur ve Türkçapar, 2012, s. 158).

Jung’a göre doğumla birlikte bireylerin kendilerine ait bir kişilikleri yoktur. Bir süre boyunca sadece anne ve babalarının kişilik yansımalarından ibaretlerdir. Çocuğun okula başlamasıyla birlikte bu yansımalar yerini bireyselleşmeye bırakır. Bu aşamada aşırı koruyucu anne ve babalar çocuğun bireyselliğini zedeleyebilir. Bununla birlikte bu süreçte eğitimciler de anne babalar kadar önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca kişiliğin gelişiminin sadece yaşamın ilk yıllarında değil yaşam boyu süren bir süreç olduğunu belirtmiştir (Gündoğdu, 2016, s. 388; Schultz ve Schultz, 2005, s. 108).

Adler sosyal faktörlerin kişiliğin gelişimi üzerindeki etkisine Freud’un aksine daha fazla önem vermiştir (Gündoğdu, 2016, s. 387). Adler ise tüm davranışlar ve deneyimlerin arkasında tek bir motive edici gücün olduğunu öne sürer bu da yetersizlikten uzaklaşp mükemmeliyete ulaşma çabasıdır. Bu bireylerde bulunan potansiyelini gerçekleştirme, ideallerine yaklaşma arzusudur. Bu üstünlük arzusunun kişide psikolojik açıdan hayattaki amacını oluşturduğunu ve kişiliği üzerinde çok etkili olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda

dominant erkeklik ve resesif kadınlık durumlarını ortaya koymuştur. “Erkek protestosu” olarak adlandırılan aşırı agresif davranışların sebebi de erkekte feminen eğilimlerin ortaya çıkmasıyla yaşanır. Adler kişileri içerisinde bulundukları zorluk şartlarına göre iyimser-kötümser, saldırgan ve kendini savunanlar olarak üçe ayırmıştır (Adler, 1997, s. 20)

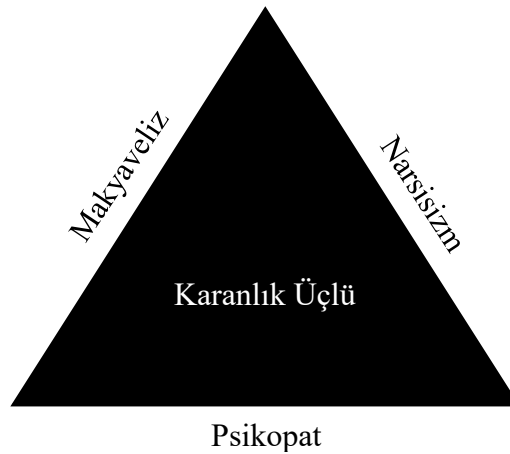
2.4.3. Psikososyal Gelişim Yaklaşımı

Psikososyal gelişim üzerine yapılan araştırmalarda başarılı olan Erikson’a göre bireylerin psikososyal gelişimi psikolojik, kültürel ve sosyal etkenlerin birleşimiyle seyretmektedir ve bu gelişim yaşam boyu devam etmektedir (Erikson, 1963, s. 95).

Erikson’a göre geçmiş ve gelecekteki deneyimlerin ışığında gelişen kişilik sekiz farklı evreden geçmektedir. Bu evreler sıralı ve hiyerarşiktir. Bahsedilen bu evreler sırasıyla; bebeklik çağında temel güvene karşı temel güvensizlik, ilk çocukluk döneminde özerkliğe karşı utanç, oyun çağında girişimciliğe karşı suçluluk, okul çağında başarıya karşı aşağılık duygusu, ergenlikte kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, genç yetişkinlikte yakınlığa karşı yalıtılmışlık, yetişkinlikte üretkenliğe karşı durağanlık ve yaşlılık döneminde ise benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluktur. Bütün bu evreler kendi içerisinde bir kriz içerir ve bu krizler bireyin gelişimine uygun sosyal etkileşimlere girerek psikolojik anlamda daha güçlü bir seviyeye ulaşmasıyla sonlanır. Bireyin yaşadığı her krizi sağlıklı bir şekilde çözmesi, bireyi psikososyal olarak güçlendiren ego özellikleri (umut, irade, amaç duygusu, yeterlilik hissi, sadakat, sevgi, ilgi, bilgelik) ortaya çıkarır. Ancak bireyin benlik bütünlüğünü engelleyen psikososyal etkileşimler sonucu krizin oluşturduğu olumsuz deneyimlerde de içe kapanıklık, yükümlülük, çekingenlik, tembellik, reddetme, dışlanmışlık gibi ego patolojilerinin ortaya çıkmasına sebep olur (Erikson, 1963, s. 222). Bu krizlerin yarattığı çatışmalarla birey ne kadar iyi başa çıkarsa o kadar sağlıklı bir kişilik geliştirir. Aynı zamanda krizlerin sonucunda ortaya çıkan olumsuz sonuçları telafi etmek de mümkündür. Bunun için gerekli olan uygun çevresel şartlar ve koşullar yaratıldığında, krizlerin olumsuz sonuçlanması ile ortaya çıkan olumsuzlukların kişilik üzerindeki zedeleyici etkileri de silinecektir (Erikson, 1963, s. 250).

2.5. Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Genel Bakış

Karanlık üçlü (Dark Triad) psikopatolojik bir hastalık olarak ifade edilmezken ilk defa 2002 yılında Paulhus ve Williams tarafından kullanılan ve kişiliğin karanlık yönünü ifade eden bir kavramdır (Paulhus ve Williams, 2002, s. 558). Karanlık üçlü kişilik özellikleri genel olarak özetlenecek olursa duygusuzluk, şiddete yatkınlık, tutarsız tutumlar, zarar verme davranışları ve düşüncelerini içermektedir. Bu özellikleri ortak olarak paylaşanlar; makyavelizm, subklinik psikopati ve subklinik narsisizmdir. Subklinik özellikler her zaman günlük yaşamda engeller oluşturmazsa da bazı durumlarda sorun yaratabilmektedir (Furnham vd., 2013, s. 208, Hogan ve Hogan, 2001, s. 50). Narsisizm ve psikopati kişilik bozukluğu olarak düşünüldüğünde Narsistik Kişilik Bozukluğu ve Antisosyal Kişilik bozukluğu olarak isimlendirilir ve bununla birlikte bu kişilik bozukluklarına sahip kişilerin DSM- 5'teki belirli kriterlere sahip olmaları gerekir. Kişilik bozuklukları ve kişilik özellikleri arasındaki en temel fark kişilik bozukluklarının daha kalıcı ve sabit olmakla birlikte bireylerin işlevselliklerine zarar vermesidir. Tüm bunlara bakıldığında narsisizm ve psikopati Karanlık Üçlü kişilik özellikleri bağlamında subklinik yani eşik altı özellikleriyle kabul edilmektedir. Ancak makyavelizm bu iki kişilik özelliğinden farklı olarak klinik açıdan herhangi bir kişilik bozukluğu olarak sınıflandırılmaz (Furnham ve Crump, 2005, s. 171).



Şekil 1. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri

Kaynak: Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002).

Bu yüzyılın başından itibaren normlara aykırı ve agresif davranışlarla ilişkilendirilen bu üç özel kişilik özelliği üzerine gidilerek birçok araştırma yapılmıştır. Bu kişilik özelliklerin birçok norm ihlali davranışta önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Bu kişilik özelliklerine sahip bireyler genellikle toplumsal normlara aykırı olan yalan, aldatma, zorbalık ve hile gibi davranışları yapma eğilimindedirler (Muris vd., 2017, s. 186). Karanlık üçlü kişilik özelliklerini oluşturan makyavelizm, subklinik psikopati ve subklinik narsisizmin bulunduğu ortak nokta diğer bireyleri manipüle etmeye teşvik ediyor olmasıdır (Jones ve Paulhus, 2014, s. 3). Psikopati ve makyavelizm daha fazla yalan söylemekle ilişkilendirilmiştir ve psikopati hiçbir sebep olmadan yalan söylemekle ilişkilendirilirken makyavelizm daha çok beyaz yalanlar söylemekle ilişkilendirilmiştir. Narsisizm ise daha çok kişisel çıkarlar için yalan söyleme ve yalan söyleme becerisini göstermekle ilişkilendirilmektedir (Jonason vd., 2014, s. 118).

Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin hem kalıtsal hem de çevre etkisiyle ortaya çıktığı yapılan çalışmalarda belirtilmiştir. Başka bir deyişle kişiliğin karanlık yönünü ifade eden bu kişilik özelliklere sahip bireylerin kalıtsal yollarla bu özelliklere sahip olmalarının yanında çevresel koşulların varlığıyla tetiklendiği düşünülebilir. Kişiler bulundukları çevreden bu kişilik özelliklerini öğrenebilecekleri gibi bulundukları çevresel koşullarla baş etmek için de bu şekilde davranıyor olabilecekleri düşünülmüştür (Furnham vd., 2013, s.206, Saltoğlu ve Irak,2020, s. 44).

Paulhus ve Williams, karanlık üçlü kişilik özelliklerini daha çok patolojik yönleriyle, özellikle zarar verme ve kendini yüceltme eğilimleri üzerinden tanımlarken; Hogan ve Hogan ise bu kişilik eğilimlerinin, bireylerle uzun süreli etkileşimler sonucunda, kişilerin daha açık hale geldikleri durumlarda gözlemlenebilen yönlerine odaklanmıştır (Paulhaus ve William, 2002, s. 558, Hogan ve Hogan, 2001, s. 50).

Karanlık üçlü kişilik özellikleri ölçülürken “Beş Faktör Kişilik Ölçeği” gibi yaygın kullanılan kişilik değerlendiren ölçeklerden farklı olarak kişilik özelliklerini değerlendirmek yerine “normalin uç noktalarında” olan patolojileri değerlendirmektedir (Furnham vd., 2013, s. 200).

Yapılan araştırmaların yetersiz ve kısıtlı olduğu görülse de erkeklerde kadınlara göre Karanlık Üçlü kişilik özellikleri daha fazla görülmektedir (Jonason vd., 2014, s. 118). Bununla birlikte Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin 11 – 17 yaş aralığında ayırtıcı özelliklerinin ortaya çıktığı belirtilmektedir (Lau ve Marsee, 2012, s. 38).

2.5.1. Narsisizm

Narsisizm psikolojide çok eski bir tarihe sahip olan ve çok fazla çalışılan bir kavramdır. İsmi Yunan mitlerinde olan Narkissos'dan almıştır. Narkissos susuzluğunu gidermek için gittiği gölde kendi yansımasını görüp aşık olmuş ve daha sonra hiçbir zaman elde edemeyeceği bu aşk yüzünden ölmüştür (Javanbakht 2006, s. 64). Bu mit, narsistlerin kendi yoğun öz sevgi duygularının ve bunun başkalarının hayatları üzerindeki etkilerinin farkında olmadıklarını açıklar. Kişinin kendini bilmeden 'sevgili' olarak görme eylemi ise, nihayetinde umutsuzluk ve yalnızlığa yol açar (Millon vd. 2012, s. 342). Bunların hepsine bakıldığında narsisizmin genel anlamda kibir ve bencillikle açıklandığı söylenebilir.

Narsisizm psikanaliz literatürde ilk defa 1898 yılında “narcissuslike” terimi ile birlikte Havelock Ellis tarafından kullanılmıştır. Ardından Freud da sadece narsisizm üzerine bir makale yazmıştır ve bu makalede narsisizme dayalı önemli bir tartışmaya yön vermiştir. Narsisizmin modern psikanalizdeki yerinin kökleri bu makaleyle atılmıştır (Atay, 2009, s. 184).

Kohut (1977) tarafından klinik narsisizmin temelinde “benlik yapısındaki temel kusur” olduğu düşünülmüştür. Burada bahsedilen temel kusurlar ise düşük özsaygı, depresyon, ihmal edilmişlik ve reddedilme ile birlikte gelen savunma mekanizmaları ve telafi edici davranışlardır (Karaaziz ve Atak, 2013, s. 50). Narsisizm en zayıf ve yüzeysel anlamıyla bencillik ve aşırı öz sevgi olarak tanımlanırken en ağır anlamıyla bireyin yeryüzünü sadece kendi benliğinin yansıması olarak görmesi ve bununla birlikte davranışlarında ortaya çıkan büyüklenmecilik, beğenilme ihtiyacı ve empati yoksunluğu olarak tanımlanabilir (Kırıkpınar, 2009). Aynı zamanda narsisizm bireylerde doğrulanma ve onaylanma ihtiyaçlarıyla birlikte açık ve örtülü olarak kendilerini geliştirme eğilimlerine motivasyon sağlamaktadır. Büyük hırslar edinmek, gerçekçi olmayan yüksek hedefler koymak, kusurlara tahammül edememek ve başkalarının hayranlığı için doymak bilmeyen bir arzu gösterme de narsisizmin tanımlarındandır. Bu sevilme ihtiyacının çocukluk dönemindeki ebeveynlerin çocuklarına yönelik yüksek talepleri ve beklentilerinin sebep olabileceği düşünülmektedir (Akhtar, 1989, s. 508).

Narsisizm normal narsisizm ve patolojik narsisizm olarak ikiye ayrılmaktadır (Karaaziz ve Atak, 2013, s. 44). Normal narsisizm 2002 yılında Rozenblatt tarafından kişinin kendine, yakın çevresi ve çevresindeki diğer kişilerle uyum sağlayabilme isteği ve çevresindeki diğer insanların beklentilerine karşılık verebilme duygusu olarak

tanımlamıştır (Karaaziz ve Atak, 2013, s. 46) Bireyin kendine verdiği yüksek değer ve özgüvenine dair hiçbir şüphe duymaması, aşırı özgüvenli ve kendini beğenmiş bir tutum geliştirmesine neden olur. Bu durum, dışarıdan gelen eleştirilerden etkilenme düzeyini en aza indirir. Kişi kendi yargılarına ve düşüncelerine odaklanarak özgüvenini beslerken diğer bireylerden gelen yargılar ve düşünceleri yok sayar (Akhtar, 1989, s. 510).

Patolojik narsisizmin ise bir kişilik bozukluğu olarak tanımlanmasının ve kabul edilmesinin sebebi yaşam boyu süren bir durum olmasından kaynaklanmaktadır (DSM-5). Patolojik narsisizme sahip olan kişiler dış dünyalarına kaygısız ve güvenli bir izlenim bırakırken kendi içsel düşüncelerinde dışardan gelecek düşüncelere çok fazla önem vermektedirler. Bu gösterdikleri kendine güvenen tavırların tam tersi bir şekilde güven eksikliklerinin olduğu anlamına gelir. En belirgin özelliklerin biri de sürekli dışardan bir onay alma ihtiyacı duymalarıdır (Karaaziz ve Atak, 2013, s. 47). Bu kişilerin başlıca özellikleri büyüklenmecilik, aşırı benmerkezcilik, başkalarına karşı ilgi eksikliği ve empati eksikliğidir (Kerberg, 1975, s. 228). Patolojik narsisizm ile normal narsisizm arasındaki fark işlevsellikte düşüş ve psikolojik sıkıntıdır (Ragoza ve Fatfouta, 2018, s. 5). Tüm bunlarla birlikte büyüklenmecilik narsisizmin tek yönü değildir, aynı zamanda narsisizmin kırılğan bir yanı da bulunmaktadır. Patolojik narsisizmin birçok klinisyen tarafından büyüklenmeci ve kırılğan olarak iki ayrı alt boyutta incelediği görülmüştür (Piscus ve Lubosky, 2010, s. 426).

Kırılğan narsisizm, aynı zamanda örtük narsisizm olarak da adlandırılır, düşük benlik saygısı, utangaçlık ve başkalarının yargıları ve düşüncelerine karşı fazla duyarlılık ile ilişkilendirilmiş, savunmacı ve güvensiz bir büyüklenmecilik duygusuyla özdeşleşir. Bununla birlikte kırılğan narsisizm düşük benlik saygısıyla birçok araştırmada anlamlı olarak ilişkili bulunmuştur (Miller ve Campbell, 2008, s. 454).

Büyüklenmeci narsisizm aynı zamanda açık narsisizm olarak da adlandırılmaktadır. Büyüklenmeci narsisizm de daha çok yüksek benlik saygısı, diğer bireylerden hayranlık beklentisi, kendi değerini abartma, teşhircilik ve kibir ile özdeşleşmiştir (Pincus ve Roche, 2011, s. 33).

2.5.2. Psikopati

Fransız psikiyatrist Pinel tarafından 19. Yüzyılda ilk “psikopati” terimi kullanılmıştır. Pinel psikopatiyi psikotik belirtiler göstermeyen, entelektüel düzey açısından normal ancak kontrol dışı davranışlar gösteren, etik ve ahlaki açıdan zayıf kişileri tanımlamak için kullanmıştır. Daha sonra ise yirminci yüzyılda Clekley psikopatiyi empati ve duygu yoksunluğu ile bağlantılı bulmuştur (Hare, 1998, s. 120).

Psikopatik bireyler benmerkezci, dürtüsellike yatkın, sığ duygulanmaları olan bireylerdir. Bunlarla birlikte empati, suçluluk veya pişmanlık duygularında eksiklik bulunmaktadır. Patolojik yalan söyleme, manipülatiftik ve sosyal normların ve beklentilerin sürekli ihlali gibi duygusal, kişilerarası ve davranışsal özellikler gösterirler. Bu gibi özellikler yüzünden suçluluk ya da pişmanlık hissetmezler. Bu gibi olumsuz duygular ve davranışlarla birlikte heyecan arayışlarını yansıtırılar (Hare, 1996, s. 36).

Subklinik psikopatiye sahip bireylerin karakter özellikleri arasında yüksek dürtüsellik ve heyecan arayışının yanı sıra, düşük empati ve düşük anksiyete düzeyleri de yer almaktadır (Paulhus ve Williams, 2002, s. 557).

Psikiyatrik Hastalık Derlemesinde antisosyal kişilik bozukluğu yerine önceleri psikopatik kişilik terimi kullanılmıştır ancak DSM-I ile bu isim sosyopatik kişilik bozukluğu ve DSM-II ile birlikte de antisosyal kişilik ismini almıştır. DSM-IV ile de günümüzde de hala kullanılan anti sosyal kişilik bozukluğu ismine ulaşılmıştır (Harpur ve Hare, 1994, s. 607).

Günümüzde hala kullanılan DSM-5’e göre antisosyal kişilik bozukluğu; belirlenen yedi kriterden üçüne belirgin bir şekilde sahip olmak ve 15 yaş itibariyle başlayan ve hala devam eden başkalarının hakkını görmezden gelme ve haklarına saldırma davranışlarına sahip olma beklenmektedir. Bu yedi kriter řu şekilde sıralanır; (1) Tutuklanmasına neden olabilecek tekrarlayıcı davranışlarda bulunma, yasalara ya da normlara aykırı davranma. (2) Sürekli olarak yalan söyleme, kendi ismini saklama, kişisel çıkar ve hazzı için başkalarını aldatma. (3) Dürtüsellik olarak adlandırılabilir davranışlar. (4) Tekrarlayan fiziksel kavgalar ya da saldırganlıkla birlikte öfke. (5) Hem kendi hem başkalarının güvenliğini önemsememe. (6) İşlerini devam ettirememe, finansal sorumluluklarını yerine getirememe gibi sorumsuzluklar. (7) Sergilediği davranışlara karşı pişmanlık ya da suçluluk hissetmeme. Bunlarla birlikte kişinin en az on sekiz yaşında olması ve on beş yaşından önce başlayan davranım bozukluğu belirtileri olması gerekmektedir. Antisosyal davranış belirtilerinin

şizofreni ve manik epizodun dışında ortaya çıkmış olması gerekmektedir (DSM-5; American Psychiatric Association, 2013, s. 331). Aynı zamanda yapılan araştırmalarda hem adli hem adli olmayan popülasyonlarda antisosyal davranışlar gözüktüğü görülmüştür (Paulhus ve Williams, 2002, s. 557).

Literatürde yer alan araştırmalara bakıldığında, DSM temelli yapılan araştırmalarda antisosyal kişilik bozukluğu adı tercih edilirken uluslararası literatürde daha çok psikopati adı kullanılmaktadır (Everett, 2006, s. 36).

2.5.3. Makyavelizm

Makyavelizm, narsisizm ve psikopati gibi bir kişilik bozukluğu ile eşleştirilmemiş olmasıyla birlikte adını ve tanımını ünlü politikacı Nicolo Machiavelli'nin isminden almıştır. Machiavelli yazdığı kitapta bireylerin amaç ve çıkarlarına ulaşmak için her yolu mübah gördüğünü, gerektiğinde yalan, hile ve manipülasyona başvurmanın meşru olabileceğini savunmaktadır (Ülbeği, 2016, s. 89).

Makyavelist kişiler istediklerini elde edebilmek adına ahlaki kuralları önemsemeyen gereken zamanlarda çekinmeden manipülasyona başvurabilen kişiler olarak tanımlanmaktadır (Furnham vd., 2013, s.207). Makyavelizm, duygusal farkındalık eksikliği, duygusal düzenleme stratejilerinde sınırlılık ile ilişkilendirilmiştir. Makyavelizme sahip olan bireyler duygusal faktörleri pek dikkate almadan kendi zayıf yönlerini gizleyen ve etrafındaki diğer kişilerin zayıf noktalarını kullanan pratik sonuçlara dayalı kararlar verebilirler. Bu görüş, makyavelist bireylerin hedeflerine ulaşmak adına duygusal sonuçları önemsemeden ve gerekli gördükleri her türlü davranışı sergilemeye istekli olduklarını yansıtmaktadır (Zeigler-hill ve Vonk, 2015, s. 701; Wai ve Tiliopoulos 2012, s. 797). Makyavelistler kendi karakterleri hakkında karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında en gerçekçi düşüncelere sahip olan kişilik özelliğine sahiptirler (Paulhus vd., 2001, s. 5).

3. ALEKSİTİMİ

Bu bölümde aleksitimiye ilişkin literatürde yer alan kuramsal çerçeve ve önceki araştırmalara yer verilmiştir.

3.1. Aleksitiminin Tanımı, Tarihçesi ve Etiyolojisi

Yunanca kökenli olan aleksitimi kelimesi ilk defa 1972 yılında kullanılmıştır. Yunancadaki yok, söz ve duygu kelimelerinden oluşan aleksitimi kelimesi Türkçeye “duygularda söz yokluğu” olarak tercüme edilebilir (Dereboy, 1990, s. 157).

Başlarda yapılan araştırmalarla birlikte aleksitiminin diğer psikiyatrik bozuklukların ya da kişilik özelliklerinin bir getirisi olduğu düşünülmüştür. Yapılan bazı araştırmalarda benzerlikler bulunsa da birçoğunda da negatif sonuçlar elde edilmiştir. Bununla birlikte aleksitimi ile nevroz gibi diğer kişilik özellikleri ve diğer psikiyatrik bozukluklar arasında bazı benzerlikler ve örtüşmeler olsa da yapılan çalışmalara göre aleksitiminin bağımsız bir kavram olarak ele alınması gerektiği düşünülmüştür (Panaite ve Bylsma, 2012, s. 93).

Aleksitimi ilk olarak psikiyatride Nemiah, Freyberger ve Sifneos tarafından psikosomatik bozukluklar üzerine yapılan çalışmalarla birlikte ortaya çıkmıştır. Aleksitimi üç temel özelliği kapsamaktadır: (1) bir bireyin kendi duygularını ya da hislerini tanımlamada ve ifade etmekte zorlanması, (2) fantezi kurma yetisinde kısıtlılık, (3) dışa dönük bir bilişsel düşünme tarzına sahip olma (Griffin vd. 2015, s. 1; Dereboy, 1990, s. 157). Aleksitimi ile ilgili iki olgu öne çıkmaktadır: Birincisi aleksitimik bireyler duygularını kelimelerle ifade etmekte belirgin bir zorluk yaşarlar ve ikincisi de duygularına uygun veya duygularını ifade eden fantezileri yoktur. Düşüncelerinin içerikleri genelde dış çevreden edinilmiş ayrıntılardan oluşmaktadır (Nemiah, 1977, s. 199).

Dışsal olaylara verilen içsel tepkiler düşünüldüğünde iki farklı tepki süreci ortaya çıkar; algısal ve duygusal. Öncelikle dışardan gelen bilgi bilişsel olarak değerlendirilir ve sonra duygunun bedensel bileşenleri harekete geçer. Bu da dört adımlı bir işleme sürecidir: (1) ham duygunun bilinçli bir şekilde ayrıştırılması, (2) duyguları tanımlayacak sözcüklerle ilişkilendirilme, (3) duyguları ifade eden fantezi üretimi, (4) bu duygulara ilişkin anıların ve çağrışımların canlandırılması. Normal şartlarda tüm bu unsurların bilinçli bir şekilde dışa vurulması gerekir ancak bazı durumlarda bozulmalar görülebilir. Bu tür bozulmaların

psikolojik savunma mekanizmaları ve yetersizlikleri ya da psikolojik sürecin anatomik temelini oluşturan nöronal yapıdaki bozulmalarda kaynaklandığı düşünülmektedir (Nemiah, 1977, s. 200).

Freyberger (1977) aleksitimiği birincil aleksitimi ve ikincil aleksitimi olarak incelemiştir. Birincil aleksitiminin kalıcı olduğu düşünülür ve psikosomatik hastalarda ortaya çıkmaktadır. İkincil aleksitiminin ise geçici bir durum olduğu düşünülmektedir.

1980'lerin ortalarına kadar aleksitimi ile ilgili birçok makale yazılsa ve ölçüm araçları geliştirilse de bunların daha sonra güvenirlilik ve geçerlilik açısından şüpheli olduklarına ve aceleyle geliştirildikleri olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda bu çalışmalar aleksitiminin geçerliliği kanıtlanmadan önce yapılan çalışmalardır. Ancak 1990 yılının başlangıcı ile birlikte aleksitimi ile ilgili daha ampirik çalışmalar yapılmaya başlanmış ve Toronto Aleksitimi Ölçeği ve daha sonrasında ise gözden geçirilmiş hali olan yirmi maddelik Toronto Aleksitimi Ölçeği geliştirilmiştir. Bununla birlikte aleksitimi adına güvenilir ve geçerli bir ölçme yöntemi sunulmuştur (Taylor, 2000, s. 134; Taylor ve Bagby, 1999, s. 46; Taylor vd., 1988, s. 505).

Aleksitiminin çevresel ve gelişimsel faktörlerini inceleyen çalışmalara göre, özellikle çocukluk çağı travmaları ve güvensiz bağlanma stilleri; duygusal gelişim ve duygusal düzenleme eksiklikleriyle birlikte, genel olarak aleksitimi ile ilişkili bulunmuştur (Taylor ve Bagby, 2013, s. 61).

Aleksitiminin yarattığı duygusal eksiklikler yalnızca bireysel düzeyle sınırlı kalmaz. Aleksitimiye sahip bireyler, kendi duygularını olduğu kadar başkalarının duygularını da anlamlandırmakta güçlük çekebilirler; bu durumun, kişiler arası ilişkiler üzerinde olumsuz etkiler yaratması beklenir. Bunlarla birlikte empati kurma becerilerinde problemler de görülebilir (Krystal, 1979, s. 29). Bu eksiklikler bireylerin sosyal hayatlarında da zorluk ve uyumsuzluk yaratabilir çünkü sağlıklı iletişim ve empatik bağ kurmakta zorlanabilirler. Aleksitiminin genellikle duygu düzenleme bozuklukları ve gelişimsel zorluklarla ilişkili olduğu düşünülmektedir (Akpınar ve Gümüş-Demir, 2022, s. 527).

Aleksitimi, bazı nörofizyolojik ve nörolojik durumlarla ilişkilendirilmiştir. Özellikle komissürotomi hastalarında, sağ ve sol hemisferler arasındaki bağlantıdaki kopukluk nedeniyle aleksitimik özelliklerin görüldüğü gözlemlenmiştir. Bu durum, aleksitimik kişilerin duygusal yaşantıları bilinçli olarak deneyimlemekte zorlandıklarını açıklayabilir (Hoppe ve Bogen, 1977, s. 151).

Yapılan bazı çalışmalarda erkeklerde aleksitiminin daha fazla görüldüğü belirlenmiştir. Bununla birlikte kadınlarda daha fazla görüldüğünü belirten çalışma azlığından ötürü erkeklerde daha yaygın olduğu düşünülmeye sebep olmuştur (Dereboy, 1990, s. 160; Blanchard vd., 1981, s. 70).

3.2. Kuramsal Yaklaşımlara Göre Aleksitimi

Bu bölümde aleksitimi kuramsal yaklaşımlara göre açıklanmasına ilişkin literatürde yer alan kuramsal çerçeve ve önceki araştırmalara yer verilmiştir.

3.2.1. Psikoanalitik Yaklaşım

Bu yaklaşıma göre aleksitimi bir kişilik özelliğidir ve bir bebeğin annesiyle arasında kurduğu karşılıklı ilişkinin yetersizliği ile bebek üzerinde önemli etkiler ortaya çıkabileceğini ve bununla birlikte aleksitimiye de sebebiyet verebileceğini belirtmektedir. Aynı zamanda psikoanalitik yaklaşıma göre aleksitimi gelişimsel hatalar veya psikolojik travmalar sonucu ortaya çıkan bir durum olarak açıklanmaktadır (Krystal, 1979, s. 24; Krystal, 1979, s. 25).

Yapılan deneysel araştırmalar, yüksek düzeyde aleksitimiye sahip bireylerin ilkel savunma mekanizmalarını kullandıklarını, empati becerilerinin sınırlı olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda duygulara yönelik zihinsel işlevsellikte bozuklukların baskın olduğunu ortaya koymaktadır (Taylor ve Bagby, 2013, s. 124).

3.2.2. Bilişsel Yaklaşım

Beck (1995) kişilerdeki psikolojik sorunların temelinde hem dış dünyadan hem de iç dünyadan gelen uyaranların işlevsel olmayan bilişsel süreçler sebebiyle hatalı algılanması ve gerçek dışı olarak yorumlanmasının yattığını belirtmiştir. Yaşamın ilk senelerinden itibaren deneyimler ve sosyalleşmeye bağlı olarak bazı varsayımlar ve genellemelerle birlikte şemalar ortaya çıkar. Bu şemaları bireyler günlük yaşamlarında iç ve dış dünyadan gelen uyaranları algılamada kullanırlar. Ancak bazen bu şemalar çok fazla dirençli ve orantısız baskı yarattığı zamanlarda işlevsel değildir ve böylece bilişsel çarpıtmaların oluşmasına neden olabilmektedirler.

Aleksitiminin, genellikle azalan duygusal farkındalıkla ilişkilendirilen afektif bileşen ile aşırı bir şekilde somut düşünme, konuşma ve duygusal ifadelerden kaçınmayı içeren bilişsel bileşenden oluştuğu düşünülmektedir (Taylor ve Bagby, 1991, s. 8).

Bilişsel yaklaşıma göre bireylerin duygu ve davranışlarının üzerinde bilişsel çarpıtmalarının da etkisi vardır ve aleksitimi de buna göre açıklanabilir. Kişi çevresindeki uyaranları tehlike olarak algılasa ve yoğun kaygıyla birlikte bilişsel çarpıtmalar oluşturarak aleksitimik özellikler edinebilir. Bu da şemalardaki işlevsel olmayan bilişsel çarpıtmalar sonucu oluşabilmektedir (Koçak, 2002, s. 193) Bununla birlikte aleksitimik bireyler duygusal engeller yanında derin bilişsel eksiklikler de yaşayabilmektedirler (Zackheim, 2007, s. 346). Tüm bunların bilişsel yaklaşımın aleksitimi ile ilgili çalışmaları büyük ölçüde etkilediği söylenebilir.

3.3. Aleksitimi ve Çocukluk Çağı Travmaları

Son zamanlarda yapılan araştırmalarla birlikte, daha önce sadece psikosomatik hastalıklarla ilişkilendirilen aleksitiminin, aynı zamanda diğer somatik ve psikiyatrik hastalıklarla da ilişkili olabileceği fikri ortaya çıkmıştır (Ertekin vd., 2015, s. 131). Bununla birlikte aleksitiminin erken dönem yaşantısıyla ilişkili olduğu da bilinmektedir. Literatürde yer alan çalışmalara göre aleksitimi ile çocukluk çağı istismarlarının ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bermond vd., 2008, s. 260; Frewen vd., 2012, s. 157). Bununla birlikte Evren vd. yaptığı araştırmaya göre fiziksel ve cinsel istismarın aleksitimi ile ilişkisi tam olarak anlaşılamamıştır ancak araştırmada yer alan aleksitimik belirtiler gösteren bireylerin duygusal istismar bildirimlerinin oran olarak daha yüksek olduğu görülmüştür (Evren vd., 2009, s. 87). Yapılan bir araştırmada cinsel istismara uğramış olan bireylerin uğramamış olan bireylere göre Aleksitimi Ölçeğinin duyguları tanımlama, analiz etme ve dile dökme alt ölçeklerinde daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Bu sonuçlarla çocukluk çağı cinsel istismarının aleksitimi oluşumunda etkili olduğu düşünülmüştür (Bermond vd., 2008, s. 260). Yapılan bir başka çalışmada ise çocukluk çağı travmaları ve aleksitimi arasındaki ilişki incelenmiş ve Toronto Aleksitimi Ölçeğinden yüksek puan alan katılımcıların aynı zamanda Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinden de yüksek puan aldıkları görülmüş ve aleksitimi ve çocukluk çağı travmalarının ilişkili olabileceği düşünülmüştür (Frewen vd., 2012, s. 158).

3.4. Aleksitimi ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri

Yapılan bir çalışmada karanlık üçlü kişilik özellikleri ve aleksitimi arasındaki ilişki incelenmiştir ve psikopati ve makyavelizm duyguları tanıma ve anlatma zorlukları ile dışa dönük düşünme oranını arttırırken narsisizm sadece duyguları tanıma ve anlama ile ilişkili bulunmuştur. Bu kişilik özelliklerinden en fazla psikopatinin duygusal eksikliklere yol açtığı düşünülmüştür (Jonason ve Krause, 2013, s. 535). Yapılan bir başka çalışmada da makyavelizm ve psikopatinin ile aleksitimi arasında pozitif bir ilişki bulunurken, narsisizm ile aleksitimi arasında ters bir ilişki bulunmuştur (Cairncross vd.,2013, s. 695).



4. ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ALEKSİTİMİNİN ARACI ROLÜ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bu bölümde yöntem başlığı altında araştırmanın modeli, örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan teknikler; bulgular başlığının altında ise araştırmanın bulguları yer almaktadır.

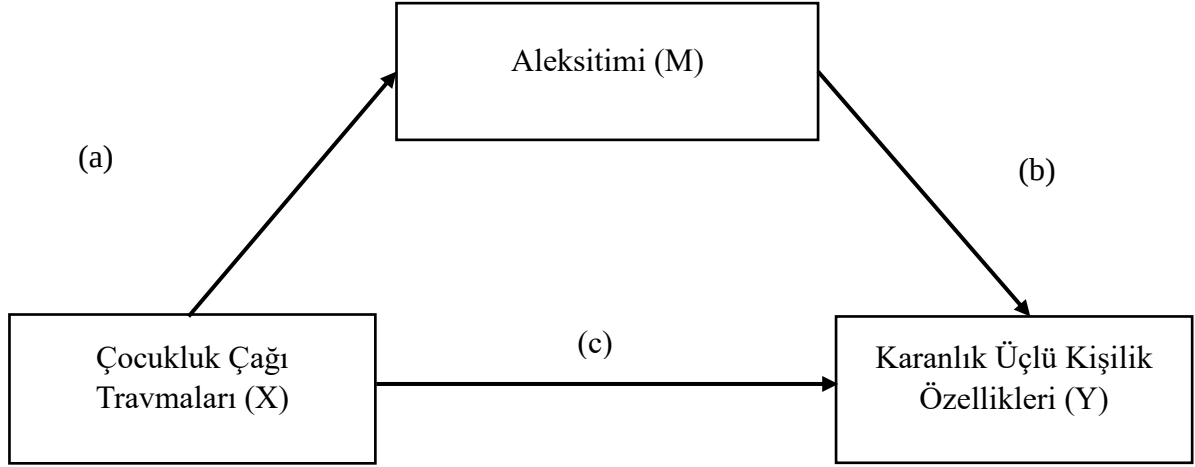
4.1. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve sürecine, verilerin analizine yönelik bilgiler yer almaktadır.

4.1.1. Araştırmanın Modeli

Yetişkin bireylerde çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolünü inceleyen bu çalışmada nicel araştırma modeli olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model iki ya da daha fazla değişkenler arasındaki ilişkinin varlığını ya da yokluğunu ve etkileşimi belirlemeye yönelik kullanılan bir betimsel araştırma modelidir (Büyüköztürk vd.,2016, s. 24). Çalışmadaki değişkenler çocukluk çağı travmaları, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve aleksitimidir.

Yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolünün incelenmesi için izlenen araştırma modeli Şekil 2’de verilmiştir.



Şekil 2. Araştırma Modeli

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmanın bağımsız değişkeni çocukluk çağı travmaları, aracı değişkeni aleksitimi, bağımlı değişkeni ise karanlık üçlü kişilik özellikleridir. Bu modelde, bahsi geçen değişkenlerin birbirleri arasındaki ilişki ve çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolü incelenmiştir.

4.1.2. Araştırma Evren ve Örneklemi

Mevcut araştırmanın evrenini 18 yaş ve üzeri yetişkin bireylerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise araştırmaya gönüllü katılan ve Türkiye’de yaşayan 18-70 yaş aralığındaki 400 yetişkin birey oluşturmaktadır ve 0,05 örnekleme hatasına göre bulunması gereken katılımcı sayısı 246’dır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, s. 50). Örneklem oluştururken kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde katılımcılar kolay ulaşılabilirliklerine ve yakınlıklarına göre seçilirler ve olasılıklı olmayan bir örnekleme tekniğidir (Yağlar ve Dökme, 2018, s. 5).

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgilerin Dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Kadın	227	56,8
	Erkek	173	43,3
Medeni Durum	Bekâr	237	59,3
	Evli	163	40,7
Eğitim Düzeyi	İlkokul/Ortaokul	33	8,3
	Lise	81	20,3
	Önlisans/Lisans	256	64,0
	Lisansüstü	30	7,5
	$\bar{x}$		ss
Toplam		400	100,0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2. Katılımcılara Yaş ve Gelir Düzeyi Bilgilerinin Betimsel İstatistikleri

	n	Min.	Max.	$\bar{x}$
YAŞ	400	18	66	30,14
Gelir Düzeyi	400	0	415000	35058

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların %56,8'i (227) kadın, %43,3'ü (173) erkektir. Katılımcılar 18 – 66 yaş aralığındadır. %59,3'ünün (237) medeni durumu bekar %40,7'sinin (163) medeni durumu evlidir. %8,3'ünün (33) eğitim düzeyi ilkokul-ortaokul, %20,3'ünün (81) lise, %64'ünün (256) ön lisans-lisans, %7,5'inin (30) ise lisansüstüdür. Katılımcıların gelir düzeyleri 0-415000 Türk lirası arasında değişmektedir.

4.1.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan gönüllü bireylerin araştırma hakkında bilgilendirilmesi ve katılım onaylarının alınması için Bilgilendirilmiş Onam Formu ve katılımcıların demografik özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla Sosyodemografik ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma değişkenlerine ilişkin olarak da Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği ve Toronto Aleksitimi Ölçeği kullanılmıştır.

4.1.3.1. Sosyodemografik ve Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bu form, içerisinde cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, gelir düzeyine yönelik sorular bulundurmaktadır.

4.1.3.2. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ)

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği bireylerin çocukluk dönemlerindeki ihmal ve istismar yaşantılarını geriye dönük olarak değerlendirmek amacıyla geliştirilen bir öz bildirim ölçeğidir. Ölçeğin orijinali Bernstein ve diğerleri (1994) tarafından geliştirilmiştir. Şar ve diğerleri tarafından Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları yapılan Çocukluk Çağı Ruhsal Travma ölçeği 28 maddeden oluşmaktadır ve ölçek 5’li likert tipindedir. Likert maddeleri “1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık” şeklindedir. Ölçeği beş tane alt puanı vardır ve bu alt puanların toplamı Çocukluk Çağı Ruhsal Travma toplam puanını verir. Duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve cinsel istismar ölçeğin alt gruplarını oluşturmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 25-125 arasında değişmektedir. Alt boyutlardan da en düşük 5 puan ve en yüksek 25 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan puanın yükselmesi çocukluk çağı ruhsal travma seviyesinin de yükseldiği anlamına gelir. Yapılan çalışmalarda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur (Şar vd., 2012).

4.1.3.3. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (SD3)

Jones ve Paulhus (2014) tarafında geliştirilen Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği makyavelizm, subklinik narsisizm ve subklinik psikopati kişilik özelliklerini ölçmektedir. Yapılan çalışmalarda orijinal ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alfa) Makyavelizm için .71, subklinik narsisizm için .74 ve subklinik psikopati için .77 olarak bulunmuştur (Jones ve Paulhus, 2014). Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenirlik çalışması Özsoy ve diğerleri tarafından 2017 yılında yapılmıştır. Ölçek 9 maddeden oluşan üç alt boyuttan oluşmaktadır. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği, “Kesinlikle katılmıyorum” (1) ile “Kesinlikle katılıyorum” (5) arasında derecelendirilen 5’li Likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçeğin bir toplam puanı bulunmazken her alt boyuttan alınabilecek en düşük puan 9, en yüksek puan ise 45’tir. Karanlık karanlık üçlü kişilik özelliklerini içeren her bir boyuttan alınan puanın artması bireyin ilgili kişilik özelliğine

eğiliminin arttığını göstermektedir. Yapılan çalışmalarda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Makyavelizm için 0,70, subklinik narsisizm için 0,79 ve subklinik psikopati için ise 0,79 olarak bulunmuştur.

4.1.3.4. Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ-20)

Toronto Aleksitimi Ölçeği, bireylerin aleksitimik eğilimlerini değerlendirmek amacıyla ilk olarak Taylor ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Orijinal formu 26 maddeden oluşmakta olup 1985 yılında oluşturulmuştur. Daha sonra ölçeğin yapı geçerliliğini değerlendirmek amacıyla Bagby, Parker ve Taylor (1994) tarafından yürütülen faktör analizleri sonucunda, ölçek 20 maddelik kısa forma dönüştürülmüştür. Toronto Aleksitimi Ölçeğinin (TAÖ-20) Türkçe formunun geçerlilik ve güvenirlik çalışması Güleç ve diğerleri (2009) tarafından yapılmıştır. Ölçek 20 maddeden oluşmaktadır ve 5li likert tip kullanılmıştır. Likert maddeleri “1.Hiçbir zaman, 2.Nadir, 3.Bazen, 4.Sık sık, 5. Her zaman” şeklindedir. Ölçek “dışa dönük düşünce, duygularını tanımada güçlük, duygularını ifade etmede güçlük” şeklinde üç alt boyutu içermektedir (Güleç vd., 2009). Madde puanların toplamı ölçeğin toplam puanını vermektedir. Ölçeğin 4., 5., 10., 18. Ve 19. Maddeleri ters puanlanmaktadır. Alınan puanın yükselmesi aleksitimi seviyenin de yükseldiği anlamına gelmektedir. Yapılan çalışmalarda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,78 olarak bulunmuştur.

4.1.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada istatistiksel analizler IBM SPSS 26 yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın veri analizine başlarken toplanan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakmak için normallik analiz dağılımları yapılmıştır. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin + 2 ve – 2 aralığında olduğu analizlerin normal dağılıma sahip olduklarının ve bu verilerin analizlerinde parametrik testlerin kullanımının uygun olduğunu göstermektedir (George ve Mallery, 2010). Yapılan normallik dağılım analizleri sonucunda basıklık ve çarpıklık değerleri incelendikten sonra verilerin normal dağılım varsayımlarına göre analizlerde parametrik ve nonparametrik testler kullanılması uygun görülmüştür. Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson Korelasyon Testi ve Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Ölçek verilerinin cinsiyet medeni durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakmak için Bağımsız gruplar t-test ve Mann-Whitney U Testi, eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakmak için ise Tek Yönlü Varyans

Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolü için kurulan Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) kullanılmıştır.

4.2. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Demografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı ruhsal Travmalar Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği ve Toronto Aleksitimi Ölçeği verilerinin analizlerine yönelik bulgular ve ilgili açıklamalara yer verilmektedir.

4.2.1. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler

Aşağıdaki tabloda bu çalışmada yer alan katılımcıların puanlarına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık, basıklık, Cronbach Alpha değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 3. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeğine Ait Betimsel İstatistiklerin ve Basıklık, Çarpıklık, Cronbach Alpha Katsayılarının Değerlendirilmesine Ait Bulgular

	n	Min.	Max.	$\bar{x}$	SS	Basıklık	Çarpıklık	(α)
Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği	400	25	103	40,50	14,82	1,42	1,55	,86
Duygusal İstismar	400	5	25	8,16	4,07	1,53	1,87	,80
Fiziksel İstismar	400	5	25	6,56	3,36	2,65	6,96	,87
Duygusal İhmal	400	5	25	11,26	4,96	0,668	0,166	,84
Fiziksel İhmal	400	5	19	7,92	3,20	1,179	0,122	,60
Cinsel İstismar	400	5	25	7,06	3,61	2,172	4,230	,89
Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği								
Makyavelizm	400	9	45	26,79	7,05	0,149	-0,330	,87
Narsisizm	400	9	45	25,49	6,06	0,123	-0,009	,70
Psikopati	400	9	41	19,61	6,45	0,804	0,343	,64
Toronto Aleksitimi Ölçeği	400	28	86	52,79	11,85	0,194	-0,502	,68

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2’de ölçeklere ilişkin betimsel istatistikler yer almaktadır. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeğinin ortalaması 40,50, standart sapması 14,82, çarpıklık ve basıklık değerleri ise sırasıyla 1,42/1,55, Cronbach alfa değeri ,86’dır. Duygusal istismar alt ölçeğinin ortalaması 8,16, standart sapması 4,07, çarpıklık-basıklık değerleri 1,53/1,87, Cronbach alfa değeri ,80’dır Fiziksel istismar alt ölçeğinin ortalaması 6,56, standart sapması 3,36, çarpıklık-basıklık değerleri 2,65/6,96, Cronbach alfa değeri ,87’dir. Duygusal ihmal alt ölçeğinin ortalaması 10,26, standart sapması 4,96, çarpıklık-basıklık değerleri 0,668/0,166, Cronbach alfa değeri ,84’tür Fiziksel ihmal alt ölçeğinin ortalaması 7,92, standart sapması 3,20, çarpıklık-basıklık değerleri 1,179/0,122, Cronbach alfa değeri ,60’dır. Cinsel istismar alt ölçeğinin ortalaması 7,06, standart sapması 3,61, çarpıklık-basıklık değerleri 2,172/4,230, Cronbach alfa değeri ,89’dur. Makyavelizm alt ölçeğinin ortalaması 26,79, standart sapması 7,05, çarpıklık ve basıklık değerleri ise sırasıyla 0,149/-0,330, Cronbach alfa değeri ,87’dir. Narsisizm alt ölçeğinin ortalaması 25,49, standart sapması 6,06, çarpıklık ve basıklık değerleri ise sırasıyla 0,123/-0,009, Cronbach alfa değeri ,70’dır. Psikopati alt ölçeğinin ortalaması 19,61, standart sapması 6,45, çarpıklık ve basıklık değerleri ise sırasıyla 0,804/0,343, Cronbach alfa değeri ,64’tür. Toronto Aleksitimi Ölçeğinin ortalaması 52,79, standart sapması 11,85, çarpıklık ve basıklık değerleri ise sırasıyla 0,194/-0,502, Cronbach alfa değeri ,68’dir.

4.2.2. Korelasyon Analizi Bulguları

Tablo 4. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati), Toronto Aleksitimi Ölçeği Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1- Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği	1									
2- Duygusal İstismar	,802**	1								
3- Fiziksel İstismar	,631**	,577**	1							
4- Fiziksel İhmal	,710**	,433**	,403**	1						
5- Duygusal İhmal	,839**	,582**	,413**	,472**	1					
6- Cinsel İstismar	,706**	,741**	,535**	,420**	,411**	1				
7- Makyavelizm	,132**	,145**	,164**	,095	,070	,137**	1			
8- Narsisizm	-,029	,049	,087	,006	-,163**	,082	,386**	1		
9- Psikopati	,347**	,332**	,259**	,280**	,242**	,290**	,446**	,345**	1	
10- Toronto Aleksitimi Ölçeği	,378**	,360**	,210**	,278**	,328**	,302**	,196**	-,034	,316**	1

** $p < ,01$, * $p < ,05$ Uygulanan testin ismi: Pearson Korelasyon Testi ve Spearman Korelasyon Analizi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bulgular incelendiğinde, Makyavelizm ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği ($r=,132$, $p<,01$), Psikopati ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği ($r=,347$, $p<,01$) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği ($r=,378$, $p<,01$) arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği ile Narsisizm ($r=-,029$, $p>,05$) arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Makyavelizm ile Duygusal İstismar ($r=,145$, $p<,01$), Narsisizm ile Duygusal İstismar ($r=,049$, $p>,05$), Psikopati ile Duygusal İstismar ($r=,332$, $p<,01$) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği ile Duygusal İstismar ($r=,360$, $p<,01$) arasında pozitif yönlü ilişkiler bulunmaktadır.

Makyavelizm ile Fiziksel İstismar ($r=,164$, $p<,01$), Psikopati ($r=,259$, $p<,01$) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği ($r=,210$, $p<,01$) arasında pozitif yönlü ilişkiler bulunmaktadır.

Psikopati ile Fiziksel İhmal ($r=,280$, $p<,01$) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği ile Fiziksel İhmal ($r=,278$, $p<,01$) arasında pozitif yönlü ilişkiler bulunmaktadır.

Psikopati ile Duygusal İhmal ($r=,242$, $p<,01$) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği ile Duygusal İhmal ($r=,328$, $p<,01$) arasında pozitif yönlü ilişkiler, Narsisizm ile Duygusal İhmal ($r=-,163$, $p<,01$) arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

Makyavelizm ile Cinsel İstismar ($r=,137$, $p<,01$), Psikopati ile Cinsel İstismar ($r=,290$, $p<,01$) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği ile Cinsel İstismar ($r=,302$, $p<,01$) arasında pozitif yönlü ilişkiler bulunmaktadır.

Makyavelizm ile Toronto Aleksitimi Ölçeği ($r=,196$, $p<,01$) ve Psikopati ile Toronto Aleksitimi Ölçeği ($r=,316$, $p<,01$) arasında pozitif yönlü ilişkiler bulunmaktadır.

Tablo 5. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati), Toronto Aleksitimi Ölçeği ile Yaş ve Gelir Durumu Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7
1-Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları	1						
2-Makyavelizm	,132**	1					
3- Narsisizm	-,029	,386**	1				
4- Psikopati	,347**	,446**	,345**	1			
5- Toronto Aleksitimi Ölçeği	,378**	,196**	-,034	,316**	1		
6- YAŞ	-,120*	-,121*	-,021	-,182**	-,208**	1	
7- Gelir Durumu	-0,031	,041	,103*	,043	-0,70	,125*	1

**p<,01, *p<,05 Uygulanan testin ismi: Pearson Korelasyon Testi ve Spearman Korelasyon Analizi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bulgular incelendiğinde yaş ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği ($r=-,140$, $p<,01$), yaş ile Makyavelizm ($r=-,121$, $p<,05$), yaş ile Psikopati ($r=-,182$, $p<,01$) ve yaş ile Toronto Aleksitimi Ölçeği ($r=-,208$, $p<,01$) arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Gelir durumu ile Narsisizm ($r=,103$, $p<,05$) arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler bulunmaktadır.

4.2.3. Karşılaştırma Analizi Bulguları

Tablo 6. Cinsiyete Göre Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Kadın(n=227)		Erkek(n=173)		t	Sd.	p
	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS			
Makyavelizm	24,87	6,26	29,30	7,26	-6,53	398	,000***
Narsisizm	25,03	5,39	26,09	6,82	-1,73	398	,084
Psikopati	18,38	5,72	21,21	6,99	-4,45	398	,000***
Toronto Aleksitimi Ölçeği	52,28	12,37	53,46	11,14	-,991	398	,322

*** $p<,001$, ** $p<,01$, * $p<,05$ Kullanılan Test: Bağımsız Örneklem t-Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bulgulara göre katılımcıların Makyavelizm ($t_{(398)}=-6,530$, $p<,001$) ve Psikopati ($t_{(398)}=4,455$, $p<,001$) ölçütlerinden aldıkları puanlar cinsiyet bazında incelendiğinde, karşılaştırılan gruplar arasında anlamlı ölçüde fark olduğu görülmektedir. Ölçeklerden elde edilen ortalama puanlar incelendiğinde, erkeklerin puanları kadınların puanlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Narsisizm ($t_{(398)}=-1,731$, $p>,05$) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği ($t_{(398)}=-1,677$, $p>,05$) değişkenlerinde ise cinsiyete göre anlamlı ölçüde farklılıklar olmadığı görülmektedir ($p>,05$).

Tablo 7. Medeni Duruma Göre Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Bekar(n=237)		Evli(n=163)		t	Sd.	p
	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS			
Makyavelizm	27,20	6,72	26,19	7,48	1,42	398	,159
Narsisizm	25,86	5,91	24,95	6,26	1,48	398	,139
Psikopati	20,23	6,48	18,69	6,32	2,35	398	,019*
Toronto Aleksitimi Ölçeği	53,78	12,15	51,34	11,29	2,02	398	,043*

*** $p<,001$, ** $p<,01$, * $p<,05$ Kullanılan Test: Bağımsız Örneklem t-Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bulgulara göre, katılımcıların Makyavelizm ($t_{(398)}=1,42$, $p =,159$) ve Narsisizm ($t_{(398)}=1,48$, $p=,139$) ölçeklerinden aldıkları puanlar, medeni durumlarına göre karşılaştırıldığında anlamlı bir fark göstermemektedir. Bununla birlikte, Psikopati ($t_{(398)} = 2,35$, $p=,019$) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği ($t_{(398)}=2,02$, $p=,043$) ise evli ve bekar katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ölçeklerden elde edilen ortalama puanlar incelendiğinde, bekar bireylerin puanları evli bireylere göre daha fazladır.

Tablo 8. Cinsiyete Göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanlarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Kadın(n=227)		Erkek(n=173)		U	z	p
	$\bar{X}_{sıra}$	$\Sigma_{sıra}$	$\bar{X}_{sıra}$	$\Sigma_{sıra}$			
Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar Ölçeği							
Duygusal İstismar	196,09	44513,00	206,28	35687,00	18635,0	-,874	,382
Fiziksel İstismar	207,56	47115,00	191,24	33085,00	18034,0	-1,444	,149
Duygusal İhmal	192,18	43625,50	211,41	36574,50	17747,5	-1,997	,046*
Fiziksel İhmal	198,91	45151,50	202,59	35048,50	19273,5	-,317	,751
Cinsel İstismar	185,68	42149,00	219,95	38051,00	16271,0	-2,999	,003**
	203,95	46297,00	195,97	33903,00	18852,0	-,748	,455

*** $p<,001$, ** $p<,01$, * $p<,05$ Kullanılan Test: Mann-Whitney U Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur

Bulgulara göre, katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travmaları puanları, duygusal istismar, fiziksel istismar, duygusal ihmal, fiziksel ihmal ve cinsel istismar puanları cinsiyete göre karşılaştırılmış ve yapılan analizler sonucunda, fiziksel ihmal puanlarında ($z = -2,999$, $p <,01$) ve fiziksel istismar puanlarında ($z = -1,997$, $p <,05$) cinsiyete göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ortalama sıralar incelendiğinde, erkek katılımcıların fiziksel ihmal ve fiziksel istismar düzeylerinin kadın katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Çocukluk çağı travmaları toplam puanı, duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar puanlarında ise cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p >,05$).

Tablo 9. Medeni Duruma Göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puanlarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Bekar(n=237)		Evli(n=163)		U	z	p
	$\bar{X}_{sıra}$	$\Sigma_{sıra}$	$\bar{X}_{sıra}$	$\Sigma_{sıra}$			
Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği							
Duygusal İstismar	210,07	49786,00	186,59	30414,00	17048,0	-1,997	,046*
Fiziksel İstismar	212,81	50435,00	191,24	33085,00	16399,0	-2,651	,008**
Duygusal İhmal	204,12	48377,00	195,23	31823,00	18457,0	-,916	,360
Fiziksel İhmal	206,21	48871,00	192,20	31329,00	17963,0	-1,194	,232
Cinsel İstismar	201,30	47708,00	199,34	32492,00	19126,0	-,170	,865
Cinsel İstismar	214,99	50952,00	179,44	29248,00	15882,0	-3,303	,001***

*** $p < ,001$, ** $p < ,01$, * $p < ,05$ Kullanılan Test: Mann-Whitney U Testi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bulgulara göre, katılımcıların Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ölçeğinden ($z = -1,997$; $p < ,05$), duygusal istismar alt ölçeğinden ($z = -2,651$; $p < ,01$) ve cinsel istismar alt ölçeğinden ($z = -3,303$; $p < ,001$) aldıkları puanlar medeni durum bazında incelendiğinde bekar ve evli bireyler arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Ortalama sıra puanlarına göre, bekar bireylerin bu alt ölçeklerden aldıkları puanların evli bireylere kıyasla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Buna karşılık, fiziksel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal alt ölçekleri açısından medeni duruma göre anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 10. Eğitim Düzeyine Göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati) ve Toronto Aleksitimi Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

	Eğitim Düzeyi	N	SS	$\bar{x}$	F	p
Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği	İlkokul-Ortaokul	81	15,52	38,81	1,094	,352
	Lise	33	15,51	42,80		
	Önlisans-Lisans	256	14,62	39,81		
	Lisansüstü	30	13,69	42,10		
Duygusal İstismar	İlkokul-Ortaokul	81	3,79	7,39	0,716	,543
	Lise	33	4,68	8,59		
	Önlisans-Lisans	256	3,96	8,14		
	Lisansüstü	30	3,44	7,96		
Fiziksel İstismar	İlkokul-Ortaokul	81	3,32	6,39	30,476	,699
	Lise	33	3,33	6,81		
	Önlisans-Lisans	256	4,96	6,44		
	Lisansüstü	30	4,02	7,03		
Duygusal İhmal	İlkokul-Ortaokul	81	4,87	10,36	1,837	,140
	Lise	33	4,93	11,70		
	Önlisans-Lisans	256	4,96	11,04		
	Lisansüstü	30	4,89	12,90		
Fiziksel İhmal	İlkokul-Ortaokul	81	3,24	8,06	4,177	,056
	Lise	33	3,75	9,00		
	Önlisans-Lisans	256	2,93	7,57		
	Lisansüstü	30	3,24	7,80		
Cinsel İstismar	İlkokul-Ortaokul	81	3,74	6,66	0,156	,926
	Lise	33	3,55	7,09		
	Önlisans-Lisans	256	3,67	7,11		
	Lisansüstü	30	3,18	7,00		
Makyavelizm	İlkokul-Ortaokul	81	7,82	27,07	0,660	,577
	Lise	33	7,41	27,65		
	Önlisans-Lisans	256	6,60	26,58		
	Lisansüstü	30	8,82	25,86		
Narsisizm	İlkokul-Ortaokul	81	6,01	25,48	0,629	,597
	Lise	33	6,10	24,95		
	Önlisans-Lisans	256	6,03	25,77		
	Lisansüstü	30	6,44	24,56		
Psikopati	İlkokul-Ortaokul	81	6,47	18,45	0,660	,577
	Lise	33	6,54	20,16		
	Önlisans-Lisans	256	6,25	19,51		
	Lisansüstü	30	6,44	20,23		
Toronto Aleksitimi Ölçeği	İlkokul-Ortaokul	81	10,96	51,24	2,576	,053
	Lise	33	10,61	55,56		
	Önlisans-Lisans	256	12,27	52,51		
	Lisansüstü	30	11,38	49,36		
	Toplam	400				

*** $p < ,001$, ** $p < ,01$, * $p < ,05$ Kullanılan Test: ANOVA

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bulgulara göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği, Duygusal İstismar, Fiziksel İstismar, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal, Cinsel İstismar, Makyavelizm Alt Ölçeği, Narsisizm Alt Ölçeği, Psikopati Alt Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>,05$).

4.2.4. Yapısal Aracılık Modeline İlişkin Analizler

Yapısal analizler sonucunda elde edilen modeller, uyum iyiliği indeks değerleri ile değerlendirilmektedir. Tablo 10'da kurulan ölçüm modellerine yönelik uyum iyiliği değerleri verilmiştir (Gürbüz, 2019).

Tablo 11. Uyum İyiliği İndeks Değerleri

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2/df	$0 \leq \chi^2/sd \leq 3$	$3 \leq \chi^2/sd < 5$
GFI	>,95	>,90
SRMR	<,05	<,08
NFI	>,95	>,90
RFI	>,95	>,90
IFI	>,95	>,90
TLI	>,95	>,90
CFI	>,95	>,90
RMSEA	<,05	<,08

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Çalışmada, ölçüm modelleri ve yapısal modeller, tabloda verilen χ^2/sd , GFI, SRMR, NFI, RFI, IFI, TLI, CFI ve RMSEA indeks aralıkları referans alınarak değerlendirilmiştir.

4.2.5. Ölçüm Modeline İlişkin Analizler

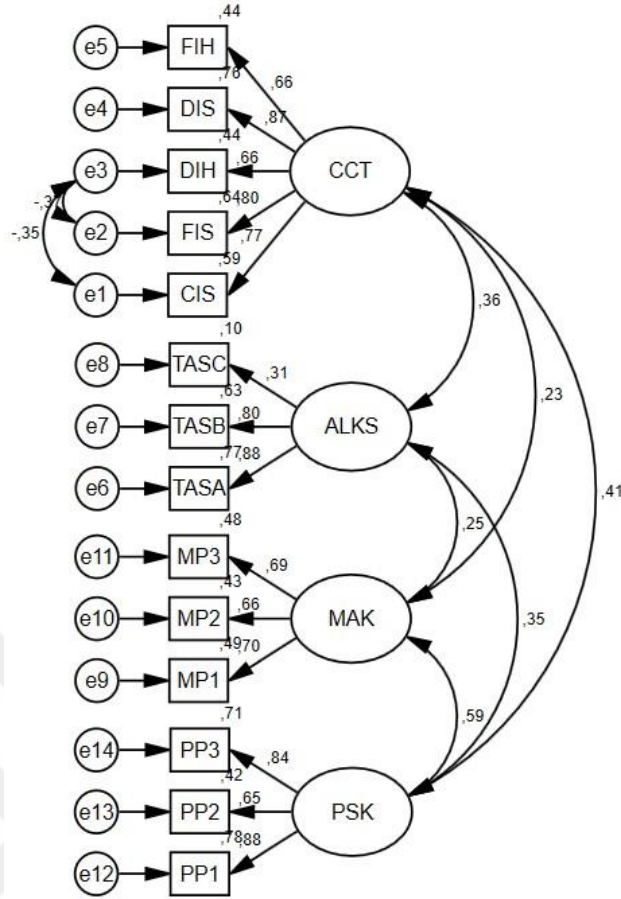
Öncelikle, ölçüm modeli kurgulanmıştır. Tablo 11'de Şekil 2'de gözlenen ve örtük değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik ölçüm modeline yer verilmiştir.

Tablo 12. Çocukluk Çağı Travmaları, Aleksitimi ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ile Kurulan Ölçme Modeline Ait Parametre Değerleri

Örtük ve Gözlenen Değişkenler	Standardize Edilmiş Faktör Yükleri	p
Çocukluk Çağı Travmaları¹		
FIH	,661	,000**
DIH	,664	,000**
DIS	,871	,000**
FIS	,798	,000**
CIS	,771	,000**
Aleksitimi²		
TASA	,878	,000**
TASB	,796	,000**
TASC	,312	,000**
Makyavalizm³		
MP1	,704	,000**
MP2	,657	,000**
MP3	,693	,000**
Psikopati⁴		
PP1	,881	,000**
PP2	,648	,000**
PP3	,840	,000**

¹ DIS, FIS, FIH, DIH, CIS: Çocukluk çağı travmaları ölçeği alt boyutlarıdır. ² TASA, TASB, TASC: Aleksitimi ölçeğinin alt boyutlarıdır. ³ MP1, MP2, MP3: Makyavalizm boyutu parselleridir. ⁴ PP1, PP2, PP3: Psikopati boyutu parselleridir. **p < ,001

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.



Şekil 3. Çocukluk Çağı Travmaları, Aleksitimi ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Değişkenleri ile Kurulan Ölçme Modeline Ait Standardize Edilmiş Değerler

¹ DIS, FIS, FIH, DIH, CIS: Çocukluk çağı travmaları ölçeği alt boyutlarıdır. ² TASA, TASB, TASC: Aleksitimi ölçeğinin alt boyutlarıdır. ³ MP1, MP2, MP3: Makyavelizm boyutu parselleridir. ⁴ PP1, PP2, PP3: Psikopati boyutu parselleridir.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kurulan ölçüm modeli incelendiğinde, modelde yer alan tüm değişkenler arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ölçüm modeline ilişkin standartlaştırılmış katsayıların yer aldığı tablo incelendiğinde, faktör yüklerinin ,312 ile ,881 arasında değiştiği ve tüm yolların istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < ,001$). Ancak narsisizm boyutuna ilişkin anlamlı bir korelasyon tespit edilemediğinden, bu değişken ölçüm modeline dahil edilmemiştir.

Tablo 13. Çocukluk Çağı Travmaları, Aleksitimi ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ile Kurulan Ölçüm Modeli İçin Uyum İyiliği Değerleri

Model	χ^2/sd	GFI	SRMR	NFI	RFI	IFI	TLI	CFI	RMSEA
Ölçüm Modeli	1,980	,955	,046	,941	,922	,940	,960	,969	,050

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

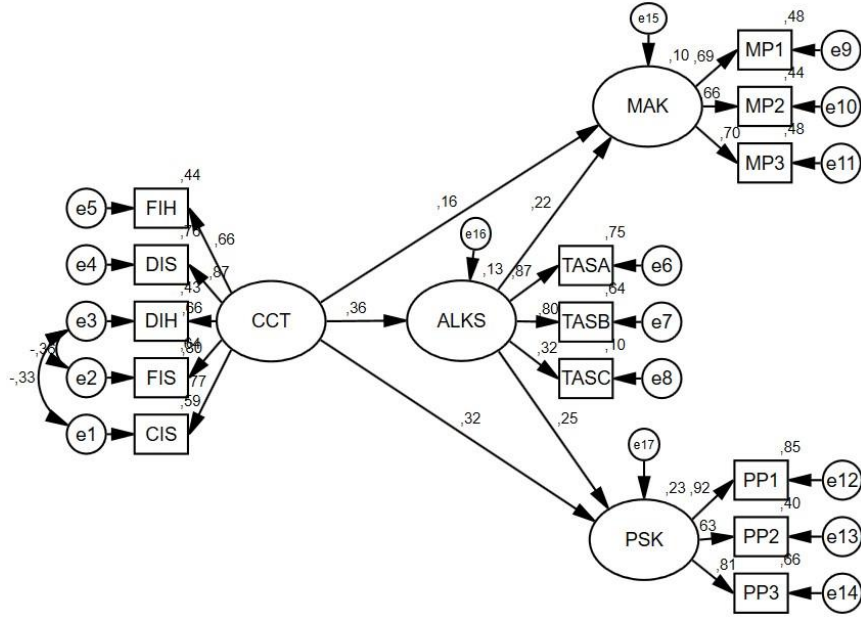
Tablo 12’de, ölçüm modelinin uyum iyiliği indeksleri sunulmuştur. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda ölçüm modelinin uyum iyiliği indekslerinin kabul edilebilir düzey ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, modelin gözlenen verilerle istatistiksel olarak anlamlı ve yeterli bir uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır. ($\chi^2/sd= 1,980$; GFI= ,955; SRMR= ,046; NFI= ,941; RFI= ,922; IFI= ,940; TLI= ,960; CFI= ,969; RMSEA= ,050).

4.2.6. Aracı Modele İlişkin Analizler

Bu bölümde, çocukluk çağı travmalarının karanlık üçlü kişilik özellikleri üzerindeki etkisinde aleksitiminin aracılık rolü değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, çocukluk çağı travmalarının aleksitimi üzerinden karanlık üçlü kişilik özelliklerine olan toplam, doğrudan ve dolaylı etkilerini incelemek amacıyla oluşturulan yapısal model test edilmiştir.

4.2.6.1. Çocukluk Çağı Travmalarının Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Üzerindeki Etkisinde Aleksitiminin Aracı Rolü

Bu bölümde, çocukluk çağı travmalarının karanlık üçlü kişilik özellikleri üzerindeki etkisinde aleksitiminin aracı rolü incelenmiştir.



Şekil 4. Çocukluk Çağı Travmalarının Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Üzerindeki Etkisinde Aleksitiminin Rolüne Ait Yapısal Model

¹ DIS, FIS, FIH, DIH, CIS: Çocukluk çağı travmaları ölçeği alt boyutlarıdır. ² TASA, TASB, TASC: Aleksitimi ölçeğinin alt boyutlarıdır. ³ MP1, MP2, MP3: Makyavalizm boyutu parselleridir. ⁴ PP1, PP2, PP3: Psikopati boyutu parselleridir.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 3'te, çocukluk çağı travmalarının aleksitimi aracılığıyla karanlık üçlü kişilik özellikleri üzerindeki yordayıcı etkisini gösteren yapısal model şeması sunulmuştur. Söz konusu modele ilişkin toplam, doğrudan ve dolaylı etkilere ait standartlaştırılmış katsayılar ile bu katsayıların anlamlılık düzeyleri ise Tablo 14'te ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 14. Çocukluk Çağı Travmaları, Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri ve Aleksitimi ile Kurulan Yapısal Model İçin Uyum İyiliği Değerleri

Model	χ^2/sd	GFI	SRMR	NFI	RFI	IFI	TLI	CFI	RMSEA
Yapısal Model	2,979	,934	,088	,909	,882	,938	,918	,937	,070

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 13'de, yapısal modelin uyum iyiliği indeksleri verilmiştir. ölçüm modeline ait verilmiş uyum iyiliği indekslerinin kabul edilebilir düzey ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir ($X^2/sd= 2,979$; $GFI= ,934$; $SRMR=,088$; $NFI= ,909$; $RFI= ,882$; $IFI=,938$; $TLI= ,918$; $CFI=,937$; $RMSEA= ,070$).

Tablo 15. Yapısal Modeldeki Değişkenlere Ait Doğrudan, Dolaylı ve Toplam Etkiler

	Etkiler	β	LLCI	ULCI	p
Doğrudan Etkiler	Çocukluk Çağı Travmaları → Aleksitimi	,364	,238	,481	,000**
	Çocukluk Çağı Travmaları → Makyavalizm	,163	,013	,317	,037*
	Çocukluk Çağı Travmaları → Psikopati	,325	,167	,482	,000**
	Aleksitimi → Makyavalizm	,217	,063	,361	,009**
	Aleksitimi → Psikopati	,250	,101	,387	,001**
	Toplam Çocukluk Çağı Travmaları → Makyavalizm	,242	,117	,370	,000**
	Toplam Çocukluk Çağı Travmaları → Psikopati	,416	,286	,538	,000**
	Dolaylı Çocukluk Çağı Travmaları → Makyavalizm	,079	,025	,152	,001**
	Dolaylı Çocukluk Çağı Travmaları → Psikopati	,091	,037	,161	,005**

*p < ,05; **p < ,01

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 14’de standardize katsayılar ve anlamlılık düzeylerine yer verilmiştir. Doğrudan etki katsayıları incelendiğinde, çocukluk çağı travmalarının, aleksitimi ($\beta = ,364$; CI= [LLCI: ,238; ULCI: ,481]; $p < ,01$), makyavelizm ($\beta = ,163$; CI= [LLCI: ,013; ULCI: ,317]; $p < ,05$) ve psikopati ($\beta = ,325$; CI= [LLCI: ,167; ULCI: ,482]; $p < ,01$) üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı olduğu görülmüştür. Toplam etki incelendiğinde, çocukluk çağı travmalarının makyavelizm ($\beta = ,242$; CI= [LLCI: ,117; ULCI: ,370]; $p < ,01$) ve psikopati ($\beta = ,416$; CI= [LLCI: ,286; ULCI: ,538]; $p < ,01$) üzerindeki toplam etkisinin anlamlı olduğu görülmüştür. Dolaylı etki katsayısına bakıldığında, çocukluk çağı travmalarının makyavelizm ($\beta = ,079$; CI= [LLCI: ,025; ULCI: ,152]; $p < ,01$) ve psikopati ($\beta = ,091$; CI= [LLCI: ,037; ULCI: ,161]; $p < ,01$) aleksitimi aracılığıyla olan etkisinin anlamlı olduğu görülmüştür.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolünü incelemektir. Bulgular, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Kişilik Ölçeği ve Toronto Aleksitimi Ölçeğinin istatistiksel analizleriyle elde edilmiştir. Bu çalışma, çocukluk dönemi travmalarının bireylerin kişilik yapılanmaları üzerindeki etkisini ve bu süreçte aleksitiminin nasıl bir aracı değişken rolü üstlendiğini ortaya koymuştur. Araştırma bulgularını destekleyen çeşitli çalışmalar literatürde mevcuttur. Çalışmanın bu bölümünde, elde edilen bulgular benzer nitelikteki araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırılarak literatür ışığında tartışılmaktadır.

Araştırmada oluşan modele göre yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlünden makyavelizm arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bir başka deyişle çocukluk çağına yaşanan travmatik yaşantılar arttıkça makyavelist kişilik özellikleri de artmaktadır. Literatürde bu değişkenler için yapılan araştırmaların sonuçlarında da çocukluk çağı travmaları yaşayan bireylerde makyavelistik kişilik özelliklerinin fazla olduğu görülmüştür ve bu da sonuçlarla paralellik göstermektedir (Çakmak Tolan, 2023, s. 433; Babakr ve Fatahi, 2023, s. 294; Nejadfard vd., 2022, s. 4; Lang ve Lenard, 2014, s. 83; Ceroni ve Yalch, 2024, s. 4) Negatif ev ortamı ve ebeveyn ihmali çocuklarda manipülatif davranışlar ve güvensizliğe sebep olabilmektedir. Bununla birlikte ceza ve otorite etkisiyle çocuklar kendilerini korumak için aldatıcı stratejilere başvurabilmektedirler (Lang ve Lenard, 2014, s. 83). Literatürde bu değişkenler için yapılan araştırmaların sonuçlarında da çocukluk çağı travmaları yaşayan bireylerde makyavelistik kişilik özelliklerinin fazla olduğu görülmüştür ve bu da sonuçlarla paralellik göstermektedir (Çakmak-Tolan, 2023, s. 433; Babakr ve Fatahi, 2023, s. 294; Nejadfard vd., 2022, s. 4). Vural tarafından yapılan araştırmada ise çocukluk çağı travmaları ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında bir ilişki bulunamamıştır (2020, s. 1738). Bu farklılık katılımcı sayısının sınırlılığından kaynaklanıyor olabilir. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, yetişkin bireylerde çocuklukta yaşanan duygusal, fiziksel ve cinsel istismar deneyimlerinin Makyavelist kişilik özellikleriyle pozitif ve anlamlı şekilde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Yapılan bir araştırmada çocukluk çağına yaşanan istismarlar ve makyavelizm pozitif ve anlamlı şekilde ilişkili bulunmuştur. Duygusal ve cinsel istismar deneyimi olan çocuklar uyum sağlamak için manipülatif kişilik özellikleri geliştirebilmektedirler (Merlusca ve Chiracu, 2018, s. 33). Bu sonuç çocukluk çağına deneyimlenen duygusal, fiziksel ve cinsel

istismar arttıkça makyavelizm kişilik özelliklerinin de arttığı anlamına gelmektedir. Çocukluk çağında travma deneyimleri olan bireylerin çevrelerine uyum sağlamak için manipülatif stratejiler geliştirdikleri ve bu deneyimlerin bireylerin kişilik gelişiminde kalıcı ve yönlendirici etkilere sebep olduğu söylenebilir.

Oluşturulan modele yönelik yapılan analizlerde elde edilen bir diğer bulguya göre yetişkin bireylerde narsisizm ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yapılan bir araştırmada da travma yaşayan ve yaşamayan grupların narsisizm puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ve bu da çıkan sonuçlarla paralellik göstermektedir (Dragioti vd., 2012, s. 144). Yapılan başka bir araştırmada yine narsisizm ve çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Irwin, 1995, s. 664). Narsisizmin çok boyutlu bir yapıya sahip olması (Raskin ve Terry, 1988, s. 899) ve özellikle kırılgan narsisizmin ölçümlerinin zorlayıcı olması (Watson vd., 1984, s. 304) çocukluk çağı travmaları ile narsisizm arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasının nedenlerinden biri olabilir. Bununla birlikte çocukluk çağı travmaları alt ölçeklerinden sadece duygusal ihmal ile narsisizm arasında pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kohut'un Kendilik Psikolojisi Kuramı ile birlikte narsisizmin temelinde çocuklukta yaşanan duygusal ihmal ve empati eksikliği de yer almaktadır. Duygusal ihmal çocukluk çağında ebeveynlerinden yeterli düzeyde aynalama ve idealleştirme deneyimleri alamayan çocuklarda kendilik değerlerini yansıtmalarına ve stresle başa çıkarken idealleştirme ilişkisi kurmalarına engel olur. Tüm bunlar ilerleyen yaşam dönemlerinde kırılgan narsisizme zemin hazırlayabilmektedir. Kapalı narsisizm olarak da adlandırılan bu yapı aşağılık duyguları, benlik değerine ilişkin kırılganlık ve dışsal değerlendirmelere karşı aşırı hassasiyet ile karakterize edilmektedir (Anlı ve Bahadır, 2007, s. 10). Yapılan başka bir araştırmada da özellikle duygusal ihmal ve kırılgan narsisizm arasında pozitif yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur (Gao vd., 2024, s. 285). Elde edilen bu bulgular duygusal ihmalin özellikle bu ilişkide öne çıkışını ve erken dönem deneyimlerinin önemini göstermektedir.

Bu araştırmanın bulguları aracı rol bağlamında değerlendirmeye devam edildiğinde, çocukluk çağı travmaları ve psikopati kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ise çocukluk çağında yaşanan travmatik deneyimler arttıkça psikopatik kişilik özelliklerinin de arttığı anlamına gelmektedir. Alanyazındaki çalışmalarda da çocukluk çağı travmaları ve psikopati arasında paralel sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan bir araştırmada çocukluk çağında deneyimlenen fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve ihmal ile psikopati arasında pozitif anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çakmak-Tolan,

2023, s. 429). Farina ve diğerkleri de duygusal fiziksel istismarın psikopatik kişilik özelliklerini arttırdığını ortaya koymuştur (Farina vd., 2018, s. 13). Yapılan başka bir araştırmada da duygusal, fiziksel ve cinsel istismar deneyimlerine sahip kişilerin psikopatik eğilimlerinin arttığı ve bunun da dürtüsellik ve antisosyal özelliklerle ilişkilendirildiğini ifade etmiştir (Schimmenti vd., 2015, s. 343). Merluşcă ve Chiracu tarafında yapılan araştırmada psikopati ile fiziksel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal, cinsel istismar ve aile içindeki şiddet geçmişi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Çalışmada psikopati dürtüsel, duyarsız ve antisosyal davranışlar ile tanımlanırken ortaya çıkan bu psikopatik eğilimlerin çocukluk çağında deneyimlenen travma örüntülerinin devamı olarak ortaya çıktığı ve bireyin gördüğü davranışları model aldığı ileri sürülmüştür (2018, s. 34). Buna sebep olarak sosyal öğrenme kuramı gösterilebilir (Bandura, 1977). Bedwell ve Hickman (2023, s. 726) tarafından yapılan araştırmada ise çocukluk çağı travmalarının psikopatiyi anlamlı şekilde yordamadığı bulunmuştur. Araştırmada literatürdeki genel bulgulara ters bir sonuç çıkması travma algısının kişiler tarafınca farklı değerlendirilmesi ve travma türlerinin birlikte çalışılması gösterilmiştir.

Araştırmada elde edilen başka bir bulguya göre çocukluk çağı travmaları ve aleksitimi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Alt boyutlara bakıldığında ise fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar ile aleksitimi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer bir anlamda, bireyin çocukluk çağında deneyimlendiği travmalar arttıkça aleksitimik özellikleri de artmaktadır. Literatüre bakıldığında mevcut araştırmanın sonuçlarına paralel sonuçlar elde edildiği görülmüştür (Büyükcebeci, 2019, s. 3198; Şenkal ve Işık, 2015, s. 5; Farooq ve Yousaf, 2016, s. 608) Aleksitimi üzerine yapılan çalışmalarda, çocukluk çağı travmalarının sıklıkla konu edildiği görülmektedir (Şenkal ve Palabıyıkoglu, 2015, s. 8). Bununla birlikte yapılan başka bir araştırmada çocukluk çağı travmalarının aleksitimiye yordayan faktörler arasındaki önemi vurgulanmıştır (Uzun vd., 2019, s. 116). Smith ve Flannery-Schroeder tarafından yapılan araştırmada çocukluk çağından yaşanan duygusal istismar ve duygusal ihmalin bireylerin yetişkinlik dönemlerinde aleksitimik özelliklere sebep olduğu diğer bir ifadeyle duygularını tanımlamada ve ifade etmede daha fazla güçlük yaşadıkları bulunmuştur. Erken dönemde yaşanan bu travmaların duygusal düzenleme becerilerini bozduğu ve duyguların öğrenilmesinde aksaklık yaşattığı öne sürülmüştür (Smith ve Flannery-Schroeder, 2013, s. 167). Özellikle çocukluk çağında yaşanan duygusal ihmalin, duygusal istismar ve fiziksel ihmalin aleksitimi ile ilişkili olduğu görülmüştür (Aust vd., 2013, s. 228; Khan ve Jaffee,

2022, s. 13) Aleksitiminin yaşanan travmatik olaylar sonucunda bir savunma mekanizması ya da bir başa çıkma yöntemi haline gelebildiği düşünülmektedir (Uzun vd., 2019, s. 116; Smith ve Flannery-Schroeder, 2013, s. 168). Çocukluk çağı travmaları özellikle duygusal ihmal ve duygusal istismar bireylerin duygu düzenleme becerilerini ve duygusal farkındalıklarının gelişimini olumsuz etkileyebilir ve bu da bireylerin duygularını tanıma ve ifade etme becerilerinin gelişmesini engelleyebilir. Tüm bu faktörler yetişkinlikte aleksitimi gelişmesine sebep olabilmektedir. Bu bağlamda çocukluk çağı travmaları ve aleksitimi arasındaki ilişki açıklanabilir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular makyavelizm ve aleksitimi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğunu ve aleksitiminin makyavelizmi anlamlı düzeyde yordadığını ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle bireyin duygularını tanıma ve ifade etmede yaşadığı zorluk arttıkça makyavelist kişilik özellikleri de artmaktadır. Literatürde yer alan veriler incelendiğinde de araştırmanın sonucuna paralel bulgular elde edildiği görülmüştür (Wastell ve Booth, 2003, s.739; Sheikh vd, 2015, s 4; Al Aïn, 2013, s. 5). Schimmenti (2017, s. 5) ve diğerleri tarafından yapılan araştırmada makyavelizm ve aleksitimi arasında pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Jonason ve Krause (2013, s. 534) tarafından yapılan araştırmada ise makyavelizm aleksitimi ölçeğinin üç farklı alt boyutu olan duyguların tanımada zorluk, duyguları ifade etmede zorluk ve dışa dönük düşünce tarzıyla da anlamlı şekilde ilişkili bulunmuştur. Makyavelist bireylerin duyguların tanıma ve anlama becerilerinde yetersizlik görülebilmektedir ve bu da düşük duygusal zeka ve empati eksikliğine sebep olabilmektedir. Bu durum soğuk ve çıkarıcı ilişkilerin temelini oluştururken manipülatif ilişki biçimini de destekler (Sheikh vd, 2015, s. 4). Yapılan bir araştırmanın sonucunda makyavelizmin bir tercih değil duyguları tanıma, anlama ve ifade etme becerilerinin eksikleri sonucunda oluşan bir sosyal uyum stratejisi olduğu düşünülmüştür (Wastell ve Booth, 2003, s. 739). Yine başka bir araştırmada da bireylerin kendi duygularını tanımakta yaşadıkları güçlüklerin, başkalarının duygularını anlama ve empati kurma becerilerinde eksikliklere yol açarak, sosyal ilişkilerde manipülatif stratejilere yönelmelerine sebep olabileceği düşünülmüştür (Al Aïn, 2013, s. 5). Tüm bu bulgulara bakıldığında aleksitiminin, özellikle duyguları tanımada yaşanan güçlüklerin, makyavelist kişilik özelliklerinin yordayıcısı olduğu düşünülebilir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre aleksitimi ve narsisizm arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatürde çalışma bulgularını destekleyen çalışmalara ulaşılamamıştır. Aleksitimi ve narsisizm arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulan çalışmalar literatürde yer almaktadır (Yaghtin vd., 2022, s. 299; Jonason ve Krause, 2013, s.

534). Aynı zamanda aleksitimi ve narsisizm arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulan çalışmalar da mevcuttur (Cairncross, 2013, s. 693; Lyvers vd., 2022, s. 8). Cairncross ve diğerleri (2013, s. 693) tarafından yapılan araştırmada narsisizm ve aleksitiminin alt boyutlarından dışa dönük düşünme ve duyguları ifade etmede güçlük arasında negatif yönde anlamlı korelasyon bulunurken, narsisizm ve duyguları tanımlamada güçlük alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Jonason ve Krause (2013, s. 534) tarafında yapılan araştırmada ise narsisizm ise duyguları tanımlamada ve ifade etmede güçlük alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunurken, dışa dönük düşünce ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Mevcut araştırmada anlamlı bir ilişki bulunmamış olmasının sebebi araştırmada sadece aleksitimi toplam puanın kullanılmış olması olabilir.

Oluşturulan modele yönelik yapılan analizlerde elde edilen bir diğer bulguya göre aleksitimi ve psikopati arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulguya göre aleksitimi arttıkça psikopatinin de arttığı görülmüştür. Literatürde mevcut çalışmayı destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Jonason ve Krause, 2013, s. 534; Cairncross, 2013, s. 693; Garofalo vd., 2019, s. 226; Di Tella vd., 2024, s. 3; Burghart ve Mier, 2022, s. 4; Burghart vd., 2024, s. 8). Lander ve diğerleri (2012, s. 10) tarafından yapılan araştırmada birincil psikopati ile aleksitimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken ikincil psikopati ve aleksitimi arasında güçlü ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Araştırmaya göre ikincil psikopatinin aleksitimiye yordadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Psikopatik kişilik özelliklerine sahip olan bireyler empati eksikliği, suçluluk hissetmeme, sosyal uyum zorluları gibi özelliklerle birlikte kendilerinin ve başkalarının duygularını anlamakta zorluk çekerler ve uygun karşılık veremezler. Bu duyguları tanıma, anlama ve ifade etmedeki eksiklikler sebebiyle aleksitimik özelliklerin artabileceği söylenebilir. Jonason ve Krause (2013, s. 534) tarafında yapılan araştırmada psikopatik kişilik özelliklerine sahip bireylerin iç dünyalarına zaman ayırmak yerine dış dünyadan istediklerini almaya odaklandıkları ve bunun da psikopatik özelliklerin beraberinde getirdiği aleksitimik özelliklerden kaynaklanabileceğini belirtilmiştir. Yapılan başka bir araştırmada ise aleksitiminin antisosyal davranışlarla arasındaki ilişki vurgulanmıştır ve aleksitiminin psikopatik kişilik özelliklerine sahip bireylerdeki dürtüsel ve agresif davranışların nedeni olabileceği düşünülmüştür (Burghart ve Mier, 2022, s. 8). Psikopati ve düşük empati yeteneği arasındaki ilişkinin aleksitimi ile açıklandığı bir çalışma da bulunmaktadır (Di Tella vd., 2024, s. 6). Bunlarla birlikte yapılan başka bir araştırmada ise aleksitimi ve psikopati arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aleksitiminin alt boyutlarından duyguları ifade etmede güçlük ile psikopati

arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu sonuçları duygusuz empati kavramı ile açıklamışlardır. Başka bir deyişle psikopatik kişilik özelliklerine sahip bireyler duygu besleme konusunda zorlansalar da karşlarındaki bireylerin duygularını anlayıp kendi çıkarları için kullanabilirler (Pham vd., 2010, s. 31).

Çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolü incelendiğinde, çocukluk çağı travmalarının hem aleksitimi hem de karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm ve psikopatiyi yordadığı görülmüştür. Aleksitiminin de bu iki kişilik özelliği üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Çocukluk çağı travmalarının makyavelizm ve psikopati üzerindeki etkisi aleksitimi değişkeni modele dâhil edildiğinde azalmış olsa da tamamen ortadan kalkmamıştır. Dolayısıyla, çalışmada elde edilen bulgulara göre çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlü kişilik özelliklerinden psikopati ve makyavelizm arasındaki ilişkide aleksitiminin kısmi aracı değişken olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çocukluk çağında yaşanan travmatik deneyimlerin duyguları tanıma ve ifade etme becerisi üzerindeki olumsuz etkisi sebebiyle yetişkinlikte karanlık üçlü kişilik özelliklerinin gelişmesine sebep olabileceği düşünülmektedir. Literatür taraması yapıldığında, bu bulgularla çelişen bir bulguya rastlanmamıştır.

Mevcut araştırmada oluşturulan aracı rol modelinin, araştırma değişkenleri arasındaki anlamlı ilişkilerle desteklendiği görülmektedir. Oluşturulan modele göre yetişkin bireylerde çocukluk çağı travmaları arttıkça aleksitimi düzeyi artmaktadır. Aleksitimi arttıkça karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm ve psikopatinin düzeyinin de arttığı görülmüştür. Araştırmada elde edilen kısmi aracılık bulgusu çocukluk çağı travmalarının karanlık üçlü üzerinde etkisinde aleksitiminin önemini göstermektedir. Bu bulguyu destekleyen araştırmalarda literatürde yer almaktadır. Erken dönemde deneyimlenen travmalar bireylerin duygusal gelişimleri üzerinde olumsuz etkiler bırakır (Schimmenti vd., 2015, s. 343). Bu olumsuz etkilerin ilerleyen zamanlarda bireylerde aleksitimi oluşumunun zeminini hazırladığı düşünülebilir. Yapılan bir araştırmada negatif duygudurumun ve empati becerisindeki eksikliğin aleksitimi arttırdığı bulgusuna ulaşılmıştır. Karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireylerde de empati eksikliği ve duygusal algı eksikliği belirgin olarak görülmektedir (Lyvers vd., 2020, s. 16; Jonason ve Krause, 2013, s. 534). Bunlarla birlikte çocukluk çağı travmalarının kişilik gelişimi üzerindeki etkisi sadece duygusal değil aynı zamanda bilişsel ve sosyal etkenlere de bağlı olduğu için kısmi aracılık bulunmuş olabileceği düşünülmektedir.

Aracılık rolüne ilişkin literatür incelendiğinde, yapılan bir araştırmada aleksitiminin çocukluk çağı travmaları ile psikopatolojiler arasındaki ilişkiye kısmen aracılık ettiği bulunmuştur (Kick vd., 2024, s. 14). Burghart ve diğerleri (2024, s. 13) tarafından yapılan araştırmada ise psikopati ile empati eksikliği ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkinin aleksitimik belirtilerle açıklanabileceği öne sürülmüştür. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmada da çocukluk çağı istismarı ve agresif davranışlar arasında aleksitiminin aracı rolü tespit edilmiştir (Zhou vd., 2024 s. 5). Tüm bunlara bakılarak çocukluk çağı travmalarının karanlık üçlü kişilik özellikleri üzerindeki etkisini aleksitimi ile açıklanabileceği düşünülmüştür. Başka bir deyişle çocukluk çağı travmaları aleksitimi değişkeninin aracılığıyla karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm ve psikopati üzerinde anlamlı yordayıcı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Çalışmada elde edilen bulgulara yaş ve çocukluk çağı travmaları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre yetişkin bireylerin yaşları arttıkça çocukluk çağı travma puanlarının anlamlı bir şekilde düştüğü görülmüştür. Başka bir deyişle yaşın artmasıyla erken dönemde yaşanan travmatik deneyimlerin bildiriminde azalma olduğunu düşünülmektedir. Bunun bellek işlevleri ile ilgili olduğu düşünülebilir. Alan yazın incelendiğinde mevcut çalışmayla benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Türkgil, 2021, s.53; Terzioğlu vd., 2023, s. 174; Norris, 2002, s. 169). Tatar (2019, s. 76) tarafında yapılan araştırmada 30-39 yaş arasındaki katılımcıların çocukluk çağı travmaları puanının daha yüksek çıktığı görülmüştür. Yetişkin bireylerin yaşlarının ilerlemesiyle çocukluk çağı travma puanlarının düşmesinin bir sebebinin de yaş almayla ortaya çıkan bellek işlevlerinin yavaşlaması olabileceği düşünülmektedir (Sindi vd., 2013, s. 8; Aslan ve Hocaoglu, 2017, s. 55).

Çalışmada elde edilen bir diğer bulguya göre yaş ve makyavelizm arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre yetişkin bireylerin yaşları arttıkça makyavelizm puanlarının da anlamlı bir şekilde düştüğü görülmüştür. Başka bir deyişle yaş ilerledikçe makyavelist kişilik özelliklerinde azalmalar görülmüştür. Yetişkinlerin yaş aldıkça makyavelist kişilik özelliklerinin azalması yaşın getirdiği sorumluluklar ve gelişim ile birlikte bireylerin sosyal ve duygusal gelişimlerinden kaynaklanıyor olabilir. Baltes ve Smith (2003, s. 133) yaptıkları araştırmada bireylerin yaş aldıkça materyalist isteklerinin azaldığını ve anlam arayışına daha fazla önem verdiklerini ortaya koymuştur. Sutter ve Kocher (2005, s. 378) yaş ilerledikçe bireylerin güvenilirliklerinin arttığını ve daha az bencil olduklarını belirtmiştir. Bu bulguların gelişimsel psikoloji ile uyumlu olduğunu öne

sürmüştür. Ay ve Karakaya (2024, s. 253) ve Güven (2019, s. 1165) tarafından yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmalarda 30 yaş altı bireylerin makyavelizm puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek çıktığı görülmüştür. Şahinler ve diğerleri (2021, s. 365) sporcularla birlikte yapılan araştırmada da 18-25 yaş arasındaki sporcuların makyavelizm puanlarının 26-30 yaşındaki sporcuların makyavelizm puanlarında yüksek olduğu görülmüştür. Şirket çalışanları üzerine yapılan bir araştırmada da 18-25 yaş ve 26-35 yaş arası çalışanların 36-45 yaş arası çalışanlardan daha yüksek makyavelizm puanı aldığı görülmektedir (Özsoy, 2017, s. 98). Literatürde makyavelizm ve yaş arasında anlamlı bir ilişki bulamayan araştırmalar da mevcuttur (Yücel, 2019, s. 80; Aydoğan ve Serbest, 2016, s. 110).

Araştırmada elde edilen bulgulara göre narsisizm ve yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Daha önce yapılan çalışmalarda da narsisizm ile yaş arasında ilişki bulunmadığı görülmüştür (Çoban ve İrmiş, 2018, s. 136). Narsistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin yaşları fark etmeksizin narsistik özellikler göstermekten çekinmedikleri belirtilmiştir (Karaaziz ve Atak, 2013, s. 51). Narsisizmin çok boyutlu bir yapıya sahip olması sebebiyle yaş ve narsisizm arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış olacağı düşünülebilir. Miller ve diğerleri (2017, s. 309) yaptıkları araştırmada narsisizmi değerlendirirken hangi boyutunun değerlendirileceğine dikkat edilmesi gerektiğini ve tek ölçüm aracındansa her boyut için farklı bir ölçüm aracının kullanılmasını önermiştir. Narsisizm ve yaş arasında anlamlı ilişki bulan araştırmalar da mevcuttur (Carlson ve Gjerde, 2009, s. 7; Uçar ve Konal, 2018, s. 121). Instagram kullanıcıları ile yapılan bir araştırmada genç yaştaki kullanıcıların narsisizm puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Akkaş vd., 2020, s. 141). Yapılan bir başka araştırmada narsisizm eğiliminin farklı yaş gruplarına göre anlamlı olarak değiştiğini; zaman zaman arttığını ve azaldığını belirtilmiştir (Uçar ve Konal, 2018, s. 121).

Çalışmada elde edilen bulgulara göre psikopati ve yaş arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre yetişkin bireylerin yaşları ilerledikçe psikopatik kişilik özelliklerinde azalma olmaktadır denebilir. Literatürde mevcut araştırmaya benzer sonuçlar elde eden çalışmalar bulunmaktadır (Karımoajeni, 2023, s. 865; Özdemir vd., 2024 s. 31; Harpur ve Hare, 1994, s. 605). Yaş ilerledikçe psikopatik kişilik özellikleri gösteren bireylerin sosyal rollerinin değişimi ve çevresel faktörlerin etkisiyle psikopatik eğilimlerinde azalma görülüyor olabilir. Yapılan bir araştırmada bireylerdeki antisosyal davranışların yaş ilerledikçe azaldığı bulgusuna ulaşılmıştır (Neumann vd., 2015, s. 11). Literatürde psikopati

ile yaş arasında bir ilişki olmadığı sonucunu elde eden çalışmalar da bulunmaktadır (Aydoğan ve Serbest, 2016, s. 112; Yücel, 2020, s. 81; Şahinler vd., 2021, s. 363).

Çalışmadaki bir diğer bulgu ise aleksitimi ve yaş arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmasıdır. Başka bir deyişle yetişkin bireylerde yaş ilerledikçe aleksitimi puanları düşmektedir. Literatürde mevcut çalışmanın sonuçlarına benzer sonuçlar yer almaktadır (Moriguchi vd., 2007, s. 8; Yıldız ve Güllü, 2018, s. 122; Düzenli, 2020, s. 26). Aleksitimik özellikleri olan bireylerin yaş ilerledikçe deneyimleri ile birlikte aleksitimi düzeyleri azalıyor olabilir. Yapılan bir araştırmada yaş ilerledikçe duygusal zekanın artması sebebiyle aleksitimi düzeyinin azalabileceği belirtilmiştir (Parker vd., 1999, s. 112). Moriguchi ve diğerleri (2007, s. 9) tarafından yapılan araştırmada aleksitiminin 30 yaşa kadar düşüş yaşadığını daha sonra ise sabit kalma eğiliminde olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan bir araştırmada yaş ve aleksitimi arasında sadece hayal kurmaktan yoksun olma boyutuyla negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ve duygu iletişimde zorluk, duyguları tanıma ve tamamlamada zorluk alt boyutlarıyla ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Oktay ve Batıgün, 2014, s. 34). Aynı zamanda literatürde aleksitimi ve yaş arasında anlamlı bir ilişki bulamayan çalışmalar da mevcuttur (Aleisa vd., 2022, s. 1703; Gunzelmann, 2002, s.77; Parker vd., 2003, s. 273). Honkalampi ve diğerleri (2000, s. 100) tarafından yapılan araştırmada ise yaşlı bireylerde aleksitimi düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin gelir durumu ve çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Literatüre bakıldığında da paralel sonuçlara rastlanmıştır (Terzioğlu vd., 2023, s. 172). Çocukluk çağı travmalarının aile gelir durumu ile ilişkili olduğunu söyleyen araştırmalar mevcuttur (Yang vd., 2021, s. 2). Mevcut çalışmada elde edilen bulgulara göre çocukluk çağı travmaları ve gelir durumu arasında bir ilişki bulunmadığı düşünülebilir.

Katılımcıların karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm ve psikopati ile gelir durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken narsisizm ile gelir durumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle gelir düzeyi yükseldikçe bireylerdeki narsisizm kişilik özelliklerinde artış olduğunu düşünülebilir. Literatürde benzer sonuçlara ulaşan araştırmalar da bulunmaktadır (Aksu vd., 2025, s. 48; Çal ve Ay, 2023, s. 440). Bu bulgu narsistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin statü, liderlik ve başarı arayışı ile açıklanabilir (Campbell, 2002, s. 360). Buna göre yüksek gelir durumunun bireylerin narsistik kişilik özelliklerini destekleyen motive edici bir etken olduğu düşünülebilir. Yapılan

bazı araştırmalarda da bireylerin gelir durumlarının karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm ve psikopati ile ilişkisi olmadığı bulunmuştur (Filiz vd., 2023, s. 496; Çelik ve Çelik, 2024, s. 160; Çal ve Ay, 2023, s. 440).

Bu araştırma sonucunda aleksitimi ve gelir durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonuç, gelir durumunun aleksitimi düzeyi ile ilişkisi olmadığını göstermektedir. Bu sonucu destekler nitelikte bulgulara ulaşmış çalışmalar literatürde yer almaktadır (Erdem ve Eker, 2020, s. 72; Yıldız, 2013, s. 53). Ancak literatürdeki bazı araştırmalarda da gelir durumunun düştükçe aleksitimi düzeyinin arttığı belirtilmektedir (Oktay ve Batığün, 2014, s. 34). Bu bağlamda aleksitimi ve gelir durumu arasındaki ilişkinin çelişkili olduğu düşünölebilir. Mevcut çalışmayı destekleyen bulgular olduğu gibi aleksitimi ve gelir düzeyi arasında negatif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşan bulgular da vardır.

Cinsiyete göre çocukluk ağı travmaları, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar değişkenlerinde anlamlı farklılık olup olmadığı incelendiğinde; fiziksel ihmal ve fiziksel istismar puanlarında cinsiyete göre erkeklerin lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkeklerin ocukluk ağı fiziksel ihmal ve fiziksel istismar puanı kadınlara göre daha yüksektir. Diğer boyutlar için ise cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Literatüre bakıldığında mevcut araştırmayla benzer sonuçlar elde eden araştırmalara rastlanmıştır. Ebeveynler üzerinde yapılan bir araştırmada erkek katılımcıların fiziksel ihmal ve cinsel istismar düzeyinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Köksal, 2022, s. 189). Yetişkinlerle yapılan başka bir araştırmada ise erkeklerin çocukluk ağı travma düzeyleri, fiziksel ihmal düzeyleri ve cinsel istismar düzeyleri kadınlardan yüksek bulunmuştur (Yöyen, 2016, s. 171). Cinsiyete göre çocukluk ağı travmaları ve alt boyutlarının incelendiği araştırmalara bakıldığında mevcut araştırmayla tutarlı bir şekilde erkeklerin fiziksel ihmal ve fiziksel istismar düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu görölmektedir (Tucci vd., 2010, s. 102; Peker, 2017, s. 34; Süslü, 2020, s. 61). Erkeklerde fiziksel ihmal ve istismar düzeyinin daha yüksek çıkması toplumsal cinsiyet rolleri ile açılanabilir.

Cinsiyete göre karanlık üçlü kişilik özellikleri; makyavelizm, narsisizm ve psikopati değişkenlerinde anlamlı farklılık olup olmadığı incelendiğinde; makyavelizm ve psikopati puanlarında cinsiyete göre erkeklerin lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkeklerin makyavelizm ve psikopati puanları kadınlara göre daha yüksektir. Narsisizm boyutu için ise cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Literatüre bakıldığında

mevcut araştırmanın sonuçlarına benzer sonuçlara rastlanmıştır. Akın (2021, s.506) tarafından yapılan araştırmada erkeklerin karanlık üçlü kişilik özellikleri düzeyi kadınlardan daha yüksek bulunmuştur. Yapılan başka bir araştırmada da erkeklerin makyavelizm ve psikopati düzeyi kadınlara göre yüksek bulunmuştur (Jonason vd.,2014, s. 104). Czarna ve diğerleri Polonya’da 1000’den fazla katılımcının bulunduğu araştırmada erkeklerin makyavelizm ve psikopati düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Narsisizm için ise cinsiyete göre anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur (Czarna vd., 2016, s. 5). Gogola ve diğerleri (2021, s. 5478) tarafından yapılan araştırmada erkeklerin karanlık üçlü, makyavelizm ve psikopati düzeyleri kadınlara göre yüksek bulunmuştur. Erkeklerin psikopati ve makyavelizm düzeyinin kadınlardan daha yüksek olması toplumsal cinsiyet rolleri ile açıklanabilir. Erkeklerin kullandıkları uyum stratejileri manipülatif ve empatiden uzak olabilmektedir ve bu da makyavelizm ve psikopati kişilik özellikleri ile uyushmaktadır (Jonason ve Webster, 2010, s. 431).

Cinsiyete göre aleksitimi değişkeninde anlamlı farklılık olup olmadığı incelendiğinde; aleksitimi puanlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Literatüre bakıldığında mevcut araştırmayı destekleyen bulgulara rastlanmıştır (Batıgün ve Büyükaşahin, 2008, s. 109; Ünal, 2004, s. 220; Kalaman vd., 2019, s. 51). Aleksitimi karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu için cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği düşünülebilir. Aleisa (2022, s. 1723) tarafından yapılan araştırmada cinsiyete göre aleksitimi düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuş ve kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Ancak Mattila ve diğerleri (2007, s. 632) tarafından yapılan araştırmada erkeklerin kadınlara göre daha aleksitimik özellik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyete göre aleksitimi düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen araştırmalarda tutarsız bulgular elde edilmiştir. Bazı araştırmalarda fark bulunmazken, fark bulunan araştırmaların bazısında kadınların lehine, bazılarında ise erkeler lehine sonuçlara ulaşılmıştır.

Medeni duruma göre çocukluk çağı travmaları, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar değişkenlerinde anlamlı farklılık olup olmadığı incelendiğinde; çocukluk çağı travmaları, duygusal istismar ve cinsel istismar puanlarında medeni duruma göre bekarların lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bekarların çocukluk çağı travmaları, duygusal istismar ve fiziksel istismar puanları evlilere göre daha yüksektir. Erken yaşam dönemlerinde deneyimlenen travmatik yaşantılar bireylerin başkalarına olan güvenini olumsuz etkileyebilir ve romantik ilişkilerden

kaçınmalarına sebep oluyor olabilir. Çocukluk çağında yaşanan travma deneyimleri bireylerin kişilerarası ilişkilerde zorluk yaşamasına sebep olabilmektedir. Erken yaşam travma deneyimine sahip bireyler fiziksel yakınlık kurma, cinsel yakınlık yaşama, duygularını açıkça ifade edebilme ve güven gibi konularda zorluk yaşayabilmektedirler (Whisman, 2014; s. 214; Nasim ve Nadan, 2013, s. 375). Evli bireylerle yapılan bir araştırmada evlilik uyumu arttıkça çocukluk çağı travma düzeyinin de azaldığı görülmüştür (Arz vd., 2023, s. 246). Literatüre bakıldığında elde edilen bulgularla uyumlu bulgulara ulaşılmıştır. Peker (2017, s. 35) tarafından yapılan araştırmada bekar katılımcıların duygusal istismar puanlarının evlilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yetişkin kadınlar ile birlikte yapılan başka bir araştırmada ise benzer sonuçlar elde edilmiştir ve bekar katılımcıların duygusal istismar puanlarının evli katılımcılara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Kutlutürk, 2021, s. 34). Ancak yapılan başka bir çalışmada bekar katılımcıların fiziksel ihmal ve duygusal ihmal puanı evli katılımcılardan daha düşük çıkmıştır (Akyıl, 2019, s. 47).

Medeni duruma göre karanlık üçlü kişilik özellikleri; makyavelizm, narsisizm ve psikopati değişkenlerinde anlamlı farklılık olup olmadığı incelendiğinde; psikopati puanlarında medeni duruma göre bekarların lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bekarların psikopati puanları evlilere göre daha yüksektir. Narsisizm ve makyavelizm boyutları için ise medeni duruma göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Psikopatik kişilik özellikleri olan bireyler yakın ilişkilerden kaçınma ve bağlanma zorlukları yaşıyor olabilirler. Aynı zamanda kısa süreli ve çıkar odaklı ilişkiler kurdukları için evlilik motivasyonları düşük olabilir. Psikopatik kişilik özelliklerine sahip bireyler çatışmacı, bireyselci ve kısa vadeli ilişkiler kurma eğilimindedirler (Jonason vd., 2012, s. 574). Literatüre bakıldığında mevcut araştırmaya benzer sonuçlar elde eden çalışmalara rastlanmıştır Aydoğan ve Serbest (2016, s. 108) tarafından çalışan bireyler üzerinde yapılan araştırmada bekar katılımcıların psikopati puanlarının evli bireylerden daha yüksek çıktığı görülmüştür. Makyavelizm için ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak narsisizm için de bekarların evlilerden daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Yapılan bazı araştırmalarda bekarların karanlık üçlü düzeylerinin evlilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur (Aslan ve Kartopu, 2021, s. 501; Başer, 2023, s. 162; Bekiroğlu, 2020, s. 94). Ancak yapılan bazı araştırmalarda da medeni duruma göre karanlık üçlü kişilik özelliklerinde anlamlı farklılık bulunamamıştır (Filiz, 2022, s. 6; Aksu vd., 2025, s. 46; Dayhan, 2023, s. 48).

Medeni duruma göre aleksitimi değişkeninde anlamlı farklılık olup olmadığı incelendiğinde; aleksitimi puanlarında medeni duruma göre bekarların lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bekarların aleksitimi puanları evlilere göre daha yüksektir. Bekar bireylerin aleksitimi puanlarının daha yüksek olmasının sebebi evliliğin sosyal destek ve düzenli duygusal destek sağlayan bir yapısının olması olabilir. Taylor (2011, s. 210) bireylerin aldığı sosyal desteğin bireylerin stres tepkilerinin azalmasına yardımcı olduğunu ve duygu düzenleme becerileri üzerinde olumlu etkisi olduğunu belirtmiştir. Literatüre bakıldığında mevcut çalışmayla paralel sonuçlar elde eden çalışmalara rastlanmıştır. Hemşireler üzerinde yapılan bir araştırmada evli bireylerin aleksitimi puanlarının daha düşük olduğu görülmüştür (Karaismailoğlu vd., 2021, s. 84). Yapılan başka bir araştırmada medeni duruma göre aleksitimi puanları incelendiğinde en düşük aleksitimi düzeyi evli bireylerde görülürken en yüksek aleksitimi değeri ise boşanmış bireylerde görülmüştür. Ayrıca partneriyle birlikte yaşayanların da partneriyle birlikte yaşayamayanlara göre daha düşük aleksitimi düzeyine sahip olduğu görülmüştür (Franz vd., 2008, s.57). Yapılan bazı araştırmalarda da evli bireylerin aleksitimi puanları bekar bireylerden düşük bulunmuştur (Kalaman, 2019, s. 51; Aktay, 2014, s. 62; Mattila,2006, s. 632). Durmuş (2024, s. 492) tarafından yapılan araştırmada ise aleksitimi düzeyinin medeni duruma göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

Eğitim düzeyine göre çocukluk çağı travmaları, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar değişkenlerinde anlamlı farklılık olup olmadığı incelendiğinde; anlamlı farklılık bulunamamıştır. Literatürde mevcut araştırmanın bulguları ile uyumlu sonuçlar elde eden çalışmalar bulunmaktadır (Mamur,2020, s. 61). Çocukluk çağı travmaları ile eğitim düzeyine göre farklılık göstermemesinin sebebi eğitim düzeyinin bireyin yaşamındaki sosyoekonomik şartlar, aile tutumu, çevresel koşullar gibi birçok etkene bağlı olmasından kaynaklanıyor olabilir. Yapılan bir araştırmada duygusal ihmal ve duygusal istismar eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermezken fiziksel ihmal, fiziksel istismar ve cinsel istismar eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Lisans mezunlarının çocukluk çağı travma düzeyleri lise mezunlarından anlamlı olarak düşük çıkmıştır (Peker, 2017, s. 40).

Eğitim düzeyine göre karanlık üçlü kişilik özellikleri; makyavelizm, narsisizm ve psikopati değişkenlerinde anlamlı farklılık olup olmadığı incelendiğinde; karanlık üçlü kişilik özelliklerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgu kişilerin karanlık üçlü kişilik özellikleri düzeyinin eğitim düzeylerine göre belirleyici bir etki yaratmadığını gösterir.

Kişilik özelliklerinin oluşumu ve kişilik gelişimi yaşamın erken dönemlerinde başladığı için eğitim düzeyi karanlık üçlü kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir fark yaratmıyor olabilir. Özellikle narsisizm ve psikopatide kalıtsal etkilerin baskın olduğu yapılan araştırmalarda görülmüştür (Vernon vd., 2008, s. 451). Literatüre bakıldığında eğitim düzeyi ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçların da tutarsız olduğu görülmüştür. Bazı araştırmalar karanlık üçlü ve eğitim düzeyi arasında bir ilişki bulmazken (Polat vd., 2024, s. 84) bazı araştırmalar ise negatif bir ilişki bulmuştur (Budak ve Kandil, 2022, s. 166).

Eğitim düzeyine göre aleksitimi değişkeninde anlamlı farklılık olup olmadığı incelendiğinde; anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Yapılan bir araştırmada mevcut çalışmayla paralel sonuçlar elde edilmiştir (Karaismailoğlu vd., 2021). Ancak daha önce yapılan bazı araştırmalarda eğitim düzeyinin aleksitimi üzerinde anlamlı fark yarattığı bulunmuştur. Literatürde düşük eğitim düzeyinin aleksitimi ile ilişkili olduğunu belirten çalışmalara rastlanmıştır (Kalaman vd., 2019, s. 54; Batıgün ve Büyükşahin, 2008, s. 100; Güler, 2014, s. 54; Kirmayer ve Robbins, 1993, s. 46). Bireylerde eğitim düzeyi arttıkça duygularını tanıma, anlama ve ifade etme becerilerinin geliştiği düşünülebilir.

SONUÇ

Bu araştırmada çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolü ve bahsi geçen değişkenlerin, demografik verilere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre; çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolü incelendiğinde, çocukluk çağı travmalarının hem aleksitimiye hem de karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm ve psikopatide yordadığı görülmüştür. Aleksitiminin de bu iki kişilik özelliği üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Çocukluk çağı travmalarının makyavelizm ve psikopati üzerindeki etkisi aleksitimi değişkeni modele dâhil edildiğinde azalmış olsa da tamamen ortadan kalkmamıştır. Dolayısıyla, çalışmada elde edilen bulgulara göre çocukluk çağı travmaları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkide aleksitiminin kısmi aracı değişken olduğu görülmektedir.

Yaş ile çocukluk çağı travmaları, makyavelizm, psikopati ve aleksitimi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların yaşı arttıkça çocukluk çağı travma düzeyleri, makyavelizm ve psikopati düzeyleri, aleksitimi düzeyleri azalmaktadır. Yaş ile narsisizm arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Gelir durumu ile narsisizm arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Gelir düzeyi arttıkça katılımcıların narsisizm düzeyleri de artmaktadır. Çocukluk çağı travmaları, makyavelizm, psikopati ve aleksitimi ile yaş arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Cinsiyete göre katılımcıların fiziksel ihmale uğrama, fiziksel istismara uğrama, makyavelizm, psikopati düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Erkeklerin fiziksel ihmale uğrama, fiziksel istismara uğrama, makyavelizm ve psikopati düzeyleri kadınlardan daha yüksek bulunmuştur. Aleksitimi, narsisizm, çocukluk çağı travmaları, duygusal ihmal, duygusal istismar ve cinsel istismar değişkenlerinde ise cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Medeni duruma göre katılımcıların çocukluk çağı travmaları, duygusal istismara uğrama, cinsel istismara uğrama, psikopati ve aleksitimi düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bekarların çocukluk çağı travmaları, duygusal istismara uğrama, cinsel istismara uğrama, psikopati ve aleksitimi düzeyleri evlilerden daha yüksek bulunmuştur.

Fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, makyavelizm ve narsisizm değişkenlerinde ise anlamlı fark bulunmamıştır.

Eğitim durumu düzeyine göre katılımcıların çocukluk ağı travmaları ve alt boyutları, makyavelizm, narsisizm, psikopati, ve aleksitimi düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmamıştır.

neriler

Mevcut araştırmalardan elde edilen bulgular ve literatür doğrultusunda, alanyazına ve toplum psikolojik sağlığına katkı sağlayacağı düşünülen birtakım önerilerde bulunulmuştur:

1. Çocukluk ağı travmaları arttıkça karanlık l kişilik özellikleri de artmaktadır. Çocukluk ağı travmalarının kişilik gelişimi üzerinde etkileri de göz önüne alınarak risk grubundaki çocuklara yönelik koruyucu ruh sağlığı hizmetleri yaygınlaştırılabilir. Ebeveynlere yönelik farkındalık arttırmak adına psikoeğitimler verilebilir.

2. Aleksitiminin aracı rolü göz önüne alındığında travma geçmişi olan bireylere duygu düzenleme becerileri üzerine psikoeğitimler verilebilir.

3. Araştırmada erkek katılımcıların fiziksel istismar ve fiziksel ihmal düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüş ve aynı zamanda makyavelizm ve psikopati puanlarının da daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu yüzden mevcut sonuçların toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi önerilebilir.

4. Araştırmada narsisizmin diğer değişkenlerle arasında anlamlı bir ilişki çıkmaması birçok faktörden kaynaklı olabilir. Narsisizmin oklu bir yapısı olması diğer değişkenlerle olan ilişkisini karmaşıklaştırmaktadır. Bu bağlamda narsisizmin çocukluk ağı travmaları ve aleksitimi ile ilişkisini daha detaylı incelemek için boylamsal çalışmalar yapılması önerilmektedir.

5. Araştırmada kullanılan nicel yöntem, katılımcılardan sınırlı bilgi alınmasına olanak sağlamıştır. Aynı zamanda veri toplama sürecinin evrimii ortamda gerçekleştirilmesi, katılımcıların verdiği yanıtların içtenliğini etkilemiş olabilir ve bu durum araştırmanın sonuçlarına yansımış olabilir. Bu nedenle, gelecekte yapılacak araştırmaların bu faktörleri göz önünde bulundurarak daha kapsamlı veri toplama yöntemleri kullanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akhtar, S. (1989). Narcissistic personality disorder: Descriptive features and differential diagnosis. *Psychiatric Clinics of North America*, 12(3), 505–529.
[https://doi.org/10.1016/s0193-953x\(18\)30411-8](https://doi.org/10.1016/s0193-953x(18)30411-8)
- Akpınar, B., & Gümüş Demir, Ü. Z. (2022). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları, aleksitimi ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(26).
- Aksu, N., Çoban, M. S., ve Gümüş, A. (2025). Banka çalışanlarının karanlık üçlü kişilik özelliklerinin demografik değişkenler açısından gösterdiği farklılıkların incelenmesi. *Dicle Akademi Dergisi*, 5(1), 38-58.
<https://doi.org/10.61964/dade.1619043>
- Akyıl, A. (2019). *Çocukluk çağı travmaları, bilişsel duygu düzenleme ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi: Diyarbakır ve Mardin örneği* [Yüksek lisans Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Al Ain, S., Carré, A., Fantini-Hauwel, C., Baudouin, J. Y., ve Besche-Richard, C. (2013). What is the emotional core of the multidimensional Machiavellian personality trait?. *Frontiers in Psychology*, 4, 454. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2013.00454>
- Aleisa, M. A., Abdullah, N. S., Alqahtani, A. A. A., Aleisa, J. A. J., Algethami, M. R., ve Alshahrani, N. Z. (2022). Association between alexithymia and depression among king khalid university medical students: an analytical cross-sectional study. *Healthcare*, 9(10) 1703. <https://doi.org/10.3390/healthcare10091703>
- Allport, G. W. (1937). *Personality: a psychological interpretation*. Holt.
- American Psychiatric Association, D. S. M. T. F., & American Psychiatric Association, D. S. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5 (Vol. 5, No. 5)*. American Psychiatric Association.
- Anlı, İ., ve Bahadır, G. (2007). Kendilik psikolojisine göre narsisistik ve sınır kişilik bozukluğu. *Psikoloji Çalışmaları*, 27, 1-12.

- Aral, N., ve Gürsoy, F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151(5), 27-54.
- Armağan, E. (2007). Çocuk ihmal ve istismarı: Psikoz tablosu sergileyen bir istismar olgusu. *New Symposium Journal* 45, 170-173.
- Arslan, R. (2016). Short-term renal function outcomes after renal artery stenting atherosclerotic renal artery stenosis. *Turkish J Clin Psy*, 19(4), 202-210. <https://doi.org/10.5505/kpd.2016.42714>.
- Arz, C. E., Karabulut, İ. G. P., ve Sakmar, E. (2023). Klinik olmayan örneklemde evlilik uyumunun erişkinlerde görülen dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu belirtileri ve çocukluk çağı ruhsal travma düzeyleri ile ilişkisi. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 7(2), 240-257.
- Aslan, M., ve Hocaoglu, Ç. (2017). Yaşlanma ve yaşlanma dönemiyle ilişkili psikiyatrik sorunlar. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 53-62.
- Aslan, N., ve Kartopu, S. (2021). Dindarlık eğiliminin karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ilişkisi. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10(20), 477-531.
- Atay, S. (2009). Narsistik kişilik envanteri'nin Türkçe'ye standardizasyonu. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 181-196.
- Aust, S., Härtwig, E. A., Heuser, I., ve Bajbouj, M. (2013). The role of early emotional neglect in alexithymia. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, And Policy*, 5(3), 225. <https://doi.org/10.1037/a0027314>
- Ay, F. A., ve Karakaya, A. (2024). Dini başa çıkma stratejilerinin etik dışı organizasyon yanlısı davranışlar, makyavelizm ve ifşa üzerindeki etkisi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 14(2), 238-261.
- Aydın, B. N. (2022). Narsistik özellikler ile empati, çocukluk çağı travmaları ve utancın ilişkisi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(4), 1615-1627.
- Aydoğan, E., ve Serbest, S. (2016). İş yerinde karanlık üçlü: bir kamu kuruluşunun iç denetim biriminde araştırma. *Sayıştay Dergisi*, 101, 97-121.
- Babakr, Z., ve Fatahi, N. (2023). Risk-taking behaviour: the role of dark triad traits, impulsivity, sensation seeking and adverse childhood experience. *Acta Informatica Medica*, 31(4), 292. <https://doi.org/10.5455/aim.2023.31.292-299>

- Bagby, R. M., Taylor, G. J., ve Parker, J. D. (1994). The twenty-item Toronto Alexithymia Scale—II. Convergent, discriminant, and concurrent validity. *Journal Of Psychosomatic Research*, 38(1), 33-40. [https://doi.org/10.1016/0022-3999\(94\)90006-X](https://doi.org/10.1016/0022-3999(94)90006-X)
- Bakım, B., Karamustafalıoğlu, O., Akpınar, A., Tankaya, O., Özçelik, B., Ceylan, Y. C., ve Gönenli, S. (2011). Panik bozukluk hastalarında çocukluk çağı travmatik yaşantılarının cinsel işlev üzerine etkileri. *Dusunen Adam: Journal of Psychiatry & Neurological Sciences*, 24(3).
- Baltes, P. B., ve Smith, J. (2003). New frontiers in the future of aging: From successful aging of the young old to the dilemmas of the fourth age. *Gerontology*, 49(2), 123-135. <https://doi.org/10.1159/000067946>
- Barth, J., Bermetz, L., Heim, E., Trelle, S., ve Tonia, T. (2013). The current prevalence of child sexual abuse worldwide: A systematic review and meta-analysis. *International Journal Of Public Health*, 58, 469-483.
- Baskak, İ. (2023). Çocuğa yönelik duygusal istismar. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 61-72. <https://doi.org/10.57114/jswrpub.1233975>
- Başer, İ. G. (2023). *Duygu düzenleme güçlükleri, savunma stilleri ve karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Doktora Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Bedwell, S. A., ve Hickman, C. (2023). Effects of childhood trauma in psychopathy and response inhibition. *Development and Psychopathology*, 35(2), 724-729. <https://doi.org/10.1017/S0954579421001863>
- Bekiroğlu, B. (2020). *Karanlık üçlü ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin klinik bağlamda incelenmesi*. [Yükseklisans Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Bentall, R. P., Corcoran, R., Howard, R., Blackwood, N., ve Kinderman, P. (2001). Persecutory delusions: a review and theoretical integration. *Clinical psychology review*, 21(8), 1143-1192.
- Berens, L. V., ve Nardi, D. (1999). *The sixteen personality types: Descriptions for self-discovery*. Telos Publications.

- Bermond, B., Moormann, P. P., Albach, F., ve Van Dijke, A. (2008). Impact of severe childhood sexual abuse on the development of alexithymia in adulthood. *Psychotherapy And Psychosomatics*, 77(4), 260–262. <https://doi.org/10.1159/000128167>
- Beyaztaş, F. Y., Oral, R., Bütün, C., Beyaztaş, A., ve Büyükkayhan, D. (2009). Fiziksel çocuk istismarı: dört vakanın sunumu. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 52(2), 75-80.
- Bilir, Ş., Arı, M., Dönmez, N. B., Atik, Ç. U. B., ve San, A. G. P. (1991). Türkiye'nin 16 ilinde 4-12 yaşlar arasındaki 50.473 çocuğa fiziksel ceza verme sıklığı ve buna ilişkin problem durumlarının incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(1). <https://doi.org/10.21560/spcd.98937>
- Blanchard, E. B., Arena, J. G., ve Pallmeyer, T. P. (1981). Psychometric properties of a scale to measure alexithymia. *Psychotherapy And Psychosomatics*, 35(1), 64-71. <https://doi.org/10.1159/000287479>
- Bozkurt, Ö. (2006). Girişimcilik eğiliminde kişilik özelliklerinin önemi. *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 93-111.
- Briere, J. N., ve Elliott, D. M. (1994). Immediate and long-term impacts of child sexual abuse. *The Future Of Children*, 4(2), 54–69. <https://doi.org/10.2307/1602523>
- Bora, A. (2019). Çocukluk çağı örselenmelerindeki savunma mekanizmaları ve duygu düzenleme güçlüğü'nün borderline ve narsisistik kişilik örgütlenmeleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *[Doktora Tezi]*. İstanbul Üniversitesi.
- Budak, D., ve Kandil, N. (2022). Futbol ve tenis branşlarıyla ilgilenen bireylerin karanlık üçlü kişilik özelliklerinin karar verme stilleri üzerine etkisi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(Özel Sayı 1), 158-170. <https://doi.org/10.38021/asbid.1198516>
- Burghart, M., Sahm, A.H.J., Schmidt, S., Bulla, J ve Mier, D. (2024) Understanding empathy deficits and emotion dysregulation in psychopathy: The mediating role of alexithymia. *PLoS ONE* 19(5) <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0301085>
- Burghart, M., ve Mier, D. (2022). No feelings for me, no feelings for you: A meta-analysis on alexithymia and empathy in psychopathy. *Personality and Individual Differences*, 194, 111658. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111658>

- Bülbül, F., Çakır, Ü., Ülkü, C., Üre, I., Karabatak, O., & Alpak, G. (2013). Yineleyen ve ilk atak depresyonda çocukluk çağı ruhsal travmalarının yeri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(2), 93-99.
- Büyükcebeci, A. (2019). Çocukluk çağı örselenme yaşantılarının yaratıcı kişilik özellikleri ve aleksitimi ile ilişkisi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(4), 3187-3213. <https://doi.org/10.33206/mjss.547022>
- Cairncross, M., Veselka, L., Schermer, J. A., ve Vernon, P. A. (2013). A behavioral genetic analysis of alexithymia and the dark triad traits of personality. *Twin Research and Human Genetics*, 16(3), 690–697. <https://doi.org/10.1017/thg.2013.19>
- Campbell, W. K., Rudich, E. A., ve Sedikides, C. (2002). Narcissism, self-esteem, and the positivity of self-views: Two portraits of self-love. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 28(3), 358-368. <https://doi.org/10.1177/0146167202286007>
- Cankardaş, S. (2018). Çocukluktan yetişkinliğe duygusal ihmal ve etkileri. *Online Psikoloji Dergisi* 47-51.
- Can-Yaşar, M., İnal Kızıltepe, G., ve Kandır, A. (2014). Preservice teachers' awareness levels regarding the signs of physical abuse in children. *Journal of Theoretical Educational Science*, 7(3), 286-303.
- Carlson, K. S., ve Gjerde, P. F. (2009). Preschool personality antecedents of narcissism in adolescence and young adulthood: A 20-year longitudinal study. *Journal of Research in Personality*, 43(4), 570-578. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2009.03.003>
- Casale, S., Fioravanti, G., ve Rugai, L. (2016). Grandiose and vulnerable narcissists: Who is at higher risk for social networking addiction?. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 19(8), 510-515. <https://doi.org/10.1089/cyber.2016.0189>
- Cavaiola, A. A., ve Schiff, M. (1988). Behavioral sequelae of physical and/or sexual abuse in adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 12(2), 181-188. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(88\)90026-9](https://doi.org/10.1016/0145-2134(88)90026-9)
- Claussen, A. H., ve Crittenden, P. M. (1991). Physical and psychological maltreatment: Relations among types of maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, 15(1-2), 5-18. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(91\)90085-R](https://doi.org/10.1016/0145-2134(91)90085-R)

- Czarna, A. Z., Jonason, P. K., Dufner, M., ve Kossowska, M. (2016). The Dirty Dozen Scale: Validation of a Polish version and extension of the nomological net. *Frontiers In Psychology*, 7, 445.
- Çakmak-Tolan, Ö. (2023). The mediating role of dark triad personality traits in the relationship between childhood traumas and obsessive beliefs. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 10(2), 424-441. <https://doi.org/10.52380/ijcer.2023.10.2.356>
- Çakır, İ. ve Bilge, Y. (2022). Çocukluk çağı travmaları ve kişilik bozuklukları: davranışsal inhibisyon ve aktivasyon sistemlerinin aracı rolü. *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal (Smart Journal)*
- Çal, Ş., ve Ay, U. (2023). Karanlık üçlü ve kompulsif satın alma arasındaki ilişkilerin incelenmesi: materyalizmin aracılık rolü. 1. *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 417-459.
- Çelebi, B. M., ve Polat, A. (2019). Çocukluk çağı travmatik yaşantıların, yetişkin bağlanma stillerinin ve psikolojik iyi oluşun evlilik doyumu üzerindeki etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1), 29-34.
- Çelik, F. G. H., ve Hocaoglu, Ç. (2018). Çocukluk çağı travmaları: bir gözden geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(4), 695-711.
- Çiçek, İ., ve Aslan, A. E. (2020). Kişilik ve beş faktör kişilik özellikleri: Kuramsal bir çerçeve. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 10(1), 137-147.
- Çoban, H., & İrmiş, A. (2018). Yöneticilerde narsisizm üzerine bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 14(1), 123-146.
- Dayhan, H. T. (2023). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri, öz yeterlik ve bazı demografik değişkenlerin karanlık üçlü kişilik özelliklerine etkisi*. [Yükseklisans Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Demircioğlu, A. (2014). A comparison of the views of ibn khaldun and montesquieu in terms of the effect of climatic conditions on human life. *The Anthropologist*, 17(3), 725-733.
- Dereboy, İ. F. (1990). Aleksitimi: Bir gözden geçirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 1(3), 157-165.

- Develioğlu, D., ve Tekin, D. A. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve yabancılaşma arasındaki ilişki: beş yıldızlı otel çalışanları üzerine bir uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 15-30.
- Di Tella, M., Veggi, S., Benfante, A., Jolliffe, D., Farrington, D. P., Castelli, L., ve Zara, G. (2024). Wandering in the darkness of personality: Empathy, alexithymia and their relationship to the Dark Tetrad. *Current Research in Behavioral Sciences*, 7, 100-160. <https://doi.org/10.1016/j.crbeha.2024.100160>
- Dominic B. Ceroni ve Matthew M. Yalch (2024): Influence of childhood maltreatment on machiavellianism, *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, <https://doi.org/10.1080/10926771.2024.2358870>
- Dragioti, E., Damigos, D., Mavreas, V., ve Gouva, M. (2012). Effects of childhood trauma on hostility, family environment and narcissism of adult individuals. *International Journal Of Caring Sciences*, 5(2), 137-146.
- Egeland, B., ve Sroufe, A. (1981). Developmental sequelae of maltreatment in infancy. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 1981(11), 77-92. <https://doi.org/10.1002/cd.23219811106>
- Erdem, H., ve Eker, E. (2020). Examination of the level of alexithymia in adult individuals in terms of different demographic factors. *Psychology Research on Education and Social Sciences*, 1(2), 65-74.
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society*. Norton.
- Ertekin, E., Koyuncu, A., Aslantaş-Ertekin, B., ve Özyıldırım, I. (2015). Alexithymia in social anxiety disorder: is there a specific relationship or is it a feature of comorbid major depression?. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(2).
- Erzen, M. Ü., ve Dikkatli, S. (2019). Travma sonrası stres bozukluğunda medyanın rolü. *Asya Studies*, 1(7), 51-61. <https://doi.org/10.31455/asya.530943>
- Everett, D. (2006). *Antisocial personality disorder vs. Psychopathy: an analysis of the literature*. [Doktora Tezi]. Auburn Üniversitesi.
- Evren, C., Evren, B., Dalbudak, E., Ozcelik, B., ve Oncu, F. (2009). Childhood abuse and neglect as a risk factor for alexithymia in adult male substance dependent inpatients. *Journal of Psychoactive Drugs*, 41(1), 85-92. <https://doi.org/10.1080/02791072.2009.10400677>

- Fard, G. M. N., Poorshahriar, H., Bastami, M., ve Hassanlarijani, M. (2022). Designing designing and testing a structural model of the relationship between attachment styles and the dark triad of personality: the mediating role of childhood trauma. *International Journal of Applied Behavioral Sciences*, 9(2), 1-8.
- Farina, A. S., Holzer, K. J., DeLisi, M., ve Vaughn, M. G. (2018). Childhood trauma and psychopathic features among juvenile offenders. *International Journal Of Offender Therapy And Comparative Criminology*, 62(14), 4359-4380. <https://doi.org/10.1177/0306624X18766491>
- Farooq, A., ve Yousaf, A. (2016). Childhood trauma and alexithymia in patients with conversion disorder. *Journal of the College of Physicians and Surgeons Pakistan*, 26(7), 606-610.
- Filiz, M. (2022). Türkiye’de sağlık çalışanlarının karanlık üçlü kişilik özelliklerinin demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Eurasian Journal Of Health Technology Assessment*, 6(1), 1-11. <https://doi.org/10.52148/eha.1079174>
- Filiz, M., Budak, O., ve Erdal, N. (2023). Sağlık eğitimi alan öğrencilerin karanlık üçlü kişilik özellikleri ile mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Adam Academy Journal of Social Sciences*, 13(2), 483-503. <https://doi.org/10.31679/adamakademi.1208124>
- Fink, L. A., Bernstein, D., Handelsman, L., Foote, J., ve Lovejoy, M. (1995). Initial reliability and validity of the childhood trauma interview: a new multidimensional measure of childhood interpersonal trauma. *The American Journal Of Psychiatry*, 152(9), 1329-1335. <https://doi.org/10.1176/ajp.152.9.1329>
- Franz, M., Popp, K., Schaefer, R., Sitte, W., Schneider, C., Hardt, J., ve Braehler, E. (2008). Alexithymia in the German general population. *Social Psychiatry And Psychiatric Epidemiology*, 43, 54-62.
- Frewen, P. A., Dozois, D. J. A., Neufeld, R. W. J., ve Lanius, R. A. (2012). Disturbances of emotional awareness and expression in posttraumatic stress disorder: Meta-mood, emotion regulation, mindfulness, and interference of emotional expressiveness. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 4(2), 152–161. <https://doi.org/10.1037/a0023114>

- Friedrich, W. N., Fisher, J. L., Dittner, C. A., Acton, R., Berliner, L., Butler, J., ve Wright, J. (2001). Child Sexual Behavior Inventory: Normative, psychiatric, and sexual abuse comparisons. *Child Maltreatment*, 6(1), 37-49. <https://doi.org/10.1177/1077559501006001004>
- Furnham, A., ve Crump, J. (2005). Personality traits, types, and disorders: an examination of the relationship between three self-report measures. *European Journal of Personality*, 19(3), 167-184. <https://doi.org/10.1002/per.543>
- Furnham, A., Richards, S. C., ve Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10 year review. *Social And Personality Psychology Compass*, 7(3), 199-216. <https://doi.org/10.1111/spc3.12018>
- Gao, S., Yu, D., Assink, M., Chan, K. L., Zhang, L., ve Meng, X. (2024). The association between child maltreatment and pathological narcissism: A three-level meta-analytic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 25(1), 275-290. <https://doi.org/10.1177/15248380221147559>
- Garofalo, C., Virgilio, C., Bogaerts, S., ve Schimmenti, A. (2019). Dark ladies: Maladaptive personality domains, alexithymia, and the dark triad in women. *Clinical Neuropsychiatry*, 16(5-6), 221. <https://doi.org/10.36131/clinicalnpsych2019050605>
- Geçkil, E. (2017). Çocuklarda fiziksel istismar ve hemşirelik yaklaşımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 129-139.
- Gogola, A. M., Dębski, P., Goryczka, A., Gorczyca, P., ve Piegza, M. (2021). The dark triad of personality's relationship with compliance towards COVID-19 pandemic recommendations along with anxiety and depressive symptoms in polish citizens. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(10), 5478.
- Green, A. H. (1993). Child sexual abuse: Immediate and long-term effects and intervention. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 32(5), 890-902. <https://doi.org/10.1097/00004583-199309000-00002>
- Griffin, C., Lombardo, M. V., ve Auyeung, B. (2016). Alexithymia in children with and without autism spectrum disorders. *Autism Research*, 9(7), 773-780. <https://doi.org/10.1002/aur.1569>

- Gunzelmann, T., ve Br, E. (2002). Alexithymia in the elderly general population. *Comprehensive Psychiatry*, 43(1), 74-80.
- Güler, H. K. (2014). *Yetişkin bireylerde bağlanma biçimleri ile psikososyodemografik değişkenlerin aleksitimi düzeyi üzerindeki etkileri*. [Yükseklisans Tezi]. İstanbul Bilim Üniversitesi.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., ve Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/işmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Gülle Düzenli, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile aleksitimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. [Yükseklisans Tezi] İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Gündoğdu, Y. B. (2016). Psikanalitik kişilik kuramlarına göre gelişim ve değişimin imkanı. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(17)373-404 <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.10020>
- Güven, İ. F. (2019). Makyavelizm ve dindarlık: Demografik değişkenler üzerine ampirik bir araştırma. *Bilimname*, 2019(37), 1155-1186. <https://doi.org/10.28949/bilimname.536868>
- Hailes, H. P., Yu, R., Danese, A., ve Fazel, S. (2019). Long-term outcomes of childhood sexual abuse: an umbrella review. *The Lancet Psychiatry*, 6(10), 830-839.
- Hare, R. D. (1996). Psychopathy: A clinical construct whose time has come. *Criminal Justice And Behavior*, 23(1), 25-54.
- Hare, R. D. (1998). Psychopathy, affect and behavior. *Psychopathy: Theory, Research And Implications For Society*, 105-137. https://doi.org/10.1007/978-94-011-3965-6_6
- Harpur, T. J., & Hare, R. D. (1994). Assessment of psychopathy as a function of age. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(4), 604-609. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.103.4.604>
- Hazar, Ç. (2006). Kişilik ve iletişim tipleri. *Selçuk İletişim*, 4(2), 125-140. <https://doi.org/10.18094/si.80871>
- Helfer, M. E., Kempe, R. S., ve Krugman, R. D. (1997). *The battered child*. University of Chicago Press.
- Herman, J. L., ve MD, T. (1992). *Recovery*. Basic.

- Heim, C., Newport, D. J., Mletzko, T., Miller, A. H., ve Nemeroff, C. B. (2008). The link between childhood trauma and depression: insights from HPA axis studies in humans. *Psychoneuroendocrinology*, 33(6), 693-710.
- Hogan, R., ve Hogan, J. (2001). Assessing leadership: A view from the dark side. *International Journal Of Selection And Assessment*, 9(1-2), 40-51. <https://doi.org/10.1111/1468-2389.00162>
- Honkalampi, K., Hintikka, J., Tanskanen, A., Lehtonen, J., ve Viinamäki, H. (2000). Depression is strongly associated with alexithymia in the general population. *Journal Of Psychosomatic Research*, 48(1), 99-104. [https://doi.org/10.1016/S0022-3999\(99\)00083-5](https://doi.org/10.1016/S0022-3999(99)00083-5)
- Hoppe, K. D., ve Bogen, J. E. (1977). Alexithymia in twelve commissurotomed patients. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 28(1/4), 148–155.
- Irwin, H. J. (1995). Codependence, narcissism, and childhood trauma. *Journal Of Clinical Psychology*, 51(5), 658-665. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(199509\)51:5<658::AID-JCLP2270510511>3.0.CO;2-N](https://doi.org/10.1002/1097-4679(199509)51:5<658::AID-JCLP2270510511>3.0.CO;2-N)
- Javanbakht, A. (2006). Was the myth of narcissus misinterpreted by Freud? Narcissus, a model for schizoid–histrionic, not narcissistic, personality disorderarash javanbakht. *The American Journal Of Psychoanalysis*, 66, 63-71. <https://doi.org/10.1007/s11231-005-9003-1>
- Jonason, P. K., ve Krause, L. (2013). The emotional deficits associated with the Dark Triad traits: Cognitive empathy, affective empathy, and alexithymia. *Personality and individual Differences*, 55(5), 532-537. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.04.027>
- Jonason, P. K., ve Webster, G. D. (2010). The dirty dozen: a concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420. <https://doi.org/10.1037/a0019265>
- Jonason, P. K., Lyons, M., Baughman, H. M., ve Vernon, P. A. (2014). What a tangled web we weave: The Dark Triad traits and deception. *Personality and Individual Differences*, 70, 117-119. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.06.038>
- Jonason, P. K., Lyons, M., Bethell, E. J., ve Ross, R. (2013). Different routes to limited empathy in the sexes: Examining the links between the Dark Triad and empathy. *Personality And Individual Differences*, 54(5), 572-576. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.11.009>

- Jonason, P. K., Strosser, G. L., Kroll, C. H., Duineveld, J. J., ve Baruffi, S. A. (2015). Valuing myself over others: The Dark Triad traits and moral and social values. *Personality and Individual Differences*, 81, 102-106. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.10.045>
- Jones, D. N., ve Paulhus, D. L. (2014). Introducing the short dark triad (SD3) a brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21(1), 28-41. <https://doi.org/10.1177/1073191113514105>
- Kalaman, S., Orhan, H., ve Kocabay, İ. (2019). Sosyal medya kullanımı ve aleksitimi: acil serviste çalışan hemşireler üzerine bir araştırma. *Academic Journal of Information Technology*, 10(37), 45-56. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2019.2.003.x>
- Kaplan, S. J., Pelcovitz, D., ve Labruna, V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(10), 1214-1222. <https://doi.org/10.1097/00004583-199910000-00009>
- Karaaziz, M. ve Erdem Atak, İ. (2013). Narsisizm ve narsisizmle ilgili araştırmalar üzerine bir gözden geçirme. *Nesne*, 1(2), s.44-59. <https://doi.org/10.7816/nesne-01-02-03>
- Karaismailoğlu, D., Kulakaç, N., ve Çilingir, D. (2021). Ameliyathane hemşirelerinde aleksitimi düzeyi ve iletişim becerilerine etkisi: Doğu Karadeniz örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(1), 81-87. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.798966>
- Karımnoajeni, E. B., Karaman, İ. G. Y., Doğan, B., Erzurum, Z. B., Demircan, F., ve Bilgin, M. (2023). Ceza sorumluluğu değerlendirilen olguların sosyodemografik, klinik özellikleri ve psikopati düzeylerinin incelenmesi. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 45(6), 862-875. <https://doi.org/10.20515/otd.1300769>
- Kernberg, O. F. (1985). *Borderline conditions and pathological narcissism*.
- Khan, A. N., ve Jaffee, S. R. (2022). Alexithymia in individuals maltreated as children and adolescents: a meta-analysis. *Journal Of Child Psychology And Psychiatry*, 63(9), 963-972. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13616>
- Kick, L., Schleicher, D., Ecker, A., Kandsperger, S., Brunner, R., ve Jarvers, I. (2024). Alexithymia as a mediator between adverse childhood events and the development

- of psychopathology: a meta-analysis. *Frontiers In Psychiatry*, 15, 1412229. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2024.1412229>
- Kirmayer, L. J., ve Robbins, J. M. (1993). Cognitive and social correlates of the Toronto Alexithymia Scale. *Psychosomatics*, 34(1), 41-52. [https://doi.org/10.1016/S0033-3182\(93\)71926-X](https://doi.org/10.1016/S0033-3182(93)71926-X)
- Koç, F. P., ve Bayraktar, O. (2019). Üretkenlik karşıtı iş davranışları üzerinde kişilik özelliklerinin etkisi. *Istanbul Commerce University Journal of Social Sciences* 18(35), 19-39.
- Koç, F., Halıcıoğlu, O., ve Akşit, S. (2014). Hangi bulgular fiziksel istismarı düşündürür. *The Journal of Pediatric Research*, 1(1), 1-5. <https://doi.org/10.4274/jpr.57966>
- Koçak, R. (2002). Aleksitimi: kuramsal çerçeve tedavi yaklaşımları ve ilgili araştırmalar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 35(1), 183-212. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000056
- Koçoğlu Sazlaya, M., ve Parlak, Ö. (2018). Beş faktör kişilik özelliklerinin iş yaşamında yalnızlık üzerine etkisinin incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 149-165.
- Köknel, Ö. (1986). *İnsanı anlamak*, Altın Kitapları.
- Köksal, Z. Ü. (2022). Ebeveynlerin çocukluk çağı ruhsal travmalarının cinsiyet ve kronik hastalığa sahip olma açısından incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 5(2), 182-198. <https://doi.org/10.55150/apjec.1116683>
- Krystal, H. (1978). Trauma and Affects. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 33(1), 81–116. <https://doi.org/10.1080/00797308.1978.11822973>
- Krystal, H. (1979). Alexithymia and Psychotherapy. *American Journal of Psychotherapy*, 33(1), 17-31. <https://doi.org/10.1176/appi.psychotherapy.1979.33.1.17>
- Kulaksızoğlu, A. (1999). *Ergenlik psikolojisi*. Remzi Kitabevi.
- Kutlutürk, B. (2021). *Yetişkinlik dönemindeki kadınlarda çocukluk çağı travmaları ile erken dönem uyum bozucu şemalar ve somatizasyon arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yükseklisans Tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.

- Lander, G. C., Lutz-Zois, C. J., Rye, M. S., ve Goodnight, J. A. (2012). The differential association between alexithymia and primary versus secondary psychopathy. *Personality and Individual Differences*, 52(1), 45-50. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.08.027>
- Láng, A. (2015). The relation between memories of childhood psychological maltreatment and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 77, 81-85. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.12.054>
- Lyvers, M., Randhawa, A., ve Thorberg, F. A. (2020). Self-compassion in relation to alexithymia, empathy, and negative mood in young adults. *Mindfulness*, 11, 1655-1665.
- Lyvers, M., Salviani, A., Costan, S., ve Thorberg, F. A. (2022). Alexithymia, narcissism and social anxiety in relation to social media and internet addiction symptoms. *International Journal of Psychology*, 57(5), 606-612. <https://doi.org/10.1002/ijop.12840>
- Malinosky-Rummell, R., ve Hansen, D. J. (1993). Long-term consequences of childhood physical abuse. *Psychological Bulletin*, 114(1), 68. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.114.1.68>
- Mamur, B. (2020). *Yetişkin bireylerin çocukluk çağı travmaları, nesne ilişkileri ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yükseklisans Tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Martin, H. P., ve Rodeheffer, M. A. (1976). The psychological impact of abuse on children. *Journal of Pediatric Psychology*, 1(2), 12-16.
- Mattila, A. K., Salminen, J. K., Nummi, T., ve Joukamaa, M. (2006). Age is strongly associated with alexithymia in the general population. *Journal Of Psychosomatic Research*, 61(5), 629-635. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2006.04.013>
- McCoy, M.L., ve Keen, S.M. (2014). *Child abuse and neglect*, Press.
- Meissner, W. W. (1970). Notes on identification: I. Origins in Freud. *The Psychoanalytic Quarterly*, 39(4), 563-589. <https://doi.org/10.1080/21674086.1970.11926543>
- Merlușcă, B. I., ve Chiracu, A. (2018). The role of adverse childhood experiences, self control and Dark Triad in the development of criminal behaviour. Correlative and differential aspects. *Studia Doctoralia*, 9(1), 18-37.

- Miller, J. D., ve Campbell, W. K. (2008). Comparing clinical and social-personality conceptualizations of narcissism. *Journal Of Personality*, 76(3), 449-476.
- Miller, J. D., Lynam, D. R., Hyatt, C. S., & Campbell, W. K. (2017). Controversies in narcissism. *Annual Review Of Clinical Psychology*, 13(1), 291-315. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2008.00492.x>
- Millon, T., Millon, C. M., Meagher, S. E., Grossman, S. D., ve Ramnath, R. (2012). *Personality disorders in modern life*. John Wiley & Sons.
- Moriguchi, Y., Maeda, M., Igarashi, T., Ishikawa, T., Shoji, M., Kubo, C., ve Komaki, G. (2007). Age and gender effect on alexithymia in large, Japanese community and clinical samples: a cross-validation study of the Toronto Alexithymia Scale (TAS-20). *BioPsychoSocial Medicine*, 1, 1-15.
- Mount, M. K., Barrick, M. R., Scullen, S. M., ve Rounds, J. (2005). Higher-order dimensions of the big five personality traits and the big six vocational interest types. *Personnel Psychology*, 58(2), 447-478. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.2005.00468.x>
- Muris, P., Merckelbach, H., Otgaar, H., ve Meijer, E. (2017). The malevolent side of human nature: a meta-analysis and critical review of the literature on the dark triad (narcissism, machiavellianism, and psychopathy). *Perspectives on Psychological Science*, 12(2), 183-204. <https://doi.org/10.1177/1745691616666070>
- Nakao, K., Takaishi, J., Tatsuta, K., Katayama, H., Iwase, M., Yorifuji, K., ve Takeda, M. (2000). The influences of family environment on personality traits. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 54(1), 91-95. <https://doi.org/10.1046/j.1440-1819.2000.00642.x>
- Nasim, R., ve Nadan, Y. (2013). Couples therapy with childhood sexual abuse survivors (CSA) and their partners: Establishing a context for witnessing. *Family Process*, 52(3), 368-377. <https://doi.org/10.1111/famp.12026>
- Nemiah, J. C. (1977). Alexithymia: theoretical considerations. *Psychotherapy And Psychosomatics*, 28(1/4), 199-206.
- Neumann, C. S., Hare, R. D., ve Pardini, D. A. (2015). Antisociality and the construct of psychopathy: Data from across the globe. *Journal of Personality*, 83(6), 678-692. <https://doi.org/10.1111/jopy.12127>

- Norris, F. H., Kaniasty, K., Conrad, M. L., Inman, G. L., ve Murphy, A. D. (2002). Placing age differences in cultural context: A comparison of the effects of age on PTSD after disasters in the United States, Mexico, and Poland. *Journal of Clinical Geropsychology*, 8, 153-173.
- Oktay, B., ve Batigün, A. D. (2014). Aleksitimi: bağlanma, benlik algısı, kişilerarası ilişki tarzları ve öfke. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(33), 31.
- Özdemir, E., Yenel, F., Tapşın, F. O., ve Gökçe, S. C. (2024). Spor örgütü çalışanlarında karanlık üçlü ile örgütsel bağlılık ilişkisinin incelenmesi. *Journal of Global Sport and Education Research*, 7(3), 25-40. <https://doi.org/10.55142/jogser.1548468>
- Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T., ve Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-589. <https://doi.org/10.5455/cap.20120433>
- Özgen, F., ve Aydın, H. (1999). Travma sonrası stres bozukluğu. *Klinik Psikiyatri*, 1(34-41).
- Özsoy, F. H. (2017). Örgütlerde makyavelizm ve sinizmin çatışma yönetimine etkisi: Bir teknoloji şirketinde uygulama.
- Panaite, V., ve Bylsma, L. M. (2012). Alexithymia. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-375000-6.00018-5>
- Parker, J. D., Taylor, G. J., ve Bagby, R. M. (2001). The relationship between emotional intelligence and alexithymia. *Personality and Individual differences*, 30(1), 107-115. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00014-3](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00014-3)
- Parker, J. D., Taylor, G. J., ve Bagby, R. M. (2003). The 20-Item Toronto Alexithymia Scale: III. Reliability and factorial validity in a community population. *Journal Of Psychosomatic Research*, 55(3), 269-275. [https://doi.org/10.1016/S0022-3999\(02\)00578-0](https://doi.org/10.1016/S0022-3999(02)00578-0)
- Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal Of Research In Personality*, 36(6), 556-563. [https://doi.org/10.1016/s0092-6566\(02\)00505-6](https://doi.org/10.1016/s0092-6566(02)00505-6)
- Paulhus, D. L., Williams, K., & Harms, P. (2001). Shedding light on the dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Annual meeting of the Society for Personality and Social Psychology*.

- Peker, E. (2017). *Çocukluk çağı travmaları, yetişkinlik döneminde bağlanma biçimi ve öz anlayış arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yükseklisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Pelcovitz, D., Kaplan, S., Goldenberg, B., Mandel, F., Lehane, J., ve Guarrera, J. (1994). Post-traumatic stress disorder in physically abused adolescents. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 33(3), 305-312. <https://doi.org/10.1097/00004583-199403000-00002>
- Pham, T., Ducro, C., ve Luminet, O. (2010). Psychopathy, alexithymia and emotional intelligence in a forensic hospital. *International Journal of Forensic Mental Health*, 9(1), 24-32. <http://dx.doi.org/10.1080/14999013.2010.484641>
- Pincus, A. L., ve Lukowitsky, M. R. (2010). Pathological narcissism and narcissistic personality disorder. *Annual Review Of Clinical Psychology*, 6(1), 421-446. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.121208.131215>
- Pincus, A. L., Ansell, E. B., Pimentel, C. A., Cain, N. M., Wright, A. G., ve Levy, K. N. (2009). Initial construction and validation of the Pathological Narcissism Inventory. *Psychological Assessment*, 21(3), 365.
- Polat, E., Sağ, S., Uzuntaş, K., ve Yeşil, S. (2024). Futbol seyircilerinin demografik özelliklerine göre karanlık üçlü ve saldırganlık özelliklerinin incelenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), 75-89. <https://doi.org/10.32706/tusbid.1526914>
- Powers, J. L., Eckenrode, J., ve Jaklitsch, B. (1990). Maltreatment among runaway and homeless youth. *Child Abuse & Neglect*, 14(1), 87-98. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(90\)90084-7](https://doi.org/10.1016/0145-2134(90)90084-7)
- Raskin, R., ve Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 54(5), 890.
- Reddy, M. K., Pickett, S. M., ve Orcutt, H. K. (2006). Experiential avoidance as a mediator in the relationship between childhood psychological abuse and current mental health symptoms in college students. *Journal of Emotional Abuse*, 6(1), 67-85. https://doi.org/10.1300/J135v06n01_04

- Rogoza, R., ve Fatfouta, R. (2019). Normal and pathological communal narcissism in relation to personality traits and values. *Personality and Individual Differences*, 140, 76-81. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.03.039>
- Runyan, D. (2002). Child abuse and neglect by parents and other caregivers. World report on violence and health.
- Saltoğlu, S., ve Irak, D. U. (2020). Kişiliğin karanlık üçlüsü: narsisizm, makyavelizm ve psikopati. *Türk Psikoloji Yazıları*, 23(45), 42-62. <https://doi.org/10.31828/tpy1301996120190516m000017>
- Sar, V., ve Ozturk, E. (2013). What is trauma and dissociation?. *Trauma and Dissociation in a Cross-Cultural Perspective*, 7-20.
- Schimmenti, A., Jonason, P. K., Passanisi, A., La Marca, L., Di Dio, N., ve Gervasi, A. M. (2019). Exploring the dark side of personality: Emotional awareness, empathy, and the Dark Triad traits in an Italian Sample. *Current Psychology*, 38, 100-109. <https://doi.org/10.1007/s12144-017-9588-6>
- Sheikhi, S., Issazadegan, A., Norozy, M., ve Saboory, E. (2015). Relationships between alexithymia and Machiavellian personality beliefs among university students. *British Journal of Guidance & Counselling*, 45(3), 297–304. <https://doi.org/10.1080/03069885.2015.1072128>
- Shipman, K. L., Schneider, R., Fitzgerald, M. M., Sims, C., Swisher, L., ve Edwards, A. (2007). Maternal emotion socialization in maltreating and non-maltreating families: Implications for children's emotion regulation. *Social Development*, 16(2), 268-285.
- Shull, J. R. (1999). Emotional and psychological child abuse: notes on discourse, history, and change. *Stanford Law Review*, 51(6), 1665–1701. <https://doi.org/10.2307/1229533>
- Simanowitz, V., ve Pearce, P. (2003). *Personality development*. McGraw-Hill Education.
- Sindi, S., Fiocco, A. J., Juster, R. P., Pruessner, J., ve Lupien, S. J. (2013). When we test, do we stress? Impact of the testing environment on cortisol secretion and memory performance in older adults. *Psychoneuroendocrinology*, 38(8), 1388-1396. <https://doi.org/10.1016/j.psyneuen.2012.12.004>

- Smith, A. M., ve Flannery-Schroeder, E. C. (2013). Childhood emotional maltreatment and somatic complaints: the mediating role of alexithymia. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 6, 157-172.
- Spertus, I. L., Yehuda, R., Wong, C. M., Halligan, S., ve Seremetis, S. V. (2003). Childhood emotional abuse and neglect as predictors of psychological and physical symptoms in women presenting to a primary care practice. *Child Abuse & Neglect*, 27(11), 1247-1258. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2003.05.001>
- Sutter, M., ve Kocher, M. G. (2007). Trust and trustworthiness across different age groups. *Games and Economic behavior*, 59(2), 364-382. <https://doi.org/10.1016/j.geb.2006.07.006>
- Şahinler, Y., Ulukan, M., ve Ersoy, A. (2021). Sporcularda insan doğasının kötü yönü karanlık üçlü: Narsisizm makyavelizm ve psikopatinin incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(3), 356-373.
- Şener, Ö., ve Kahraman, S. (2023). Examination of the relationship between university students' alexithymia symptoms, personality types and internet use behaviors. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 12(4), 659-672. <https://doi.org/10.14686/buefad.1196425>
- Şenkal, İ., ve Palabıyıkoglu, R. (2015). Çocukluk çağı travmaları ve aleksitimi.
- Taner, Y., ve Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Acta Medica*, 35(2), 82-86.
- Tatar, A. (2019). *Yetişkinlerin çocukluk çağı travma durumları ile istenmeyen düşüncelerle baş etme yöntemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yükseklisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tatlilioğlu, K. (2013). Beş faktör kişilik kuramı bağlamında kişilik kavramına genel bir bakış. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(6), 128-146.
- Taylor, G. J. (1984). Alexithymia: concept, measurement, and implications for treatment. *The American Journal Of Psychiatry*, 141(6), 725-732. <https://doi.org/10.1176/ajp.141.6.725>
- Taylor, G. J. (2000). Recent developments in alexithymia theory and research. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 45(2), 134-142. <https://doi.org/10.1177/070674370004500203>

- Taylor, G. J., ve Bagby, R. M. (2013). Psychoanalysis and empirical research: The example of alexithymia. *Journal Of The American Psychoanalytic Association*, 61(1), 99-133. <https://doi.org/10.1177/0003065112474066>
- Taylor, G. J., ve Bagby, R. M. (2013). Psychoanalysis and empirical research: The example of alexithymia. *Journal Of The American Psychoanalytic Association*, 61(1), 99-133. <https://doi.org/10.1177/0003065112474066>
- Taylor, G. J., Bagby, R. M., ve Parker, J. D. (1991). The alexithymia construct: a potential paradigm for psychosomatic medicine. *Psychosomatics*, 32(2), 153-164. [https://doi.org/10.1016/S0033-3182\(91\)72086-0](https://doi.org/10.1016/S0033-3182(91)72086-0)
- Taylor, G. J., Bagby, R. M., ve Parker, J. D. (1999). *Disorders of affect regulation: Alexithymia in medical and psychiatric illness*. Cambridge University Press.
- Taylor, G. J., Bagby, R. M., Ryan, D. P., Parker, J. D., Doody, K. F., ve Keefe, P. (1988). Criterion validity of the Toronto alexithymia scale. *Biopsychosocial Science and Medicine*, 50(5), 500-509.
- Taylor, S. E. (2011). Social support: A review. *The Oxford handbook of health psychology*, 1, 189-214.
- Taymur, I., ve Türkçapar, M. H. (2012). Kişilik: tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 154. <https://doi.org/10.5455/cap.20120410>
- Terzioğlu, Ö. P., Söyler, H. Ç., ve Menekşe, Ö. (2023). Çocukluk çağı travmalarının, yalnızlık duygusu ve sosyal anksiyete ile ilişkisi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(2), 160-182.
- Thompson, A. E., ve Kaplan, C. A. (1996). Childhood emotional abuse. *The British Journal of Psychiatry*, 168(2), 143-148.
- Tucci, A. M., Kerr-Corrêa, F., ve Souza-Formigoni, M. L. O. (2010). Childhood trauma in substance use disorder and depression: an analysis by gender among a Brazilian clinical sample. *Child Abuse & Neglect*, 34(2), 95-104. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.07.001>
- Turhan, E., Sangün, Ö., & İnandı, T. (2006). Birinci basamakta çocuk istismarı ve önlenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 15(9), 153-157.

- Turla, A. (2009). Çocuk istismarı ve ihtimali olgularında tıbbi yaklaşım. *Deneyisel ve Klinik Tıp Dergisi*, 19(4). <https://doi.org/10.5835/jecm.v19i4.230>
- Türkgil, B. (2021). *Çocukluk çağı travmaları olan yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları, ruminatif düşünce biçimi ve umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yükseklisans Tezi]. İstanbul Kent Üniversitesi.
- Uçar, M. E., ve Konal, B. (2018). Öğretmenler ile lise ve üniversite öğrencilerindeki narsisizm kişilik özellikleri benlik saygısı ve duygu gereksinimi arasındaki ilişkiler. *International Journal of Society Researches*, 8(14), 92-136.
- Uzun, Ö., Akdemir, D., Topçu, M., ve Özsungur, B. (2013). Psikojenik nöbet tipinde konversiyon bozukluğu olan ergenlerde çocukluk çağı travmaları, bağlanma ve aleksitimi. *Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı*, 30(2), 109-17.
- Ülbeği, İ. D. (2016). Makyavelizm ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(2), 89-100.
- Vernon, P. A., Villani, V. C., Vickers, L. C., ve Harris, J. A. (2008). A behavioral genetic investigation of the Dark Triad and the Big 5. *Personality and Individual Differences*, 44(2), 445-452. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.09.007>
- Wai, M., ve Tiliopoulos, N. (2012). The affective and cognitive empathic nature of the dark triad of personality. *Personality And Individual Differences*, 52(7), 794-799.
- Wastell, C., ve Booth, A. (2003). Machiavellianism: An alexithymic perspective. *Journal Of Social And Clinical Psychology*, 22(6), 730-744. <https://doi.org/10.1521/jscp.22.6.730.22931>
- Watson, P. J., Grisham, S. O., Trotter, M. V., ve Biderman, M. D. (1984). Narcissism and empathy: validity evidence for the narcissistic personality inventory. *Journal of Personality Assessment*, 48(3), 301-305. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4803_12
- Whisman, M. A. (2014). Dyadic perspectives on trauma and marital quality. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 6(3), 207.
- Wolfe, V. V., Gentile, C., & Wolfe, D. A. (1989). The impact of sexual abuse on children: A PTSD formulation. *Behavior Therapy*, 20(2), 215-228. [https://doi.org/10.1016/S0005-7894\(89\)80070-X](https://doi.org/10.1016/S0005-7894(89)80070-X)

- Yaghtin, Z., Rezaei, A., Barzegar, M., ve Bagholi, H. (2024). A structural model to adolescent narcissism based on basic psychological needs: mediating role of alexithymia. *Iranian Evolutionary Educational Psychology Journal*, 6(2), 291-308.
- Yağar, F., ve Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yang, C., Chen, P., Xie, J., He, Y., Wang, Y., ve Yang, X. (2021). Childhood socioeconomic status and depressive symptoms of young adults: mediating role of childhood trauma. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 706559. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.706559>
- Yang, M. Y., ve Maguire-Jack, K. (2018). Individual and cumulative risks for child abuse and neglect. *Family Relations*, 67(2), 287-301. <https://doi.org/10.1111/fare.12310>
- Yazıcıoğlu, Y., ve Erdoğan, S. (2014). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık.
- Yıldız, B. (2013). *Çocuklarda maddi değerlere verilen önem ile aleksitimi arasındaki ilişki*. [Yükseklisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Yıldız, B., ve Güllü, A. (2018). Belirsizliğe tahammülsüzlük ile aleksitimi arasındaki ilişki ve bazı sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 113-131.
- Yöyen, E. G. (2017). Childhood trauma and self-respect. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 267-282. <https://doi.org/10.24289/ijsser.274033>
- Yücel, E. (2020). Kişiliğin karanlık üçlüsü: Turizm sektöründe demografik değişkenler açısından bir inceleme. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 17(1), 71-86. <https://doi.org/10.24010/soid.639924>
- Yüksel, H., ve Yüksel, M. (2014). Çocuk ihmali ve istismarı bağlamında Türkiye’de çocuk gelinler gerçeği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 1-24.
- Zackheim, L. (2007). Alexithymia: The expanding realm of research. *Journal of Psychosomatic Research*, 63(4), 345-347. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2007.08.011>

- Zeigler-Hill, V., ve Vonk, J. (2015). Dark personality features and emotion dysregulation. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 34(8), 692-704. <https://doi.org/10.1521/jscp.2015.34.8.692>
- Zhou, J., Wei, M., & Xie, Q. (2024). Childhood maltreatment and aggressive behavior among college students: a serial mediation model of authenticity and alexithymia. *Frontiers in Psychiatry*, 15, 1-9. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2024.1478127>
- Zoroğlu, S.S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk, M., Eröcal-Kora, & Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları1. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69-78.

İnternet Kaynakları

- Boeree, C. G. (1997). *Personality theories*. 2 Şubat 2025 tarihinde <https://webpace.ship.edu/cgboer/perscontents.html> adresinden edinilmiştir.
- Kırıkpınar, İsmet (2009). *Narsist kişi narsisizmin kültürü*. 10 Şubat 2025 tarihinde <http://turkyurdu.com.tr/2427/narsist-kisi-narsisizmin-kulturu.html> adresinden edinilmiştir.
- Oxford Languages. (t.y.). *Travma. İçinde Türkçe sözlük*. 18 Eylül 2024 tarihinde <https://languages.oup.com> adresinden edinilmiştir.
- World Health Organization (WHO). (1999). *Report of the consultation on child abuse prevention*. 24 Ekim 2024 tarihinde <https://iris.who.int/handle/10665/65900> adresinden edinilmiştir.
- World Health Organization. (t.y) *Child Maltreatment*. 5 Ekim 2024 tarihinde <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment> adresinden edinilmiştir.

EKLER

Ek-1: Etik Kurul Onay Yazısı

Tarih ve Sayı: 05.08.2024-156051



İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER İÇİN BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE
YAYIN ETİĞİ KURULU

Sayı : E-45778635-050.99-156051
Konu : Nursena DEMİR'in Revizyon
Başvurusunun Etik Kurul Onay Yazısı
Hk.

05.08.2024

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi : Psikoloji Bölüm Başkanlığı, 05.08.2024 Tarihli ve 12738158- - 597 Sayılı Yazı,

İstanbul Beykent Üniversitesi 2220039030 numaralı Klinik Psikoloji yüksek lisans öğrencisi Nursena DEMİR'in Dr. Öğr. Üyesi Furkan Onur EKEN danışmanlığında hazırladığı "Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Travmaları ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkide Aleksitiminin Aracı Rolü" başlıklı tez çalışmasının 03.07.24 tarihli 2024/05 sayılı Sosyal ve Beşeri Bilimler için Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu toplantısında gerekli düzeltmeler yapıldığı takdirde onaylanmasına karar verilmişti. Düzeltmelerin yapıldığı tespit edilmiş olduğundan ilgili başvurunun etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiş ve ekte onay yazısı sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof.Dr. Cevat GERNİ
Başkan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSA3UL6VFZ Pin Kodu :24992

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ehd7eK=5700&eD=BSA3UL6VFZ&eS=156051>

Adres:İstanbul Beykent Üniversitesi Ayazağa-Maslak Yerleşkesi Ayazağa Mah. Hadimkoru Yolu

Cad. No: 19 Sarıyer/İstanbul

Telefon:444 1997 Faks:(0 212) 289 64 90

e-Posta:info@beykent.edu.tr Web:www.beykent.edu.tr

Keş Adresi:beykentuniv@hs01.kep.tr

Bilgi için: Cevat Gerni

Unvanı: Başkan



Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek-2: Sosyodemografik ve Kişisel Bilgi Formu

1. Yaşınız? (Yıl)

...

2. Cinsiyetiniz:

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek

3. Medeni durumuz:

- ☐ Evli
- ☐ Bekar

4. Eğitim durumunuz:

- ☐ İlkokul / Ortaokul
- ☐ Lise
- ☐ Ön lisans / Lisans
- ☐ Lisansüstü

5. Çalışma durumunuz:

- ☐ Çalışıyorum
- ☐ Çalışmıyorum

6. Kardeş sayınız (kendiniz hariç):

...

7. Gelir durumunuz: (Sayı ile)

...

8. Psikolojik bir rahatsızlığınız var mı?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

Ek-3: Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği (CTQ)

Her bir madde için aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyiniz: 1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren

3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Çocukluğumda ya da ergenliğimde...

1	Evde yeterli yemek olmadığında aç kalırdım.	1	2	3	4	5
11	Ailemdelikiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluşuyordu	1	2	3	4	5
15	Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövölme, itilip kakılma vb.) inanıyorum	1	2	3	4	5
17	Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövölüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiğı oluyordu	1	2	3	4	5
19	Ailemdelikiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi	1	2	3	4	5
21	Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı	1	2	3	4	5
23	Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı	1	2	3	4	5
28	Ailem benim için güç ve destek kaynağı idi.	1	2	3	4	5

Ek-4: Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği (SD3)

Aşağıdaki maddelerde belirtilen davranışların, size ne ölçüde uyduğunu belirtiniz.

1-----2-----3-----4-----5

Kesinlikle Katılmıyorum -----Kesinlikle Katılıyorum

1	Sırlarınızı anlatmak akıllıca değildir	1	2	3	4	5
4	Başkalarıyla doğrudan çatışma yaşamaktan kaçın, çünkü bu kişiler ileride işinize yarayabilir.	1	2	3	4	5
8	Planlarınızın başkalarına değil, kendinize fayda sağlayacağından emin olun.	1	2	3	4	5
13	Özel biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes bana sürekli böyle söylüyor.	1	2	3	4	5
18	Hak ettiğim saygıyı görmekte ısrar ederim.	1	2	3	4	5
22	İnsanlar sıklıkla kontrolden çıktığımı söyler.	1	2	3	4	5
27	İstediğimi almak için her şeyi söylerim.	1	2	3	4	5

Ek-5: Toronto Aleksitimi Ölçeği

Toronto Aleksitimi Ölçeği

En uygun seçeneği işaretleyiniz.

Hiçbir zaman 1

Nadiren 2

Bazen 3

Sık sık 4

Her zaman 5

1. Ne hissettiğimi çoğu kez tam olarak bilemem.	1	2	3	4	5
7. Bedenimdeki duyumlar çoğu kez kafamı karıştırır.	1	2	3	4	5
11. İnsanlar hakkında ne hissettiğimi tanımlamak benim için zordur.	1	2	3	4	5
15. İnsanlarla, duygularından çok günlük uğraşları hakkında konuşmayı yeğlerim.	1	2	3	4	5
18. Sessizlik anlarında bile kendimi birisine yakın hissedebilirim.	1	2	3	4	5
20. Film ya da tiyatro oyunlarında gizli anlamlar aramak, onlardan alınacak hazzı azaltır.	1	2	3	4	5

TOPLUMSAL KATKI

Bu araştırma, çocukluk çağı travmalarının bireylerin kişilik yapıları üzerindeki uzun vadeli etkilerine ve aleksitiminin bu süreçteki aracı rolüne dair önemli bulgular sunarak toplumsal düzeyde farkındalık yaratma potansiyeline sahiptir. Elde edilen sonuçlar, özellikle çocukluk döneminde yaşanan travmaların ilerleyen yaşlarda makyavelist ve psikopatik eğilimler gibi olumsuz kişilik özellikleri ile ilişkilendiğini ve bu etkilerin duygusal farkındalık ve ifade becerisindeki eksikliklerle (aleksitimi) daha da güçlendiğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda çalışma, erken dönem travmaların yalnızca bireysel değil, toplumsal ruh sağlığı açısından da ciddi sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir.

Araştırmada yaş, cinsiyet, medeni durum ve gelir düzeyi gibi demografik değişkenlere göre elde edilen farklılıklar ise, risk gruplarının belirlenmesi ve önleyici müdahalelerin hedeflenmesi açısından yol gösterici niteliktedir. Örneğin, erkek bireylerde fiziksel travmalara ve karanlık kişilik özelliklerine daha sık rastlanması, bu gruplara yönelik psikoeğitim ve destek programlarının önemini vurgulamaktadır. Benzer şekilde, bekar bireylerde daha yüksek düzeyde travma ve aleksitimi görülmesi, sosyal destek sistemlerinin ve toplumsal bağların psikolojik iyi oluş üzerindeki önemini ön plana çıkarmaktadır.

Bu çalışma, çocukluk çağındaki olumsuz yaşantıların etkilerinin anlaşılması ve bu etkilerin azaltılmasına yönelik psikolojik danışma hizmetlerinin geliştirilmesi açısından rehberlik edici olabilir. Ayrıca, eğitim ve sağlık politikaları kapsamında aile içi şiddet, ihmal ve istismar gibi konulara dair toplumsal bilinçlendirme kampanyalarının ve erken müdahale programlarının geliştirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Uzun vadede, çocukluk travmalarını önleyici çalışmaların desteklenmesi, bireylerin sağlıklı kişilik gelişimini teşvik ederek daha sağlıklı ve işlevsel bir toplum yapısının oluşmasına katkı sağlayacaktır.